

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΜΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΤΟ ΟΛΥΜΠΙΚΟ ΓΛΕΝΤΙ ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΑΥΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΣΤΗΝ ΒΡΟΥΚΟΥΝΤΑ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΟΥ
ΚΑΡΠΑΘΟΥ»**

Μαργαρίτη Φωτεινή

Επιβλέπουσα καθηγήτρια : Ευγενία Μπιτσάνη

Κάρπαθος , 2021

Στα παιδάκια μου Σοφία , Ειρήνη και Δέσποινα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου κυρία Ευγενία Μπιτσάνη καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου για την πολύτιμη καθοδήγηση και υπομονή της στα πλαίσια της εργασίας.

Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή κ.Πάυλο Κάβουρα επικεφαλής της ομάδας σύνταξης του φακέλου του εν λόγω στοιχείου ως Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τον κ. Γεώργιο Νικ. Τσαμπανάκη πρώην πρόεδρος του Πολιτισμικού Οργανισμού Ολύμπου Καρπάθου (Π.ΟΡ.Ο.Κ) και εισηγητή της κίνησης για την εγγραφή του Ολυμπίτικου Γλεντιού στο δελτίο της Unesco, τον κ. Νικόλαο Κ. Νταή δημοτικό σύμβουλο της δημοτικής ενότητας Ολύμπου του Δήμου Καρπάθου , την κα. Ρούλα Χουβαρδά-Παπαβασίλη μέλος του Δ.Σ του Π.ΟΡ.Ο.Κ, τους παραδοσιακούς οργανοπαίχτες κ. Μιχαήλ Γεωργ. Ζωγραφίδη και Γιάννη Νικ. Κατινιάρη, τον κ. Σταύρο Μαργαρίτη, την κα. Νίκη Δασκαλή, τον κ.Εμμανουήλ Φουντή, την κα.Τασούλα Σκούλλου για την αμέριστη συμπαράσταση και την βοήθεια τους. Τέλος τον κ. Νίκο Μαστροπαύλο, δημοσιογράφο – φωτογράφο για την διάθεση του φωτογραφικού υλικού του καθώς και όλους εκείνους που ήθελαν να κρατήσουν την ανωνυμία τους.

Το μεγαλύτερο ευχαριστώ το οφείλω στην οικογένειά μου, τον σύζυγο μου Νίκο και τα παιδιά μου Σοφία, Ειρήνη , Δέσποινα και τους γονείς μου, οι οποίοι υπήρξαν ανεκτίμητο στήριγμα για μένα, σε κάθε στάδιο αυτής της πορείας. Η πίστη τους στις δυνατότητές μου, η στήριξη όλων των επιλογών μου, η κατανόηση και η ανεξάντλητη υπομονή τους, αλλά και η αμέριστη συμπαράστασή τους κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στην επιτυχή διεκπεραίωσή της

Λέξεις κλειδιά : Άυλη πολιτιστική κληρονομιά, Ολυμπίτικο γλέντι, Όλυμπος Καρπάθου, κοινοτική διασκέδαση, βιωματική παράδοση.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία διαπραγματεύεται το ζήτημα της ανάπτυξης των τοπικών κοινοτήτων μέσω της πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Ειδικότερα εξετάζει την άυλη πολιτιστική κληρονομιά της παράδοσης μέσω της μελέτης περίπτωσης με τίτλο «το πανηγύρι του Αγίου Ιωάννη στην Βρουκούντα της Ολύμπου». Προσεγγίστηκαν οι ιδιαιτερότητες του διαχρονικού πανηγυριού και αναδείχθηκαν τα στοιχεία του Ολυμπίτικου Γλεντιού που το καθιστούν στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς ενταγμένο στο Εθνικό Ευρετήριο. Ειδικότερα, παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά της Ολύμπου Καρπάθου στην συνέχεια αποτυπώνεται η τελετουργία του πανηγυριού και η σημασία του τόπου που εξελίσσεται αυτό. Στο πλαίσιο αυτό και μέσα από την τέλεση του και την έρευνα αναλύεται τι είναι το Ολυμπίτικο γλέντι, που πραγματοποιείται το γλέντι, ποιος ο ρόλος των κατοίκων στο γλέντι, τα ένυλα αντικείμενα που συντελούν στο γλέντι, την σημασία που έχει το γλέντι στην κοινωνία σήμερα, τον τρόπο που μεταδίδεται το στοιχείο καθώς και πώς διατηρείται και αναδεικνύεται ακόμα και σήμερα, καθώς και πως οι Σύλλογοι συμμετέχουν στην προβολή και διατήρηση του. Τέλος αναλύεται εάν η ζωντανή βιωματική παράδοση μπορεί να αποτελέσει τον μοχλό για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη τόσο τοπικά στην περιοχή της Ολύμπου – Διαφανίου Καρπάθου αλλά και υπερτοπικά στην Κάρπαθο.

Keywords: Intangible cultural heritage, Olympic feast, Olympos-Diafani Karpathos, experiential tradition.

Abstract

The present work constitutes a case study "the festival of St. John in Vroukounta of Olympos". The peculiarities of the timeless festival were approached and the elements of the Olympic Feast that make it an intangible cultural heritage in the National Index were highlighted. More specifically, the characteristics of Olympos Karpathou are presented, then the ritual of the festival is described and the importance of the place where it develops and through its performance and research it is analyzed what the Olympic feast is, where the feast takes place, what the role of residents of the party is, the material objects that contribute to the party, the importance of the party in society today, the way the element is transmitted and how it is maintained and highlighted even today, as well as how the Associations participate in its promotion and preservation. Finally, it is analyzed whether the living experiential tradition can be the lever for economic and social development both locally in the area of Olympos - Diafani Karpathos but supra-locally in Karpathos.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	4
Abstract.....	5
Εισαγωγή.....	8
1.Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.....	10
1.1.Η έννοια της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.....	10
1.2.Ο Ρόλος του οργανισμού της Unesco.....	15
1.3.Η Σύμβαση για την διαφύλαξη της Άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.....	17
1.4. Κριτήρια ένταξης ενός στοιχείου στον αντιπροσωπευτικό κατάλογο της Άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της Unesco.....	20
1.5.Μέτρα διαφύλαξης και προστασίας της άυλης πολιτιστικής Κληρονομιάς.....	21
1.6.Εθνικό Ευρετήριο.....	23
1.7.Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά και Τοπική Ανάπτυξη... ..	27
1.8.Ο Ρόλος των Πανεπιστημίων.....	32
2. Μεθοδολογία της έρευνας.....	36
2.1.Σκοπός της έρευνας και ερευνητικό ερώτημα.....	36
2.2.Μεθοδολογία της έρευνας	36
2.3 Ερευνητική μέθοδος.....	36
2.4 Διαδικασία της έρευνας.....	37
2.5 Συμμετέχοντες της έρευνας.....	38
2.6 Αξιοπιστία και εγκυρότητα.....	38
3. Η Όλυμπος Καρπάθου – Τα χαρακτηριστικά της	39
3.1 Ιστορικά στοιχεία για την τεκμηρίωση του Ολυμπίτικου Γλεντιού.....	43

3.2 Το Ολυμπίτικο Γλέντι βασικά χαρακτηριστικά	44
3.3 Μελέτη Περίπτωσης : « Το πανηγύρι του Άη Γιάννη στην Βρουκούντα της Ολύμπου Καρπάθου».....	47
3.4 Τελετουργικό.....	48
3.5 Χαρακτηριστικά του Ολυμπίτικου Γλεντιού	51
3.6 Ο ρόλος των κατοίκων.....	51
3.7 Υλικά αντικείμενα που σχετίζονται με το στοιχείο.....	52
3.8 Η σημασία του γλεντιού στην κοινωνία.....	54
3.9 Η διατήρηση , η διαφύλαξη και η ανάδειξη του στοιχείου.....	54
3.10 Πώς μεταδίδεται το στοιχείο στις νεότερες γενιές σήμερα;.....	55
3.11 Η σύγχρονη αξιοποίηση του εθίμου και η ένταξη του στην στρατηγική τοπικής ανάπτυξης.....	57
4. Συμπεράσματα Έρευνας.....	64
Επίλογος	67
BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	69
Ελληνική	69
Ξενόγλωσση.....	72
Διαδικτυακές πηγές.....	74
Παραρτήματα.....	78
1.Φωτογραφικό υλικό.....	79
2.Οδηγός συνέντευξης.....	83
3.Πίνακας Α. Κατάταξη των τουριστικών επιχειρήσεων της Κοινότητας Ολύμπου του Δήμου Καρπάθου κατά το είδος της επιχείρησης.....	85

Εισαγωγή

Η πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στα μνημεία και τα αντικείμενα τα οποία έχουν διατηρηθεί στην πορεία του χρόνου. Η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς περιλαμβάνει επίσης ζωντανές εκφράσεις και τοπικές παραδόσεις από όλο τον κόσμο, τις οποίες οι κάτοικοι έχουν κληρονομήσει από τους προγόνους τους και τις μεταδίδουν προφορικά στους απογόνους τους. Η άυλη κληρονομιά, είναι μια ζωντανή και εύθραυστη πολιτιστική κληρονομιά. Μέσω αυτής προβάλλεται η ταυτότητα και η μοναδικότητα ενός τόπου.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της ανάδειξης του Ολυμπίτικου Γλεντιού ως στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στο Εθνικό Ευρετήριο και ειδικότερα η εξέταση της ιδιαιτερότητας του διαχρονικού πανηγυριού του Αγίου Ιωάννη στην Βρουκούντα της Ολύμπου Καρπάθου.

Στην εργασία θα διερευνηθεί εάν, πέρα από την αναβίωση μιας παράδοσης, είναι δυνατόν μια ζωντανή, δηλαδή διαχρονική και βιωματική παράδοση μπορεί να γίνει μοχλός οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης ενός ακριτικού τόπου όπως είναι η Κάρπαθος τόσο τοπικά (Όλυμπος – Διαφάνι) όσο και υπερτοπικά (Κάρπαθο) στη σύγχρονη εποχή.

Στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφεται το θεωρητικό πλαίσιο. Αρχικά, αναλύθηκε η έννοια της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, ο ρόλος της Unesco και η Σύμβαση για τη διαφύλαξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς ενώ έγινε λεπτομερής αναφορά στα κριτήρια ένταξης ενός στοιχείου στον αντιπροσωπευτικό κατάλογο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και στα μέτρα διαφύλαξης για την προστασία της. Επιπλέον δόθηκαν πληροφορίες για τα στοιχεία που έχουν καταγραφεί ήδη από τους φορείς των κοινοτήτων στο Εθνικό Ευρετήριο, αναλύθηκε η άυλη πολιτιστική κληρονομιά σε συνδυασμό με την Τοπική Ανάπτυξη και τέλος αξιολογήθηκε ο ρόλος των Πανηγυριών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο καταγράφεται η μεθοδολογία έρευνας Στο τρίτο κεφάλαιο δίνονται τα βασικά χαρακτηριστικά για την περιοχή της Ολύμπου Καρπάθου καθώς και τα ιστορικά τεκμήρια για το Ολυμπίτικο Γλέντι. Περιγράφεται η τελετουργία του πανηγυριού και δίνονται πληροφορίες για την περιοχή της Αυλώνας αλλά και της Βρουκούντας όπου διεξάγεται το πανηγύρι. Μέσα από το πανηγύρι παρουσιάζονται τα υλικά στοιχεία, όπως η ενδυμασία, τα

μουσικά όργανα το παραδοσιακό φαγητό αλλά και τα άυλα που συντελούν στο γλέντι. Αναδεικνύεται ο ρόλος του κάθε μέλους της κοινότητας στο ολυμπίτικο γλέντι. Επισημαίνεται ο σημαντικός ρόλος που έχει το γλέντι στους κατοίκους, οι τρόποι διατήρησης και προβολής του. Η σημαντική προσπάθεια όλων των συλλόγων της Αδελφότητας Ολύμπου Καρπάθου και τέλος αξιολογείται εάν η βιωματική παράδοση μπορεί να γίνει μοχλός κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης.

Η μεθοδολογία που επιλέχθηκε είναι η μελέτη περίπτωσης. Στο θεωρητικό μέρος έγινε βιβλιογραφική ανασκόπηση δευτερογενών πηγών, ενώ στο ερευνητικό κομμάτι επιλέχθηκε η μέθοδος της ημιδομημένης συνέντευξης με ανθρώπους που συμμετείχαν στην εγγραφή του στοιχείου στο Εθνικό Ευρετήριο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, με κατοίκους που συμμετέχουν στο πανηγύρι της Βρουκούντα της Ολύμπου Καρπάθου, μέλη του πολιτιστικού Συλλόγου της Κοινότητας της Ολύμπου Καρπάθου (Π.Ο.Ρ.Ο.Κ) και τέλος κατοίκους από τα υπόλοιπα μέρη της Καρπάθου.

Μια αδυναμία της έρευνας ήταν ότι λόγω του Κορονοϊού δεν πραγματοποιήθηκε η επιτόπια παρατήρηση διότι είχε απαγορευθεί από την Πολιτική Προστασία η διενέργεια οποιασδήποτε εορταστικής εκδήλωσης που θα επέφερε συνάθροιση πολλών ατόμων. Επομένως, η έρευνα βασίστηκε στην προσωπική εμπειρία της γράφουσας, και φυσικά μέσα από τις συνεντεύξεις με τους κατοίκους της Ολύμπου Καρπάθου που συμμετέχουν ενεργά στο Ολυμπίτικο Γλέντι-πανηγύρι αλλά και σε αναφορές από πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές.

Με την έρευνα φτάνουμε στο συμπέρασμα ότι το Ολυμπίτικο γλέντι καταγράφηκε ορθώς ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Ο λαϊκός παραδοσιακός πολιτισμός της Ολύμπου (γλέντι , πανηγύρι, φορεσιές, χορός) διευκολύνει την ανάδειξη και ενισχύει την αξία ολόκληρου του νησιού τόσο σε τοπικό όσο και υπερτοπικό επίπεδο.

1. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

1.1 Η ΑΥΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Η πολιτιστική κληρονομιά είναι ένα σύνολο κοινωνικών αγαθών, δηλαδή ένα στοιχείο που ανήκει σε όλους τους πολίτες και η ύπαρξή του φέρνει οφέλη σε αυτούς. «Οικονομικά οφέλη ως πηγή πλούτου, εκπαίδευση ως πηγή γνώσης, ψυχαγωγία ως ευχάριστη εμπειρία, κοινωνία ως μέσο για τη βελτίωση της ποιότητας της κοινωνικής ζωής και για την προώθηση της συνεργασίας και της επικοινωνίας μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων», σύμφωνα με τον Μπέρδο (2009). Η πολιτιστική κληρονομιά είναι επίσης «ένας σημαντικός παράγοντας για την καθιέρωση ιστορικής ευαισθητοποίησης, την ανάπτυξη κριτικής κοινωνικής σκέψης και δημοκρατικής κοινωνικής συνείδησης, έτσι ώστε οι πολίτες να μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα το παρελθόν, να εκτιμήσουν την πολυπλοκότητα του παρόντος και να συμμετέχουν ενεργά στην προσωπική και κοινωνική ζωή» όπως είχε επισημάνει η Παπαδοπούλου (2013). Με τον τρόπο αυτό, η πολιτιστική κληρονομιά συμβάλλει στην ενίσχυση της αίσθησης της ύπαρξης μιας κοινής πολιτιστικής ταυτότητας, ενισχύοντας έτσι την κοινωνική συνοχή. Από τα παραπάνω μπορεί να συναχθεί ότι παρά το γεγονός ότι η πολιτιστική κληρονομιά δημιουργήθηκε και κληρονομήθηκε από προηγούμενες γενιές, δεν είναι μια στατική και ξεπερασμένη έννοια, αλλά διατηρείται στην τρέχουσα και εξελισσόμενη πραγματικότητα, διασφαλίζοντας έτσι τα οφέλη των μελλοντικών γενεών. Για το λόγο αυτό, η διαφύλαξη, η συντήρηση, η προστασία και η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι καθήκον κυρίως της πολιτείας αλλά και του κάθε πολίτη ξεχωριστά.

Η πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να προβληθεί, κατά κύριο λόγο, από την αξιοποίηση των διαφόρων πολιτιστικών χώρων, ενώ η σημερινή έμφαση που δίνεται στην πολιτιστική κληρονομιά βασίζεται σε κριτήρια ιστορικής συνέχειας, μοναδικότητας, καλλιτεχνικής αξίας και παράλληλα εκπαιδευτικών πόρων. Ωστόσο, ο στόχος της διατήρησης και προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς δεν είναι η έκθεση τους σε κάποιους πολιτιστικούς χώρους (Kurin,2007).

Η διαφύλαξη, συντήρηση, προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς «δεν αποτελεί μόνο ηθικό καθήκον αλλά και συμφέρον αφού αποτελεί πλούτο με την κυριολεκτική σημασία του όρου», καθώς η κατάλληλη αξιοποίηση της έχει συνδεθεί με την αστική αναβίωση

και τη βιώσιμη ανάπτυξη μιας περιοχής και την παγκόσμια προβολή ενός τόπου».
(<https://melinamercourifoundation.com/>)¹

Ο Raymond Williams υποστηρίζει ότι ο πολιτισμός δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στα υλικά αγαθά καθώς είναι ένα φαινόμενο ζωντανό και διαρκώς εξελισσόμενο και αποτελεί βασικό εργαλείο για να προσεγγίσουμε την παράδοση ως ένα σύστημα επιλογών που κάνουν οι νεότερες γενιές σε όσα έχουν κληροδοτήσει από τις παλαιότερες (Williams, 1994). Η πολιτιστική κληρονομιά, λοιπόν, περιλαμβάνει και όλα τα μη υλικά - με μια λέξη, τα άυλα - στοιχεία που συνιστούν την πολιτιστική ταυτότητα των ανθρώπων και που προσδίδουν σε μια κοινότητα τη διαφορετικότητα και μοναδικότητά της σε σχέση με άλλες ομάδες ανθρώπων, μια ταυτότητα ζωντανή που εξελίσσεται και αναπτύσσεται διαρκώς (Ienzerini, 2011).

Η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς έχει διευρυνθεί και εκτός από τα μνημεία, τα αντικείμενα και τις συλλογές που έχουν διατηρηθεί, εντάσσονται και οι ζωντανές εκφράσεις και παραδόσεις αμέτρητων ομάδων και κοινοτήτων σε όλο τον κόσμο, τις οποίες έχουν κληρονομήσει από τους προγόνους τους και τις μεταδίδουν στις περισσότερες περιπτώσεις προφορικά. (Unesco,2020)². Με τον όρο λοιπόν «άυλη πολιτιστική κληρονομιά» αναφερόμαστε σε παραδόσεις ή ζωντανές εκφράσεις που έχουν κληροδοτηθεί από τους προγόνους μας, όπως προφορικές παραδόσεις, παραστατικές τέχνες, κοινωνικές πρακτικές, γιορτές και τελετές, γνώσεις και πρακτικές οι οποίες μπορούν να συνδεθούν όχι μόνο με τη φύση αλλά και με τις τοπικές οικοτεχνικές και επαγγελματικές ασχολίες.(Κανελλάτου, 2017).

Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά είναι η ζώσα παράδοση (Unesco, 2020).³ Παράδοση είναι ένα ολόκληρο σύστημα αξιών – δημιουργήματα λαϊκής έμπνευσης και προϊόν της κοινής, ομαδικής διανόησης και ευαισθησίας –που αναφέρεται τόσο στον πνευματικό, καλλιτεχνικό και ηθικό βίο των ανθρώπων όσο και στον καθαρά πρακτικό και υλικό. Παράδοση είναι πρωτίστως η γλώσσα και τα διάφορα μνημεία Λόγου, όπως η ποίηση, τα παραμύθια, οι αφηγήσεις, οι παροιμίες, οι θρύλοι, οι παραδόσεις κ.ά. Είναι η μουσική, ο χορός, η τοπική φορεσιά, αλλά και διάφορες μορφές τέχνης στη λαϊκή τους έκφραση: Ζωγραφική, ξυλοτεχνία,

---

¹ Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη, Πολιτιστική Κληρονομιά. Ανακτήθηκε στις 25/11/2020, <https://melinamercourifoundation.com/>

² Επίσημη ιστοσελίδα της Ουνέσκο, ανακτήθηκε στις 25/11/2020 από <http://www.unesco.org.cy/Programmes-Ayli-Politistikii-Klironomia,GR-PROGRAMMES-04-02,GR>

³ Επίσημη ιστοσελίδα της ΟΥΝΕΣΚΟ, ανακτήθηκε 25/11/2020, <http://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2019/02/%CE%86%CF%85%CE%BB%CE%B7-%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%9A%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%AC-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CE%914-1.pdf>

λιθογλυπτική, αγγειοπλαστική, μεταλλοτεχνία, χρυσοχοΐα, διακοσμητική. Η παραδοσιακή τέχνη εκφράζεται ακόμη και μέσα από ποικίλες επινοήσεις, ευρεσιτεχνίες και κατασκευές, που δεν έχουν ίσως όλες καλλιτεχνική αξία και σκοπιμότητα, αλλά εξυπηρετούν πρακτικές ανάγκες των ανθρώπων (διάφορα εργαλεία και κατασκευές, τρόποι και μέθοδοι καλλιέργειας κλπ.).(Μπιτσάνη, 2004) Άρα η παράδοση, γενικά, αποτελεί μια συνέχεια από πολιτιστικές εκφράσεις που εξελίσσονται, με εντάσεις και υφέσεις, σε στενή ανταπόκριση με τη ζωή, σε όλες τις εκδηλώσεις και τα χαρακτηριστικά της, κατά τη διάρκεια μιας αντίστοιχης ιστορικής περιόδου. Με λίγα λόγια, παράδοση είναι βέβαια ό,τι έχει παραδοθεί από το παρελθόν και, κατά συνέπεια, έχει δύο βασικά χαρακτηριστικά:

α) Νοείται ως ολότητα και ως σύνολο και όχι ως επί μέρους στοιχεία –δηλαδή αναφέρεται ταυτόχρονα και στα στοιχεία της υποδομής αλλά και στο χώρο – περιλαμβάνοντας τις κοινωνικές σχέσεις.

β) Νοείται πάντοτε στο πλαίσιο του μετασχηματισμού και της προσαρμογής στα νέα δεδομένα που προκύπτουν και διαμορφώνονται από την εξέλιξη της ίδιας της ζωής. (Μπιτσάνη,2004)

Η ζώσα κληρονομιά αναγνωρίζεται ως τέτοια όταν συγκροτεί κοινότητες όταν δηλαδή οι άνθρωποι δηλώνουν ότι είναι κομμάτι της ταυτότητάς τους , όταν παρέχει την αίσθηση πως ανήκουν σε μια διακριτή ομάδα, συμβάλλοντας έτσι στην προώθηση του αμοιβαίου σεβασμού, της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της ανθρώπινης δημιουργικότητας σε ένα παγκόσμιο πλανήτη (Unesco ,2020).⁴

Με ζωντανό και δυναμικό χαρακτήρα, αυτή η κληρονομιά περνά από γενιά σε γενιά , αναπαράγεται συνεχώς από τις κοινότητες και τις ομάδες σε σχέση με τις ανάγκες τους –το περιβάλλον τους και την αλληλεπίδραση τους με τη φύση και την ιστορία τους. Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να είναι κληρονομιά μόνο όταν αναγνωρίζεται ως τέτοια από τις κοινότητες, τις ομάδες ή τα άτομα που τη δημιουργούν, τη διατηρούν και τη μεταβιβάζουν - χωρίς την αναγνώρισή τους κανείς άλλος δεν μπορεί να αποφασίσει κατά πόσον μια πρακτική αποτελεί κομμάτι της δικής τους κληρονομιάς.⁵ Οι επιλογές που εκφράζονται στην άυλη

---

⁴ Επίσημη ιστοσελίδα της ΟΥΝΕΣΚΟ, ανακτήθηκε 25/11/2020, <http://ayla.culture.gr/the-text/apk-se-katastaseis-ektaktis-anagkis>

⁵ Επίσημη ιστοσελίδα της ΟΥΝΕΣΚΟ .Ανακτήθηκε στις 25/11/2020 , <http://www.unesco.org.cy/Programmes-Ayli-Politistiki-Klironomia,GR-PROGRAMMES-04-02,GR>

πολιτιστική κληρονομιά καθορίζουν τη ζωή και το μέλλον των κοινωνιών που επιτελούν τα στοιχεία τους.

Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά έχει ιδιαίτερη αξία για τη σημερινή κοινωνία γιατί:

α) Ο βιωματικός χαρακτήρας της και η αμεσότητα των εκφράσεων της την καθιστά πρόσφορο πεδίο στο οποίο ο καθένας μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα συμμετοχής στον πολιτισμό.

β) Οι άνθρωποι αναγνωρίζουν στις εκφράσεις της την ταυτότητα τους αλλά και την δυνατότητα τους να συμμετέχουν στις αξίες και τις ιδέες της κοινωνίας. Καθώς και στην παραγωγή και απόλαυση πολιτιστικών αγαθών. Η πολιτιστική κληρονομιά, ιδίως η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, προσδίδει μια αίσθηση συνέχειας στο παρελθόν και στο μέλλον, ενώ ταυτόχρονα προωθεί την αυτογνωσία και την κοινωνική συνοχή, βοηθώντας τους ανθρώπους να αισθάνονται μέρος της κοινωνίας στην οποία ζουν.

γ) Προάγει την επικοινωνία και τον διάλογο μεταξύ των λαών καθώς γίνεται ορατή η ομοιότητα αλλά και η διαφορετικότητα με έναν βιωματικό και ευχάριστο τρόπο.⁶

Στοιχείο Άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να είναι κάτι:

- Συμπεριληπτικό: ενδέχεται να μοιραζόμαστε εκφράσεις πολιτιστικής κληρονομιάς οι οποίες παρουσιάζουν στοιχεία παρόμοια με παραδόσεις ή πρακτικές άλλων λαών. Είτε προέρχονται από το γειτονικό χωριό, από μια πόλη ή την άλλη άκρη του κόσμου, είτε έχουν αφομοιωθεί από μια ομάδα ανθρώπων που έχουν μεταναστεύσει σε άλλη περιοχή, όλα συναποτελούν την άυλη πολιτιστική κληρονομιά: έχουν περάσει από τη μια γενιά στην άλλη, συμβάλλουν στη διαμόρφωση ταυτότητας, αποτελούν συνεκτικά στοιχεία του παρόντος με το παρελθόν και το μέλλον και βοηθούν τα άτομα να αισθάνονται μέλη μιας ευρύτερης ομάδας.
- Αντιπροσωπευτικό: η άυλη πολιτιστική κληρονομιά δεν αξιολογείται μονομερώς, σαν απλό πολιτιστικό αγαθό, που, συγκριτικά θεωρημένο, διακρίνεται για την αποκλειστικότητά του ή την εξαιρετική του αξία. Διακρίνεται κυρίως για τη θέση που κατέχει στις κοινότητες στις οποίες εντοπίζεται και εξαρτάται από τα άτομα που κατέχουν τη γνώση για τις παραδόσεις, τα προσόντα και τα έθιμα και μπορούν να τα

---

⁶ Επίσημη ιστοσελίδα της ΟΥΝΕΣΚΟ .Ανακτήθηκε στις 25/11/2020 <http://ayla.culture.gr/sizitiseis-gia-tin-apk/nop.org>

μεταβιβάζουν στα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας, από γενιά σε γενιά, ή σε άλλες κοινότητες.⁷

- Παραδοσιακό, σύγχρονο και ζωντανό: Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά αποτελείται από πρακτικές που παρουσιάζονται ζωντανές έως και σήμερα.(Κυριακόγκωνα & Ζερβάκη,2017).

Αντιμετωπίζοντας την τάση της ομοιογένειας που προκαλείται από την παγκοσμιοποίηση, η προστασία της άυλης κληρονομιάς αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τη διατήρηση της πολιτιστικής πολυμορφίας (Kirshenblatt-Gimblett, 2004). Η κατανόηση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς διαφορετικών κοινοτήτων μπορεί να ενισχύσει τον διάλογο μεταξύ πολιτισμών και να ενθαρρύνει τον αμοιβαίο σεβασμό για διαφορετικούς τρόπους ζωής, εμπλουτίζοντας ταυτόχρονα τις γνώσεις και τις δεξιότητες που έχουν μεταδοθεί μέσω του πολιτισμού από γενιά σε γενιά.⁸

Τα τελευταία χρόνια η διάσωση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς έχει καταστεί μια από τις προτεραιότητες της Διεθνούς συνεργασίας χάρη στον πρωταρχικό ρόλο της UNESCO στην υιοθέτηση της σύμβασης για την διασφάλιση της Άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς για την οποία θα μιλήσουμε εκτενέστερα παρακάτω.⁹

---

⁷ Επίσημη ιστοσελίδα της ΟΥΝΕΣΚΟ .Ανακτήθηκε στις 25/11/2020 http://www.unesco.org.cy/Programmes-Ayli_Politistiki_Klironomia,GR-PROGRAMMES-04-02,GR

⁸ Επίσημη ιστοσελίδα της ΟΥΝΕΣΚΟ .Ανακτήθηκε στις 25/11/2020 http://www.unesco.org.cy/Programmes-Ayli_Politistiki_Klironomia,GR-PROGRAMMES-04-02,GR

⁹ Επίσημη ιστοσελίδα της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO. Ανακτήθηκε στις 25/11/2020 <http://www.unescohellas2.wordpress.com>

1.2 Ο Ρόλος του οργανισμού της Unesco

Η UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) είναι ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών που ασχολείται με την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό. Ιδρύθηκε στις 16 Νοεμβρίου 1945 και περιλαμβάνει 196 κράτη-μέλη με την Ελλάδα να αποτελεί μία από τις πρώτες χώρες που εγγράφηκαν στις 4 Νοεμβρίου 1946.

Η UNESCO λειτουργεί ως ένα παγκόσμιο εργαστήριο ιδεών και διαδραματίζει ένα ρυθμιστικό ρόλο στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας θέτοντας τα πρότυπα σύναψης διεθνών συμφωνιών επί διαφόρων ζητημάτων τα οποία ανακύπτουν στις σύγχρονες κοινωνίες. Μέσω των κοινών δράσεων των κρατών-μελών στους τομείς της εκπαίδευσης, των κοινωνικών και φυσικών επιστημών, του πολιτισμού και της επικοινωνίας, η UNESCO επιδιώκει να υλοποιήσει τους στόχους του ΟΗΕ για τη Χιλιετία, που αποσκοπούν στη μείωση του ποσοστού των ανθρώπων που ζουν στην έσχατη φτώχεια, την εξάλειψη της ανισότητας των φύλων σε πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση καθώς και στην παροχή βοήθειας ώστε οι χώρες να εφαρμόσουν εθνική στρατηγική με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη για να ανατραπεί η απώλεια των περιβαλλοντικών πόρων (Unesco, 2020)¹⁰.

Η UNESCO επικεντρώνει το έργο της στις ακόλουθες πέντε λειτουργίες:

- Ως εργαστήριο ιδεών με στόχο όχι μόνο τον εντοπισμό των μεγάλων κοινωνικών προβλημάτων, αλλά και τη χάραξη στρατηγικής για την επίλυση τους, στη βάση της υπεράσπισης ενός συνόλου ηθικών αρχών.
- Ως φορέας συγκέντρωσης, μεταφοράς και διάδοσης της γνώσης και των πληροφοριών, προτείνοντας και υλοποιώντας λύσεις μέσα από πιλοτικά έργα. Οι τομείς στους οποίους η UNESCO προωθεί και συντονίζει τα παγκόσμια δίκτυα είναι εκείνοι της έρευνας, της ανταλλαγής ερευνητικών αποτελεσμάτων και της κατάρτισης.
- Ως διαμορφωτής προτύπων η UNESCO βοηθά στη σύνταξη, την αναθεώρηση, την υιοθέτηση ή την εφαρμογή συμβάσεων ή συμφωνιών με δεσμευτικό ή μη χαρακτήρα.
- Ως παράγοντας οικοδόμησης των ικανοτήτων και της τεχνογνωσίας των κρατών-μελών υπό μορφή τεχνικής συνεργασίας. Πρόκειται για συμβουλευτική λειτουργία που αφορά την ανάπτυξη πολιτικών και εθνικής σημασίας έργων, καθώς και τη συγκέντρωση των

---

¹⁰ Επίσημη ιστοσελίδα της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO, <https://unescohellas2.wordpress.com/about/06/12/2020>

απαραίτητων για την εκτέλεση των συγκεκριμένων προγραμμάτων χρηματοδοτικών πόρων.

- Ως καταλύτης για τη διεθνή αναπτυξιακή συνεργασία που εξασφαλίζει ότι στόχοι, αρχές και προτεραιότητες υιοθετούνται στο πλαίσιο 12 προγραμμάτων σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, μέσα από καινοτόμες προσεγγίσεις, αποτελεσματικές επεμβάσεις και ορθές πρακτικές (Unesco, 2020)¹¹.

---

¹¹ Επίσημη ιστοσελίδα της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO, ανακτήθηκε στις 25/10/2020, <https://unescohellas2.wordpress.com/about/>

1.3 Η Σύμβαση για την διαφύλαξη της Άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς

Η Σύμβαση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς υιοθετήθηκε το 2003 από τη Γενική Συνέλευση των κρατών μελών της UNESCO. Έχει υπογραφεί από 193 κράτη και έχει μεταφραστεί σε περισσότερες από 30 γλώσσες. Στόχος της Σύμβασης είναι η προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, η ευαισθητοποίηση σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο για τη σημασία της, η παροχή διεθνούς βοήθειας και η ενθάρρυνση του αμοιβαίου σεβασμού και της συνεργασίας για την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου.¹²

Ήδη από το 2002 η ελληνική πολιτεία έχει υιοθετήσει τον όρο «άυλα πολιτιστικά αγαθά», για να θεσπίσει τη διαφύλαξη της πολιτισμικής κληρονομιάς που μέχρι τότε περιγραφόταν ως «παραδοσιακός και σύγχρονος λαϊκός πολιτισμός». Συγκεκριμένα, στο Ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» (ΦΕΚ 153 Α/28.6.2002) ορίζεται ότι: «ως άυλα πολιτιστικά αγαθά νοούνται εκφράσεις, δραστηριότητες, γνώσεις και πληροφορίες, όπως μύθοι, έθιμα, προφορικές παραδόσεις, χοροί, δρώμενα, μουσική, τραγούδια, δεξιότητες ή τεχνικές που αποτελούν μαρτυρίες του παραδοσιακού, λαϊκού και λόγιου πολιτισμού» (άρθρο 2, παρ. 3). Περίπου ένα χρόνο αργότερα, στις 17 Οκτωβρίου 2003, υιοθετήθηκε από την UNESCO η Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς - Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. Η Σύμβαση προχωρά ένα βήμα σε σχέση με την ελληνική νομοθεσία, αποδίδοντας πρωταρχικό ρόλο στις κοινότητες-φορείς της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.¹³ Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα αποτέλεσε μια από τις πρώτες χώρες που την επικύρωσε και την ενέταξε στο Εθνικό Δίκαιο με τον Ν.3521/2006. (ΦΕΚ 275/α/22-12-2016). Έτσι, στο άρθρο 2, παρ. 1 της Σύμβασης ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά ορίζονται: «οι πρακτικές, αναπαραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις και τεχνικές, καθώς και τα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και οι πολιτιστικοί χώροι που συνδέονται με αυτές και τις οποίες οι κοινότητες, οι ομάδες και, κατά περίπτωση, τα άτομα αναγνωρίζουν ως μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς τους» (άρθρο 2 παρ.1). Με την υπογραφή αυτής της Σύμβασης επιδιώκεται η προστασία και παράλληλα η προβολή της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (Richards&Wilson,2009).

---

¹² Επίσημη ιστοσελίδα της Ουνέσκο, ανακτήθηκε στις 25/11/2020, <http://www.unesco.org.cy/Programmes-I-Symbasi-tis-Aylis-Politistikis-Klironomias,GR-PROGRAMMES-04-02-01,GR>

¹³ Επίσημη ιστοσελίδα της Ουνέσκο, ανακτήθηκε στις 25/11/2020, <http://ayla.culture.gr/orismos-apk/>

Η σύμβαση συμπληρώνει τη σύμβαση για την Προστασία της παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς εντάσσοντας σε αυτήν και την άυλη μορφή της και τις συναντάμε ως εξής:

- 1) προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις, συμπεριλαμβανομένης της γλώσσας μύθοι και διηγήσεις , αφηγηματικά τραγούδια.
- 2) οι τέχνες του θεάματος ή αλλιώς οι επιτελεστικές τέχνες, όπως ο χορός μουσική και το λαϊκό θέατρο.
- 3) κοινωνικές πρακτικές, οι τελετουργίες και οι εορταστικές εκδηλώσεις όπως για παράδειγμα τα λαϊκά δρώμενα και έθιμα
- 4) οι γνώσεις και οι πρακτικές που αφορούν τη φύση και το σύμπαν όπως παραδοσιακές καλλιέργειες, η γνώση για τα βότανα, οι λαϊκές αντιλήψεις για τη μετεωρολογία και
- 5) η τεχνογνωσία που συνδέεται με την παραδοσιακή χειροτεχνία, όπως είναι η υφαντική και η αγγειοπλαστική¹⁴.

Η Σύμβαση καθορίζει τη δημιουργία επιτροπών και οργάνων που στόχο έχουν την εφαρμογή επιμέρους στόχων σχετικών με τον άυλο πολιτισμό. Οι αρμοδιότητες της σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα είναι :

- (α) Να προάγει τους στόχους της Σύμβασης, να ενθαρρύνει και να διασφαλίζει τον έλεγχο της εφαρμογής της.
- (β) Να παρέχει συμβουλές για τις καλύτερες πρακτικές και να διατυπώνει συστάσεις για τα μέτρα για την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.
- (γ) Να προετοιμάζει και να υποβάλλει για έγκριση στη Γενική Συνέλευση σχέδιο χρησιμοποίησης των πόρων του Ταμείου.
- (δ) Να καταβάλλει προσπάθειες ανεύρεσης των μέσων αύξησης των πόρων αυτών και να λαμβάνει τα απαιτούμενα προς τούτο μέτρα, σύμφωνα με το άρθρο 25.
- (ε) Να προετοιμάζει και να υποβάλλει για έγκριση στη Γενική Συνέλευση τις επιχειρησιακές οδηγίες για την εφαρμογή της Σύμβασης.
- (στ) Να εξετάζει, σύμφωνα με το άρθρο 29, τις εκθέσεις των κρατών-μελών και να συντάσσει περιλήψεις τους για τη Γενική Συνέλευση.
- (ζ) Να εξετάζει τα αιτήματα που υποβάλλουν τα κράτη-μέρη και να αποφασίζει, σύμφωνα με τα αντικειμενικά κριτήρια επιλογής που έχει διαμορφώσει η Επιτροπή και έχει εγκρίνει η

---

¹⁴Επίσημη ιστοσελίδα της UNESCO .Ανακτήθηκε στις 25/11/2020, <http://ayla.culture.gr>

Γενική Συνέλευση: (i) για τις εγγραφές στους καταλόγους και τις προτάσεις που αναφέρονται στα άρθρα 16,17 και 18, (ii) για την παροχή διεθνούς συνδρομής σύμφωνα με το άρθρο 22.¹⁵

Τέλος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 104, Φ.Ε.Κ. 171/Α'/28-6-2014 (Οργανισμός ΥΠΠΟ και Αθλητισμού, 2014), υπεύθυνο για την εφαρμογή της Σύμβασης Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην Ελλάδα (UNESCO 2003), είναι το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και συγκεκριμένα η Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, που ανήκει στη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΓΔΑΠΚ)¹⁶. Οι στόχοι της Διεύθυνσης Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς είναι καθορισμένοι: αρχικά να εφαρμόζει κατάλληλες πολιτικές για την προστασία και προώθηση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, να εφαρμόζει κατάλληλες πολιτικές για την προώθηση διαπολιτισμικών ζητημάτων σε πολιτιστικό πλαίσιο, επιπλέον να προστατεύει αλλά και να αναδεικνύει τα κινητά μνημεία της νεότερης κληρονομιάς και τέλος να εφαρμόζει τις κατάλληλες μουσειακής πολιτικής για τα μουσεία του νεότερου πολιτισμού¹⁷.

---

¹⁵ Επίσημη ιστοσελίδα της Ουνέσκο, ανακτήθηκε στις 06/12/2020, <http://ayla.culture.gr/the-text/>

¹⁶ Επίσημη ιστοσελίδα της αυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, ανακτήθηκε στις 06/12/2020, <http://ayla.culture.gr/introduction>

¹⁷ Επίσημη ιστοσελίδα Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, ανακτήθηκε στις 06/12/2020, <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1724>

1.4 Κριτήρια ένταξης ενός στοιχείου στον αντιπροσωπευτικό κατάλογο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της Unesco.

Κάθε χρόνο η επιτροπή διαφύλαξης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς συνεδριάζει και αποφασίζει ποια στοιχεία της ζώσας κληρονομιάς από όσα έχουν προτείνει τα συμβαλλόμενα μέλη της σύμβασης πληρούν τις προϋποθέσεις προκειμένου να εγγραφούν στον αντιπροσωπευτικό κατάλογο σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια. Τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται είναι τα κάτωθι:

- Το στοιχείο να αποτελεί τμήμα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως περιγράφεται στο α.2 της σύμβασης.
- Η εγγραφή του στοιχείου στον κατάλογο να συμβάλει στην προβολή και την ευαισθητοποίηση για τη σημασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και την ενθάρρυνση του διαλόγου αντικατοπτρίζοντας με τον τρόπο αυτό την πολιτιστική πολυμορφία και αποτελώντας τεκμήριο ανθρώπινης δημιουργικότητας.
- Η εγγραφή του στοιχείου να προβλέπει σχεδιασμό μέτρων για την προστασία και την προώθησή του.
- Η αίτηση για εγγραφή του στοιχείου στον κατάλογο να έγινε με τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή της κοινότητας, ομάδας ή των ατόμων που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη τακτική, με την ελεύθερη, πλήρη και συνειδητή συγκατάθεσή τους.
- Το στοιχείο να περιλαμβάνεται σε ένα Ευρετήριο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στο κράτος που υποβάλλει την αίτηση, όπως ορίζεται στα α11 και 12 της σύμβασης. (<http://ich.unesco.org/en/procedure-o-inscription-00809/>)¹⁸

Στον αντιπροσωπευτικό κατάλογο δεν μπορούν να ενταχθούν δραστηριότητες που αποκλείουν μέλη της κοινότητας από το δικαίωμα συμμετοχής στον πολιτισμό ή που προωθούν οποιοδήποτε είδος κοινωνικών και φυλετικών διακρίσεων.

---

¹⁸ Επίσημη ιστοσελίδα της Unesco, ανακτήθηκε στις 05/12/2020, <http://ich.unesco.org/en/procedure-o-inscription-00809/>

1.5. Μέτρα διαφύλαξης και προστασίας της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς

Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά όπως ήδη αναφέρθηκε, είναι ζωντανή και έχει την ιδιότητα να εξελίσσεται και να μεταβάλλεται προκειμένου να μεταβιβαστεί στις επόμενες γενιές. Για τον λόγο αυτό δεν πρέπει να έχει στατικό χαρακτήρα και να διατηρούνται όλα άρτια μέσα στον χρόνο. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι έννοιες «διαφύλαξη» και «προστασία» δεν είναι ταυτόσημες αλλά εμφανίζουν μια λεπτή διαφορά. Η μεν έννοια της διαφύλαξης αναφέρεται στην προστασία και τη βιωσιμότητα των άυλων εκφράσεων πολιτιστικής κληρονομιάς, η δε έννοια της προστασίας αφορά περισσότερο τη διατήρηση αναμνηστικών έργων στο πέρασμα του χρόνου.

Τα κυριότερα μέτρα διαφύλαξης λοιπόν σύμφωνα με την επίσημη ελληνική ιστοσελίδα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς είναι:

- α) η έρευνα και η τεκμηρίωση ενός στοιχείου άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς
- β) η ενίσχυση των διαδικασιών και συνθηκών μεταβίβασης στις νεότερες γενιές
- γ) η ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου για την αξία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και
- δ) η ανάδειξη της σημασίας της στο εγχώριο και διεθνές κοινό.

Ένα επιπλέον σημαντικό μέτρο είναι η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω συναντήσεων που θα έχουν στόχο στην κατανόηση και την σπουδαιότητα της σύμβασης αλλά και μέσω δράσεων με στόχο την ανταλλαγή ιδεών και πρακτικών. Η εκπαίδευση διαδραματίζει εξίσου σημαντικό ρόλο στο να αναδείξει την σπουδαιότητα και να οδηγήσει στην προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε τόπου και κάθε κοινότητας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς, το οποίο στοχεύει στην ενσωμάτωση της πολιτιστικής κληρονομιάς στις σχολικές αίθουσες. Διαθέτει ειδικό εκπαιδευτικό υλικό και ένα διαδικτυακό παιχνίδι για να υποστηρίξει τους εκπαιδευτικούς να ενσωματώσουν την άυλη πολιτιστική κληρονομιά στα σχολικά προγράμματα και στις αίθουσες εκτός πανεπιστημιούπολης με έναν διασκεδαστικό και ενδιαφέροντα τρόπο. (<http://europa.eu/cultural-heritage/nide/843>)¹⁹

---

¹⁹ Ευρωπαϊκό έτος πολιτιστικής κληρονομιάς, ανακτήθηκε στις 05/12/2020, <http://europa.eu/cultural-heritage/nide/843>

Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα φόρουμ που διοργανώνει η Unesco. Εκεί ανταλλάσσουν απόψεις για τους λόγους που ασχολούνται με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά και πώς επηρέασαν τη ζωή και την σκέψη τους στο παρόν (<http://ich.unesco.org/en/tell-your-living-heritage-story-2018-01002/05/12/2020>).²⁰ Διοργανώνει επίσης διαφορές εκθέσεις φωτογραφιών και μαρτυριών με στόχο την ανάδειξη της ζώσας κληρονομιάς κυρίως στις υποανάπτυκτες περιοχές, με στόχο να εξασφαλίσουν τα προς το ζην αλλά και να επιφέρουν την κοινωνική συνοχή, την υγεία, και τη βιωσιμότητα του περιβάλλοντος τους. Τέλος, οι ενέργειες αυτές συμβάλλουν στη διαπολιτισμική συνεργασία των κρατών με σεβασμό στην πολιτιστική πολυμορφία και την συμμετοχή τους στον πολιτισμό χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς.

---

²⁰Επίσημη ιστοσελίδα της Unesco, <http://ich.unesco.org/en/tell-your-living-heritage-story-2018-01002/05/12/2020>.

1.6. Εθνικό Ευρετήριο

Το Εθνικό Ευρετήριο είναι η αποτύπωση στοιχείων της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας με τη μορφή ευρετηρίου. Στο πλαίσιο της Σύμβασης, η Ελλάδα δημιούργησε και εμπλουτίζει συστηματικά το Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, στο οποίο οι κοινότητες φορέων άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς έχουν τη δυνατότητα να αναδείξουν τα στοιχεία που οι ίδιες θεωρούν σημαντικά για την ταυτότητά τους. Η εγγραφή τους στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας αποτελεί το πρώτο και καθοριστικό βήμα για τον σχεδιασμό πολιτικών για τη διαφύλαξη της κάθε μιας από αυτές τις πολιτισμικές εκφράσεις και τη μετάδοσή της στις νεότερες γενιές (<http://ayla.culture.gr/purpose>)²¹.

Ο σχεδιασμός είναι συμμετοχικός. Είναι, δηλαδή, μια διαδικασία διαλόγου μεταξύ διοίκησης, επιστημονικής κοινότητας και, κυρίως, των ίδιων των ομάδων, συλλόγων και κοινοτήτων των ανθρώπων που ασκούν αυτές τις πολιτισμικές εκφράσεις, τα στοιχεία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς τους. Η πληροφορία που σχετίζεται με κάθε στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς που εγγράφεται στο Εθνικό Ευρετήριο παρουσιάζεται στο δελτίο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς το οποίο συμπληρώνεται και ανανεώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα από την ίδια την κοινότητα φορέων σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Νεότερου Πολιτιστικού Αποθέματος και Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠΠΟΑ και με τη συνδρομή της Εθνικής Επιστημονικής Επιτροπής. Το ΥΠΠΟΑ, μέσω της καθ' ύλην αρμόδιας Διεύθυνσης Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, εφαρμόζει στην Ελλάδα τη Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, (Unesco, 2003).

Σύμφωνα με το άρθρο 12 της Σύμβασης για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά_κάθε κράτος-μέλος της Σύμβασης οφείλει να δημιουργήσει ένα ή περισσότερα ευρετήρια άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Λεπτομερέστερα, η Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς ξεκινά κάθε Ιανουάριο, σύμφωνα με ορισμένο χρονοδιάγραμμα, την ετήσια διαδικασία, με τη δημόσια πρόσκληση την οποία απευθύνει για τον εμπλουτισμό του Εθνικού Ευρετηρίου. Τα Δελτία που υποβάλλονται τυχαίνουν σε συστηματική επεξεργασία από τη Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, την Εθνική Επιστημονική Επιτροπή για την Εφαρμογή στην Ελλάδα της Σύμβασης για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Unesco, 2003) και, φυσικά, τις ίδιες τις κοινότητες φορέων.²² Από το 2008 μέχρι σήμερα στο Εθνικό

---

²¹ Επίσημη ιστοσελίδα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, ανακτήθηκε στις 07/12/2020, <http://ayla.culture.gr/purpose>

Ευρετήριο έχουν εγγραφεί 55 στοιχεία ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά, με ένα από τα οποία ασχολείται η παρούσα έρευνα, δηλαδή το ολυμπίτικο γλέντι. Πρόκειται για μια τελετουργική επιτέλεση κοινοτικού γλεντιού με αφηγηματικά (της τάβλας, συρματικά) και αυτοσχέδια διαλογικά τραγούδια (μαντινάδες), χορό με τραγούδι ή μόνο με συνοδεία οργάνων (λυροτσάμπουνα), που συνιστά τη διαχρονική έκφραση της κοινοτικής ζωής των απανταχού Ολυμπιτών. (<http://ayla.culture.gr/olympitiko-glenti>)

1. Μεσογειακή Διατροφή | 2013
2. Καλλιέργεια της Μαστίχας |2013
3. Ξυλοναυπηγική | 2013
4. Τηνιακή Μαρμαροτεχνία |2013
5. Μωμοέρια. Ένα έθιμο του δωδεκαημέρου |2013
6. Ιερά Δάση των χωριών του Ζαγορίου και της Κόνιτσας |2015
7. Η τέχνη της Ξερολιθιάς |2015
8. Ψαλτική Τέχνη |2015
9. Τσακόνικος Χορός |2015
10. Ρεμπέτικο |2016
11. Θέατρο Σκιών -Καραγκιόζης |2016
12. Ηπειρώτικο Πολυφωνικό Τραγούδι|2016
13. Το Παραδοσιακό Πανηγύρι του Συρράκου |2016
14. Η Μετακινούμενη Κτηνοτροφία |2017
15. Η Σαπωνοποιία Πατούνη |2017
16. Η Παραδοσιακή Τέχνη της Πέτρας στα Λαγκάδια Αρκαδίας |2017
17. Η υφαντική τέχνη και η διαφύλαξή της στα Αστερούσια Κρήτης |2018
18. Το Πανηγύρι του Αγίου Συμεών (Αη Συμιού) στο Μεσολόγγι |2018
19. Συνεργατισμός και Αλληλεγγύη: Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς Πηλίου |2018
20. Η αμπελοοινική κληρονομιά της Σαντορίνης (Θήρας-Θηρασίας) |2018
21. Η καλλιέργεια της μαύρης (κορινθιακής) σταφίδας |2018
22. Τα άγρια βρώσιμα χόρτα της Κρήτης- Εθνοβοτανικές Πρακτικές |2018
23. Ο Βλάχικος Γάμος στη Θήβα |2018
24. Ο Τρανός Χορός στη Βλάστη Κοζάνης|2018

25. Το τσακόνικο μνημόσυνο στη Βασκίνα| 2018
26. Στειακός Πηδηχτός Χορός |2018
27. Καρπάθικο Γλέντι | 2019
28. Καρσάνικο Κέντημα (Καρυά Λευκάδας) | 2019
29. Συριανό Λουκούμι – Λουκούμι Σύρου | 2019
30. Ο πολιτισμός της ελιάς και του ελαιόλαδου | 2019
31. Η λιθοξοϊκή τέχνη των Μεταξάδων Έβρου | 2019
32. Το έθιμο του Αϊ-Γιώργη (Αγίου Γεωργίου) στη Νεστάνη Αρκαδίας | 2019
33. Καλαθοπλεκτική στη Βωλάξ Τήνου | 2019
34. Η υφαντική τέχνη για τη δημιουργία κιλιμιών στον όρθιο αργαλειό στο Γεράκι Λακωνίας | 2019
35. Η αγροδιατροφική παράδοση του χαρουπιού στην Κρήτη | 2019
36. Καρναβάλι Σοχού | 2019
37. Απολλωνιάτικες Καμουζέλες | 2019
38. Σφυριχτή Γλώσσα του Χωριού Αντιά στην Κάρυστο Ευβοίας | 2019
39. Τεμπελέκια (παραδοσιακά κάλαντα της Νέας Βύσσας) | 2019
40. Γενίτσαροι και Μπούλες Νάουσας | 2020
41. Λαϊκή Κιθάρα | 2020
42. Παναγία Μεσοσπορίτισσα, Εορτή της Παναγίτσας στα «Αρχαία» | 2020
43. Πρακτικές Διαχείρισης του Νερού στο Οροπέδιο Λασιθίου Κρήτης. Η τεχνογνωσία των αντλητικών ανεμόμυλων | 2020
44. Φακές Εγκλουβής Λευκάδας | 2020
45. Πορσάνικο Μαχαίρι Λευκάδας | 2020
46. Αργκουτσιάρια (Καρναβάλια Κλεισούρας) | 2020
47. Το Πανηγύρι της Αγίας Αγάθης στο Αιτωλικό | 2020
48. Η τέχνη της παρασκευής του τυριού Μελίπαστο (Μελίχλωρο) στη Λήμνο | 2020
49. Ψάρεμα με Σταφνοκάρι στο Αιτωλικό | 2020
50. Η αγχιαλίτικη παράδοση καλλιέργειας του αμπελιού από την Αγχίαλο ανατολικής Ρωμυλίας στη Νέα Αγχίαλο Μαγνησίας: ο Οινοποιητικός Αγροτικός Συνεταιρισμός ‘Η ΔΗΜΗΤΡΑ’» | 2020
51. Κύκλες (παραδοσιακός κυκλικός χορός) |2020
52. Η καλλιέργεια και επεξεργασία των Ανατολικών Καπνών στη Μακεδονία και τη Θράκη | 2020

53. Η μεταφορά της εικόνας του Αη Γιώργη από τα Άνω στα Κάτω Δολιανά και αντίστροφα | 2020
54. Κεραμική Κουρτζή | 2020
55. Ολυμπίτικο Γλέντι (Κάρπαθος) | 2020 (<http://ayla.culture.gr/purpose/>)

1.7. Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά και η Τοπική Ανάπτυξη

Η σύμβαση του 2003 στο προοίμιο κάνει ιδιαίτερη μνεία στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι τοπικές κοινότητες ως φορείς μετάδοσης και προστασίας της προφορικής γνώσης και παράδοσης. Πριν από το 2003, οποιαδήποτε δράση προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς αφορούσε αποκλειστικά αποφάσεις των κεντρικών κυβερνήσεων και των επιστημόνων. Σε αντίθεση με την προστασία της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς, που αποσκοπεί κυρίως στη συντήρησή της, ώστε να μην αλλοιωθεί, η διαφύλαξη της άυλης κληρονομιάς, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Unesco 2003, στηρίζεται στις δυνατότητες της τοπικής κοινωνίας να τη μεταδώσει στις μελλοντικές γενιές, ανεξαρτήτως της παραμέτρου ενός συνεχώς μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος. Επομένως, το ζήτημα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί ένα σύνθετο πλέγμα τεχνικών γνώσεων με τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και αυτοδιοίκησης (Μπιτσάνη, 2020, Δημόσιες Πολιτικές Πολιτισμού, Παραδόσεις του Μαθήματος).

Στο πλαίσιο της Σύμβασης του, το κράτος και οι τοπικές κοινωνίες, αποκτούν ρόλο διαμεσολάβησης στην εφαρμογή διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, αφού η συμμετοχή τεχνικών φορέων στα προγράμματα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αναγνώριση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (Jacobs, 2014). Αναφορικά με την ελληνική πραγματικότητα, οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης βρίσκονται σε άμεση συνεργασία και επικοινωνία με το υπεύθυνο τμήμα του Υπουργείου Πολιτισμού για τη διοργάνωση ενημερωτικών ημερίδων σχετικά με ζητήματα της Σύμβασης. Ο χαρακτήρας και ο ρόλος όμως της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν παραμένει απλά υποστηρικτικός στις δράσεις του Υπουργείου Πολιτισμού.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι θεμελιώδης θεσμός της δημόσιας ζωής και η αυτονομία της κατοχυρώνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του 102 άρθρου του Συντάγματος και τον Ευρωπαϊκό χάρτη Τοπικής Αυτονομίας (Ν. 1850/1989) (Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης). Με το Π.Δ 347/86 μεταβιβάζονται στις Νομαρχίες οι αρμοδιότητες του Υπουργείου Πολιτισμού σχετικά με την πολιτιστική δραστηριότητα. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αναλαμβάνει πλέον τομείς όπως το θέατρο, η μουσική, ο χορός, ο κινηματογράφος, η καλλιτεχνική εκπαίδευση, ο λαϊκός πολιτισμός, τα πνευματικά κέντρα, τα συνέδρια και τα φεστιβάλ (Κόνσολα, 1990). Ο νέος κώδικας δήμων και κοινοτήτων ορίζει πλέον τον πολιτισμό ως μια από τις αρμοδιότητες της Τ.Α., της οποίας η συμμετοχή στην πολιτιστική ανάπτυξη των περιοχών τους αναβαθμίζεται (Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης,

χ.χ). Οι δήμοι παρεμβαίνουν στον πολιτιστικό τομέα, είναι υπεύθυνοι για την προώθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων και διασφαλίζουν ότι οι πολίτες τους απολαμβάνουν δικαιώματα στην πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής τους. Ο στόχος της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι να εδραιώσει την τοπική πολιτιστική ταυτότητα, προωθώντας έτσι την τοπική κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Η υλοποίηση αυτού του οράματος θα συμβάλει στην προώθηση της ανάπτυξης των τοπικών κοινοτήτων, στην προσέλκυση επενδύσεων και επισκεπτών, στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και εξειδίκευσης (Χρηστάκης, 2016.). Οι τοπικοί φορείς που είναι γνώστες των τοπικών ιδιαιτεροτήτων της περιοχής του αποτελούν την πιο αξιόπιστη πηγή κοινωνικών και πολιτιστικών πληροφοριών και οι ιδέες τους μπορούν να εφαρμόζονται και να προσαρμόζονται άμεσα (Ανδρεάτου, 2007.).

Προκειμένου να προστατεύσει την άυλη πολιτιστική κληρονομιά, η κοινότητα προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει τα μέλη για την αξία του λαϊκού πολιτισμού μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Επιπλέον, έχουν δημιουργηθεί πολιτιστικά προγράμματα και εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την αύξηση του πνευματικού επιπέδου των πολιτών (Ψύλλα, 1992). Τέτοιες δραστηριότητες προσελκύουν το ενδιαφέρον των τουριστών, γνωρίζουν την τοποθεσία, τον πολιτισμό και τον περιφερειακό πολιτισμό.(Goldplatt,2005) Με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών, αποκτούν μια πλήρη πολιτιστική εμπειρία. Παραδείγματα τέτοιων εκδηλώσεων είναι τοπικά φεστιβάλ, φεστιβάλ και πανηγύρια. Μέσα από την κατανόησή του για την άυλη πολιτιστική κληρονομιά, έχουν καλύτερη κατανόηση του παρελθόντος.

Οι τοπικές κοινωνίες προσπαθούν να προβάλλουν και να αξιοποιήσουν την άυλη πολιτιστική κληρονομιά με δράσεις. Έτσι, ο τόπος τους αποκτά τη δική του ταυτότητα και αναδεικνύεται μέσα από την προβολή, την ενημέρωση και τη διαφήμιση για την προσέλκυση των επισκεπτών από την οποία συνεπάγεται και η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας γιατί πέρα από το αντίτιμο που μπορεί να καταβάλουν οι επισκέπτες για να παρακολουθήσουν μία πολιτιστική εκδήλωση, συνεισφέρουν και στην αύξηση των υπόλοιπων κλάδων που συνδέονται με τον τουρισμό (καταλύματα, καταστήματα εστίασης, τοπική αγορά). Δημιουργούνται καλύτερες υποδομές και χώροι φιλοξενίας των πολιτιστικών εκδηλώσεων, αυξάνονται οι θέσεις εργασίας, δημιουργούνται εκπαιδευτικά προγράμματα κατάρτισης και εξειδίκευσης για την διάδοση και αξιοποίηση της ζώσας κληρονομιάς. Μέσω των προγραμμάτων οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τον πολιτισμό τους, να μάθουν παραδοσιακές τεχνικές, ακόμα και επαγγέλματα όπως η παραδοσιακή χειροτεχνία.

Σύμφωνα με τη σύμβαση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς περικλείονται οι γνώσεις και οι πρακτικές που αφορούν τη φύση και το σύμπαν και η τεχνογνωσία που συνδέεται με την παραδοσιακή χειροτεχνία (υφαντική, αγγειοπλαστική, υποδηματοποιεία κ.α.). Η γνωριμία των πολιτών με τις συγκεκριμένες πρακτικές τους βοηθάει να έρθουν σε επαφή με το πολιτιστικό τους περιβάλλον ώστε να αναγνωρίζουν τη σημασία του και σέβονται την αξία του. Έτσι εξασφαλίζεται το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών στο πολιτισμό, η κοινωνική συνοχή ενισχύεται συμβάλλοντας στην κοινωνική ενσωμάτωση. Τα μέλη της κοινότητας έρχονται σε επαφή μεταξύ τους ανταλλάσσουν απόψεις και ιδέες, νιώθουν ενεργά μέλη της κοινωνίας και έτσι αντιλαμβάνονται με ουσιαστικό τρόπο τα άυλα στοιχεία του πολιτισμού και στις επόμενες γενιές συνεισφέροντας κατά αυτό τον τρόπο στην διατήρησή τους

Σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της και διάδοση της ιστορίας της πολιτισμικής ταυτότητας μιας περιοχής είναι οι σύλλογοι που δραστηριοποιούνται σε αυτήν καθώς «αποτελούν το σημαντικό αρωγό της προσπάθειας διατήρησης και διάδοσης της ιστορίας συγκεντρώνοντας στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς και παρουσιάζοντας τα στην σύγχρονη κοινωνία» (<https://sarkazo.wordpress.com/2014/12/13/>). Οι φορείς αυτοί συμβάλουν στην καταγραφή των στοιχείων της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και κινούν τις διαδικασίες εγγραφής τους στο Εθνικό ευρετήριο και στους καταλόγους της Unesco όπως έγινε και με το Ολυμπίτικο γλέντι.

Οι πολίτες που συμμετέχουν ενεργά σε πολιτιστικά προγράμματα και εκδηλώσεις αισθάνονται ότι αποτελούν κομμάτι της πολιτιστικής δημιουργίας και διαχείρισης, συναναστρέφονται με τα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας, ανταλλάσσουν απόψεις αποκτούν κοινούς κώδικες επικοινωνίας (Ροδακινιά, 2019). Μέσω της γνωριμίας τους με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά μπορούν κατανοήσουν καλύτερα το παρελθόν, έχουν την ευκαιρία να μελετήσουν την ανθρώπινη συμπεριφορά και τις συνθήκες που την προκάλεσαν, να συνδέσουν τις συμπεριφορές αυτές με το παρόν, να κατανοήσουν καλύτερα την ταυτότητα τους και να αποφασίσουν τι θέλουν να γίνουν στο μέλλον. Η γνώση και η κριτική σκέψη οδηγούν στην κατανόηση, την εκτίμηση και τον σεβασμό για τα ανθρώπινα επιτεύγματα και τις συμπεριφορές (MacDonald F.G & Alsford S, 2010). Αποδέχονται το διαφορετικό, ενισχύεται ο διαπολιτισμικός διάλογος και μαθαίνουν να σέβονται την πολιτιστική πολυμορφία.

Επιπλέον η ανάδειξη του πολιτιστικού κεφαλαίου του τόπου μπορεί να επιδράσει θετικά στα μέλη της τοπικής κοινότητας, να τους δημιουργήσει το αίσθημα της συνοχής, να ενισχύσει την ταυτότητα τους και να αυξήσει την δημιουργικότητά τους (Thorsby, 2001). Η πολιτιστική

συμμετοχή ενεργοποιεί δεξιότητες, βοηθά στην τόνωση της αυτοεκτίμησης και την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και οδηγεί σε πιο πλούσια ψυχική και συναισθηματική ζωή. Η πολιτιστική κληρονομιά είναι πηγή έμπνευσης και μνήμης, συμβάλλει στην εθνική και τοπική ταυτότητα της κοινότητας, στην οικοδόμηση ιστορικής συνείδησης και συλλογικής μνήμης που είναι οι θεμελιώδεις αρχές αξίες για την αίσθηση του τόπου και της κοινωνικής συνοχής (Pereira et al, 2011).

Ως εκ τούτου, η τοπική κοινότητα έχει την ευθύνη να χρησιμοποιήσει τα στοιχεία της άυλης της πολιτιστικής κληρονομιάς για να βελτιώσει την εικόνα της περιοχής, και ταυτόχρονα να προσελκύσει περισσότερους τουρίστες. Η διαφήμιση, τα μέσα ενημέρωσης, οι αφίσες, το διαδίκτυο, τα κοινωνικά μέσα, τα πολιτιστικά προγράμματα, οι διαλέξεις και τα πανηγύρια, τα φεστιβάλ είναι τα μέσα που χρησιμοποιούνται από τους τοπικούς οργανισμούς για την προώθηση και ανάδειξη της πολιτιστικής τους κληρονομιάς. (Μακ Κουέλ, 1997).

Οι νέες τεχνολογίες είναι χρήσιμα εργαλεία για τη διατήρηση και επιβίωση στοιχείων της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, επειδή όλοι μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς και κοινωνικό αποκλεισμό. Η τεχνολογία μπορεί να ενισχύσει τη σχέση με τους πολίτες, επειδή μπορεί να εκμεταλλευτεί νέες ευκαιρίες για ψυχαγωγία και μάθηση(http://icomgreece.mini.icom.museum/wpcontent/uploads/sites/38/2018/12/Deltio_02.pdf,07/12/2020).

Σήμερα, νέες τεχνολογίες έχουν συνδεθεί με την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά και αναπτύσσονται βασικοί τομείς, όπως υπηρεσίες διαχείρισης και ανάπτυξη ψηφιακού περιεχομένου. Το επιχειρηματικό σχέδιο της κοινωνίας της πληροφορίας παρέχει την απαραίτητη υποδομή για τη διαχείριση και δημιουργία πολιτιστικών πόρων στον τομέα των βιβλιοθηκών, αρχείων και ιδρυμάτων. Όλα τα είδη και οι πολιτιστικές και ιστορικές συλλογές ψηφιοποιούνται, καταγράφονται και επισημαίνονται. Ενώ το Διαδίκτυο προάγει την πολυγλωσσία και την πολυπολιτισμικότητα, προωθεί επίσης τη διάδοση εμπειριών και γνώσεων (Κολυβά, 2007). Η εκπαίδευση είναι εξίσου σημαντική για την προώθηση και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.(Σηφάκη – Σηφάκης, 2007). Η εκπαίδευση «αποτελεί πρωταρχική στρατηγική προβολής και προώθησης , καθώς επιτυγχάνει ταυτόχρονα στόχους που αφορούν την προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μιας περιοχής αλλά ταυτόχρονα , πετυχαίνουν την ενίσχυση των μικρών επιχειρήσεων και της προσωπικής ικανοποίησας»(Paige, 2009)

Τέλος, το branding τόπου μπορεί να συμβάλλει στην προβολή ιδιαίτερων χαρακτηριστικών ενός τόπου με σκοπό να αποκτήσει τη δική του ταυτότητα και να ξεχωρίσει. Έτσι μια περιοχή μπορεί να βελτιώσει την εικόνα της, να προσελκύσει επισκέπτες, επενδύσεις ή νέους κατοίκους και να δημιουργήσει αισθήματα ταύτισης και περηφάνειας στους υπάρχοντες κατοίκους (Καραγάλης, 2015).

Μέσα από όλα αυτά τα μέσα προβολής της ζώσας κληρονομιάς, οι κοινότητες γνωστοποιούν την ταυτότητα τους στα μέλη της κοινότητας και ενισχύουν τη θετική τους εικόνα, αυξάνουν τον τουρισμό τους (Κοντοχρήστου, 2008). «Οι πολιτιστικές δραστηριότητες συντελούν ώστε ο τόπος να αποκτήσει τα δικά του πολιτιστικά χαρακτηριστικά, την προσωπική του πολιτιστική εικόνα δημιουργώντας τις συνθήκες προόδου και ευημερίας του, συνθέτοντας το πολιτιστικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της περιοχής του» (Μπιτσάνη, 2004). Οι τοπικοί φορείς πρέπει λοιπόν να συνειδητοποιήσουν τη σημασία διαφύλαξης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και με συνεργασία, συνέπεια και δημιουργικότητα να διαμορφώσουν μια πολιτιστική πολιτική που θα γίνει μοχλός οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης ενός τόπου.

1.8. Ο Ρόλος των Πανηγυριών

Τα πανηγύρια είναι ένα φαινόμενο μουσικό, χορευτικό, θρησκευτικό, κοινωνικό, τελετουργικό, ένα πεδίο κοινωνικής δράσης βίωσης και αναβίωσης της παράδοσης. Αποτελούν ένα μέσο έκφρασης του λαϊκού πολιτισμού και της κοινωνικής συνοχής (Βαρβούνης, 2010). Είναι ένα μέσο με το οποίο οι άνθρωποι προσπαθούν συλλογικά να διατηρήσουν την πολιτιστική τους ταυτότητα και να διαδώσουν τα έθιμα, τις παραδόσεις, τις αξίες και τις παραδόσεις που κληρονομήθηκαν από τους προκατόχους τους στις επόμενες γενιές. Ο εορτασμός των θρησκευτικών δραστηριοτήτων έχει γίνει μια ευκαιρία για κοινωνική, συλλογική και προσωπική έκφραση. Το πανηγύρι είναι μια εκδήλωσησχόλης και ως τέτοια συνδέεται φυσικά με την οργάνωση του κοινωνικού χρόνου. Γι' αυτό το λόγο, τα πανηγύρια είναι χρονικά τοποθετημένα σε περιόδους που οι παραγωγικές δραστηριότητες επιτρέπουνσχόλη. Ως εκδήλωσησχόλης το πανηγύρι συνιστά ευκαιρία ανάπαυσης και εκτόνωσης. Ως προς την κοινωνική του πλευρά το πανηγύρι είναι γεγονός αναβάπτισης στην ιδέα της κοινότητας, ανανέωσης και ενδυνάμωσης των κοινωνικών και πνευματικών δεσμών που στηρίζουν και συμβάλλουν στην αναπαραγωγή της κοινωνικής ομάδας. Είναι επιπλέον γεγονός επίδειξης στοιχείων κοινωνικής εξουσίας και γοήτρου αφού σύσσωμη η κοινότητα «εκτίθεται» στις αγορές της κοινωνικής καταξίωσης όπως οι δημόσιοι χώροι συναθροίσεων προαύλιος χώρος, χοροστάσι (Νιτσιάκος, 1997). Σημασιολογικά σημαίνει τον συλλογικό εορτασμό της μνήμης αγίου ή κάποιας άλλης εκκλησιαστικής εορτής, η οποία τελείται με τη συμμετοχή ανθρώπων της ευρύτερης περιοχής και περιλαμβάνει διάφορα θρησκευτικά δρώμενα, όπως για παράδειγμα θρησκευτικές τελετές λιτανείες, μουσικά γλέντια (Μούτζαλη, 2010). Παράγεται από τις αρχαίες λέξεις πας + άγυρις που σημαίνει συνάθροιση, συγκέντρωση κόσμου, κυρίως προς τιμή κάποιου θεού (Μπαμπινιώτης, 2002)²³.

Η τέλεση των πανηγυριών είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη από την αρχαιότητα και συνεχίζεται μέχρι τις ημέρες μας. Πρωτίστως γίνεται για τον εορτασμό τοπικών ναών ή εκκλησιών που είναι αφιερωμένοι σε κάποιο άγιο της ορθόδοξης εκκλησίας. Πολλά πανηγύρια βρίσκονται σε άμεση εξάρτηση με συγκεκριμένες εποχές και γεωργικές δραστηριότητες. Τα πανηγύρια αποτελούνται από τρία μέρη, το θρησκευτικό, το ψυχαγωγικό και το οικονομικό. Το πρώτο μέρος αναφέρεται στην παραμονή της εορτής του Αγίου με την περιφορά της εικόνας και τον εορταστικό εσπερινό, αλλά και την επομένη με την εορταστική λειτουργία και την αρτοκλασία.

---

²³ Μπαμπινιώτης Γ., Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας, 2002, σ.1312.

Το δεύτερο μέρος αφορά την ίδια μέρα της γιορτής όπου θα υπάρχουν μουσική, γλέντι και χορός. Το τρίτο μέρος, τέλος, αναφέρεται στα υπαίθρια παζάρια, τους πάγκους και τις κούνιες, (Βαρβούνης, 2010), κάτι το οποίο απουσιάζει από τα πανηγύρια της Ολύμπου και της Καρπάθου, γενικότερα.

Κάθε πανηγύρι γίνεται σε συγκεκριμένη ημερομηνία την ημέρα που γιορτάζει ο Άγιος για να δοξάσουν το όνομά του και να τιμήσουν τη μνήμη του. Τα πανηγύρια διοργανώνονται στην κεντρική εκκλησία του χωριού σε ενοριακές εκκλησίες ή ξωκλήσια σε τόπους που έχουν συνδεθεί με την παρουσία του Αγίου με κάποιο θαύμα που έγινε ή κάποιο σχετικό γεγονός που χάνεται στο βάθος των χρόνων. Το πανηγύρι ξεκινά στον προαύλιο χώρο της εκκλησίας και το χορό πολλές φορές «ανοίγει ο παπάς» συμβολίζοντας τη θρησκευτική βάση του πανηγυριού. Η εκκλησία προσπαθεί να είναι παρούσα σε όλες τις σημαντικές στιγμές της ζωής, στις χαρές, στις λύπες, στις δυσκολίες. Τα πανηγύρια παλαιότερα διαρκούσαν πολλές μέρες και διαδραμάτιζαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην κοινωνική, πολιτισμική και οικονομική ζωή του τόπου. Το θρησκευτικό στοιχείο το νιώθει κανείς έντονα την παραμονή της γιορτής οπότε και ψέλνεται η λειτουργία του Εσπερινού, αλλά και ανήμερα στην κυρίως λειτουργία και στην αρτοκλασία (<http://giannisstathis.blogspot.com/2019/09/t-to.html>)²⁴.

Το πανηγύρι αποτελεί για κάθε τόπο μία πολύ ιδιαίτερη μέρα στον κύκλο του χρόνου. Πολλοί άνθρωποι από μικρή ηλικία μαθαίνουν τι είναι το πανηγύρι για τον τόπο τους και από μικρή ηλικία μαθαίνουν να συμμετέχουν στο τελετουργικό του κάθε πανηγυριού. Βιώνοντας το έθιμο του πανηγυριού οι άνθρωποι αισθάνονται ότι κάτι σπουδαίο επιτελείται. Πρόκειται, δηλαδή, για μία κοινωνική εκδήλωση που εμπιρεύει νοήματα, συμβολισμούς και νέες πολιτισμικές ανακαλύψεις. Το πανηγύρι είναι ένα έθιμο, μια σημαντική γιορτή και μία σταθερή οργανωμένη δραστηριότητα με κοινωνικούς σκοπούς και γι' αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί ως κοινωνικός θεσμός (Σωτηρίου Σ. , Κορδονούρη Σ. , Ζαβρανίδου,2010) ²⁵.

Τα πανηγύρια αποτελούν ένα ζωντανό κομμάτι της κοινωνικής ζωής κάθε τόπου. Είναι η τοπική γιορτή, η συνάθροιση, το αντάμωμα, η μάζωξη, η συζήτηση, η ευκαιρία να βρεθεί κανείς με τους συγχωριανούς τους και φυσικά η αφορμή για γλέντι. Σε προηγούμενες εποχές, τα πανηγύρια αποτελούσαν ένα τρόπο συνάντησης όλων των κατοίκων. Ήταν ευκαιρία οι γυναίκες να βάλουν τα καλά τους, τα παιδιά να αγοράσουν παιχνίδια αλλά και να κουνηθούν στις κούνιες. Οι σχέσεις των μελών της κοινότητας συσφίγγονταν, με τους νέους να ξεκινούν

---

²⁴ Σταθης Γιάννης, το Ηπειρώτικο Πανηγύρι, ανακτήθηκε στις 07/12/2020 από <http://giannisstathis.blogspot.com/2019/09/t-to.html>

²⁵ Σωτηρίου Σ. , Κορδονούρη Σ. , Ζαβρανίδου Αι. , Κοινωνική &/ Πολιτική Αγωγή Γ' Γυμνασίου. Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2010, σ.σ. 31- 34

τον χορό και να δίνουν ένα άρωμα νιότης μέσα στα πανηγύρια. Για τα ελεύθερα κορίτσια ήταν μια ευκαιρία να γνωστοποιήσουν στους νέους και στις οικογένειες τους ότι πλέον είναι στην κατάλληλη ηλικία για γάμο (Βαρβούνης, 2010).

Στα δύσκολα χρόνια των δεκαετιών του '50 και του '60 πολλοί αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν στην Αμερική, την Αυστραλία, τη Γερμανία και την Αθήνα όμως ποτέ δεν ξέχασαν τα χωριά τους και τα σπίτια τους. Οι ηλικιωμένοι και λιγοστοί πλέον κάτοικοι των χωριών, περιμένουν με λαχτάρα το καλοκαίρι, να γυρίσουν στα χωριά τα παιδιά και τα εγγόνια τους, από την Αθήνα ή το εξωτερικό, η γειτονιά να γεμίσει φωνές, να ανοίξουν οι πόρτες και τα παντζούρια στα ερμητικά κλειστά σπίτια του τόπου τους. «Θα τα πούμε στο πανηγύρι στο χωριό», είναι η πλέον χαρακτηριστική κουβέντα που ανταλλάσσουν οι ξενιτεμένοι. Για τους περισσότερους αποτελεί και την αφορμή, για να επιστρέψουν έστω για λίγο στα πατρικά τους και να φύγουν με την υπόσχεση της αντάμωσης την επόμενη χρονιά. (<https://www.ekalampaka.gr/article/ta-paradosiaka-panigyria-kai-i-simasia-toys-grafei-o-thanasis-sioytas-syntaksioyxos-daskalos>)²⁶

Το πανηγύρι είναι ένας τόπος συνάντησης και συγκέντρωσης των κατοίκων του χωριού, αλλά και των κατοίκων από τα γειτονικά χωριά. Το πανηγύρι συμβολίζει την ενότητα και την συνοχή της κοινότητας. Όποιες αντιπαλότητες υφίστανται εκτονώνονται μέσα από το χορό. Διασφαλίζει και μεταβιβάζει στις νεότερες γενιές τις ηθικές αξίες της κοινωνίας, συμπλιώνει μέσω της τελετουργίας το παρελθόν με το παρόν. Είναι μια από τις ευκαιρίες των κατοίκων να χαλαρώσουν και να διασκεδάσουν, προετοιμάζει τη γνωριμία των νέων ικανοποιώντας τις κοινωνικές ανάγκες εύρεσης ενός συντρόφου. Στα πανηγύρια, οι ατελείωτες ώρες εθελοντικής εργασίας για την προετοιμασία του φαγητού και για τις διάφορες τελετουργίες, η ομαδική δουλειά χωρίς υλική ανταμοιβή, η συμμετοχή χωρίς υστεροβουλία, το κλίμα αλληλεγγύης, το κλίμα χαράς και γλεντιού, γεννούν το μοναδικό αίσθημα ότι ανήκεις σε μία κοινότητα στον τόπο σου (Νιτσιάκος, 1996). Το πανηγύρι είναι το μεγαλύτερο από όλα τα γλέντια. Τα πανηγύρια είναι συλλογική υπόθεση, ίδιας τάξεως με τους γάμους, τα Χριστούγεννα και διάφορες άλλες χριστιανικές γιορτές και τοπικούς εορτασμούς.

Εν τέλει το πανηγύρι αποτελεί σύμβολο ιδιαίτερης ταυτότητας, που συσπειρώνει τους κατοίκους σε μια κοινή αίσθηση και έκφραση του συλλογικού «ανήκειν». Μέσω του πανηγυριού, στον γεμάτο συμβολισμούς χώρο της πλατείας, οι συγχωριανοί ανανεώνουν την πολιτισμική τους ταυτότητα και εξασφαλίζουν τη συνέχεια της κοινωνικής μνήμης. Η

---

²⁶ <https://www.ekalampaka.gr/article/ta-paradosiaka-panigyria-kai-i-simasia-toys-grafei-o-thanasis-sioytas-syntaksioyxos-daskalos>

συμμετοχή στο πανηγύρι θεωρείται εμβάπτιση στο συλλογικό παρελθόν της κοινότητας και αποτελεί μοναδική ευκαιρία ανανέωσης των δεσμών των διασκορπισμένων κατοίκων (<https://parallaximag.gr/life/paradosiaka-panigyria-meso-ekfrasis-laikou-politismou-kai-koinonikis-synochis>)²⁷.

---

²⁷ <https://parallaximag.gr/life/paradosiaka-panigyria-meso-ekfrasis-laikou-politismou-kai-koinonikis-synochis>

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1. Σκοπός της έρευνας και ερευνητικό ερώτημα

Σκοπός της έρευνας είναι να εξετασθεί η ανάδειξη του στοιχείου (Ολυμπίτικο Γλέντι) ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά και να αναλυθούν οι ιδιαιτερότητες του πανηγυριού του Αγίου Ιωάννη της Βρουκούντας στην Όλυμπο Καρπάθου.

Η έρευνα εξετάζει ως μελέτη περίπτωσης το πανηγύρι του «Άη Γιάννη στην Βρουκούντα της Ολύμπου Καρπάθου», αφού παρουσιάζει ενδιαφέρον λόγω του τρόπου που επιτελείται ακόμα και σήμερα. Μέσα από το εν λόγω πανηγύρι αναδύεται το στοιχείο του Ολυμπίτικου Γλεντιού στο οποίο την τελετουργία όλοι οι κάτοικοι του χωριού συμμετέχουν ενεργά ο καθένας με τη δική του ιδιότητα. Κεντρικό ερευνητικό ερώτημα που επιδιώκεται να απαντηθεί είναι εάν η βιωματική παράδοση μπορεί να γίνει μοχλός οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης τόσο τοπικά στην περιοχή της Ολύμπου – Διαφανίου όσο και υπερτοπικά στην περιοχή Κάρπαθου.

2.2. Μεθοδολογία της έρευνας

Προκειμένου να συγκεντρωθούν οι απαραίτητες πληροφορίες από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί ποιοτική έρευνα με διεξαγωγή ημιδομημένων συνεντεύξεων. Για τη διεξαγωγή τους δημιουργήθηκε ερευνητικό εργαλείο, δηλαδή ένα κατευθυντήριο ερωτηματολόγιο, ώστε να συγκεντρωθεί υλικό που να αντιστοιχεί στα ερευνητικά ερωτήματα. Σε αυτό το κεφάλαιο αναλύεται η ερευνητική μέθοδος που επιλέχθηκε, περιγράφεται το ερευνητικό εργαλείο και η ομάδα των ατόμων που συμμετείχε. Στη συνέχεια αναφέρεται διεξοδικά η ερευνητική διαδικασία που ακολουθήθηκε, τα μέσα που εξασφάλισαν την αξιοπιστία της έρευνας.

2.3 Ερευνητική μέθοδος

Στην παρούσα έρευνα προτιμήθηκε η ποιοτική προσέγγιση με ημιδομημένες συνεντεύξεις. Η ποιοτική έρευνα προσφέρει στον ερευνητή τη δυνατότητα να παρέχει αλλά και να ζητά επεξηγήσεις, να εμβαθύνει σε κομβικά για την έρευνα σημεία και να αναδεικνύει νέα στοιχεία, που πιθανόν να μην είχαν εμφανίσει προηγούμενες έρευνες (Mc Cawley, 2009). Με τον όρο ημιδομημένη συνέντευξη εννοείται η συνέντευξη που στηρίζεται μεν σε κάποιες βασικές ερωτήσεις που εξυπηρετούν στη συγκέντρωση δεδομένων απαραίτητων για τα ερευνητικά

ερωτήματα, αλλά που δεν αποκλείει και περαιτέρω αυθόρμητες διευκρινιστικές ερωτήσεις. Επομένως, δεν είναι ελεύθερη συζήτηση (μη δομημένη) αλλά ούτε και αυστηρά δομημένη, με προκαθορισμένες ερωτήσεις (Μαντζούκας, 2007). Ωστόσο, είναι απαιτητική διαδικασία, καθώς ο ερευνητής πρέπει να βρίσκεται σε εγρήγορση, ώστε να αποσπάσει τις κατάλληλες πληροφορίες ακόμα και από συμμετέχοντες οι οποίοι δεν είναι ιδιαίτερα ομιλητικοί, χωρίς να αποπροσανατολισθεί από τους στόχους της έρευνας (Barbour, 2018).

Η ποιοτική έρευνα, ακόμη, προτιμήθηκε έναντι της ποσοτικής, λόγω έλλειψης χρόνου που απαιτεί η ποσοτική ανάλυση, αλλά και λόγω της περιορισμένης πληθυσμιακής ομάδας που θα μπορούσε να παρέχει πληροφορίες αξιοποιήσιμες για την έρευνα (Creswell, 2016).

2.4 Διαδικασία της έρευνας

Αφού δημιουργήθηκε το ερευνητικό εργαλείο, δηλαδή ο οδηγός συνέντευξης και ελέγχθηκε από έμπειρο ερευνητή- στην προκειμένη περίπτωση από την επιβλέπουσα καθηγήτρια- και πραγματοποιήθηκαν οι απαραίτητες διορθώσεις, χρησιμοποιήθηκε στη διεξαγωγή δύο πιλοτικών συνεντεύξεων, προκειμένου να διαπιστωθεί η εγκυρότητά του αλλά και να εξοικειωθεί η ερευνήτρια με την ημιδομημένη συνέντευξη και τον συγκεκριμένο οδηγό (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Οι πιλοτικές συνεντεύξεις πραγματοποιούνται πριν από τη βασική έρευνα, δίνοντας την ευκαιρία στον ερευνητή να διορθώσει το ερευνητικό εργαλείο αλλά και να προετοιμαστεί κατάλληλα, αποκτώντας ιδέες και εμπειρίες (Kim, 2010). Με τη διεξαγωγή των πιλοτικών συνεντεύξεων είναι δυνατό να αντιληφθεί ένας αρχάριος ερευνητής τα λάθη του και τις ελλείψεις του, ώστε να τα παρακάμψει στη συνέχεια, όπως το να κατευθύνει ακούσια τον συνομιλητή του προς την επιθυμητή από τον ίδιο κατεύθυνση ή να μιλά περισσότερο ο ίδιος σε σχέση με τον συνεντευξιαζόμενο παρά να ακούει (Roulston & Myungweon, 2018). Ταυτόχρονα, δοκιμάστηκε το πρόγραμμα μαγνητοφώνησης (Creswell, 2016). Αρχικά, επισημάνθηκε στους συνεντευξιαζόμενους ότι η ηχογράφηση των συνεντεύξεων εξυπηρετεί την ίδια την ερευνήτρια στην επεξεργασία των απαντήσεων και έγινε αναφορά περί εχεμύθειας προσωπικών δεδομένων. Ακόμη, δόθηκαν πληροφορίες και διευκρινήσεις σχετικά με το αντικείμενο και τον σκοπό της έρευνας.

Όσον αφορά τον χώρο και τον χρόνο της διεξαγωγής των συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή της Ολύμπου αλλά και της Καρπάθου την καλοκαιρινή περίοδο όπου διενεργήθηκαν οι πιλοτικές συνεντεύξεις με κατοίκους του χωριού αλλά και με κατοίκους της διασποράς. Τον χειμώνα λόγω της χιλιομετρικής απόστασης αλλά και λόγω της πανδημίας του

covid -19 οι περισσότεροι συμμετέχοντες έδωσαν συνέντευξη τηλεφωνικά και ορισμένοι προτίμησαν να απαντήσουν με email στο ερωτηματολόγιο.

2.5 Συμμετέχοντες της έρευνας

Στη συγκεκριμένη έρευνα επιλέχθηκαν 9 κάτοικοι από την περιοχή της Ολύμπου και 5 της ευρύτερης Καρπάθου. Πιο συγκεκριμένα πρώην πρόεδρος του Πολιτισμικού Οργανισμού Ολύμπου Καρπάθου (Π.ΟΡ.Ο.Κ) και εισηγητή της κίνησης για την εγγραφή του Ολυμπίτικου Γλεντιού στο δελτίο της Unesco, τον κ. Νικόλαο Κ. Νταή δημοτικό σύμβουλο της δημοτικής ενότητας Ολύμπου του Δήμου Καρπάθου , την κα. Ρούλα Χουβαρδά-Παπαβασίλη μέλος του Δ.Σ του Π.ΟΡ.Ο.Κ, τους παραδοσιακούς οργανοπαίχτες κ. Μιχαήλ Γεωργ. Ζωγραφίδη και Γιάννη Νικ. Κατινιάρη ο κ. Εμμανουήλ Κοντονικόλας ως επιχειρηματία Ολύμπου Καρπάθου και 5 συμμετέχοντες οι οποίοι ήθελαν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους. Οι επιτόπιες συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν τον Αύγουστο (13/08/2020) στα Πηγάδια Καρπάθου και τον Ιανουάριο στο χωριό της Ολύμπου (13/01/2021) ενώ κάποιες διεκπεραιώθηκαν μέσω τηλεφώνου. Τέλος, υπήρχε και ένα ερωτηματολόγιο που απάντησαν με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

2.6 Αξιοπιστία και εγκυρότητα

Η αξιοπιστία κι η εγκυρότητα των ποιοτικών ερευνών έχει αμφισβητηθεί από όσους ερευνητές υποστηρίζουν την ποσοτική, επειδή τα αποτελέσματά τους δεν αφορούν μετρήσιμα δεδομένα και καθορίζονται αποκλειστικά από την κρίση του ίδιου του ερευνητή (Συμεού, 2007, Creswell, 2016, Ίσαρη & Πουρκός, 2015). Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν τακτικές προκειμένου να εξασφαλισθεί η αξιοπιστία ποιοτικών ερευνών, οι οποίες εφαρμόστηκαν και στην παρούσα μελέτη.

Αρχικά, περιγράφονται αναλυτικά τα στάδια της έρευνας, ώστε να είναι σε θέση ο αναγνώστης να κρίνει βάσει των δικών του πλαισίων (Ίσαρη & Πουρκός, 2015, Συμεού, 2007). Έπειτα, τα αποτελέσματα δόθηκαν στους συμμετέχοντες προκειμένου να ανιχνευθούν τυχόν αποκλίσεις ή να επιβεβαιωθούν τα δεδομένα. Η εγκυρότητα της έρευνας οπωσδήποτε εξαρτάται από την εγκυρότητα του εργαλείου συλλογής δεδομένων, δηλαδή του οδηγού συνέντευξης, στην συγκεκριμένη έρευνα (Kim, 2010).

3.Η Όλυμπος Καρπάθου – Τα χαρακτηριστικά της

Η Όλυμπος είναι ένας οικισμός ιδιαίτερου αρχιτεκτονικού κάλλους και βρίσκεται στο νησί της Καρπάθου. Είναι χτισμένη σε υψόμετρο 310 μέτρων, κατά μήκος αυχένα των υπωρειών του όρους Προφήτης Ηλίας της βόρειας Καρπάθου και είναι χαρακτηρισμένος από τις αρμόδιες κρατικές αρχές ως «παραδοσιακός οικισμός» σύμφωνα με το ΠΔ 18-9-2002 - ΦΕΚ 830/Δ/26-9-2002 Η Κοινότητα Ολύμπου που υπάγεται στον Δήμο Καρπάθου έχει 556 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2011. (https://www.eetaa.gr/metaboles/apografes/apografi_2011_defacto.pdf)

Το τοπίο μπορεί κανείς να το φανταστεί μόνο από το όνομα του χωριού. Η Όλυμπος ή Έλυμπος όπως τη λένε οι ντόπιοι, μοιάζει στο ορεινό τοπίο του Ολύμπου, μόνο που το θηλυκό της γένος της προσδίδει την πιο γλυκιά της φύση. Ο χρόνος μοιάζει να έχει σταματήσει ή απλά η Όλυμπος κατάφερε να του ξεφύγει. Η απομακρυσμένη και δυσπρόσιτη θέση του χωριού το προστάτεψε από τις επιδρομές των πειρατών στο παρελθόν και από την αλλοίωση της εξέλιξης μετέπειτα διατηρώντας τον χαρακτήρα του αναλλοίωτο.

Η ίδρυση του χωριού τοποθετείται στο 10^ο με 15^ο αιώνα από βοσκούς της Βρυκούντας που ήρθαν μετά από έναν ισχυρό σεισμό. Η αρχιτεκτονική του χωριού ακολουθεί την επικλινή διάταξη του χώρου η οποία υπογραμμίζει και την κοινωνική διαβάθμιση των κατοίκων της Ολύμπου. Η ανώτερη κοινωνική τάξη, το αρχοντολόι, είναι οι κανακάρηδες, δηλαδή οι πρωτότοκοι γιοί της κάθε οικογένειας που μένουν στην περιοχή γύρω από το Κάστρο και την Έξω Καμάρα. Στο Μέσα Χωριό βρίσκονταν οι μεσαίοι κτηματίες με τα συρούμενα (καλλιεργήσιμα) χωράφια. Στο Κάτω Χωριό κάθονταν οι τρούσοι ή φούρλοι, άνθρωποι χωρίς κτηματική περιουσία και επομένως χωρίς λόγο για τα κοινά. (<https://www.vrykous.gr/index.php/el/istoria/history-olymposkarpathou>).

Οι κοινωνικές τάξεις καθορίζονταν από το εθμικό κληρονομικό δίκαιο της Ολύμπου. Ο κανακάρης, ο πρωτότοκος γιός της κάθε οικογένειας, έχει το αποκλειστικό δικαίωμα στην περιουσία του πατέρα του. Αντίστοιχα, η κανακαρά, η πρωτότοκη κόρη κάθε οικογένειας έχει το αποκλειστικό δικαίωμα στην περιουσία της μητέρας. Τα άλλα παιδιά δεν έχουν δικαίωμα στην περιουσία των γονιών τους παρά μόνο σε αυτή που αποκτήθηκε μετά τον γάμο τους και κατανέμεται εξίσου μεταξύ όλων των παιδιών. Ο κάθε κανακάρης ήταν υποχρεωμένος να

παντρευτεί κανακαρά. Η πρωτότοκη έμενε στο σπίτι και καταπιανόταν με το κέντημα, το ράψιμο και άλλες ελαφρές δουλειές του σπιτιού, σε αντίθεση με τις αδελφές της, που έκαναν όλες τις βαριές γεωργικές εργασίες. Η κανακαρά της κάθε οικογένειας ξεχώριζε από τις αδελφές της εύκολα από το πολυτελές φόρεμα και τα πλούσια κοσμήματα που φορούσε. (<https://www.fdkarpathos.gr/userfiles/file/edu.pdf>). Η περιορισμένη έκταση καλλιεργήσιμης γης κατέστησε αναγκαίο για πολλούς να μεταναστεύσουν σε άλλα μέρη για να εργαστούν. Έτσι, εγκαταστάθηκαν αρχικά στα κοντινά ναυρικά νησιά Κάσο, Χάλκη, Σύμη, Κάλυμνο, στη Σάμο και στην Κρήτη και αργότερα στη Σμύρνη, στο Αϊδίνι, στον Πειραιά και στη Ρόδο. Μετανάστευσαν όμως και στο εξωτερικό όπως στο Ιράν, το Σουδάν, την Αιθιοπία και μετά το 1900 πιο συστηματικά κυρίως στις ΗΠΑ, τον Καναδά και την Αυστραλία. Ως συνέπεια του γεγονότος το εθνικό δίκαιο των κανακάρηδων ατόνησε, ως ένα βαθμό, για πρακτικούς λόγους. Ωστόσο, τα ήθη και τα έθιμα διατηρούνται μέχρι και σήμερα. Οι γυναίκες εξακολουθούν να φορούν για όλες τους τις δραστηριότητες τις παραδοσιακές υφαντές φορεσιές, ακόμα και εκτός Καρπάθου, ενώ στην πλούσια εθιμοτυπία ξεχωρίζουν οι παραδόσεις του γάμου, του Πάσχα, η τελετή της ονοματοθεσίας «των επτά» που γίνεται τις πρώτες επτά ημέρες ζωής του νεογέννητου καθώς και τα πανηγύρια της. (<https://www.fdkarpathos.gr/userfiles/file/edu.pdf>).

Η αρχιτεκτονική των σπιτιών ακολουθεί τη διάταξη του χώρου και η δομή του αντανακλά τις υλικές ανάγκες της οικογένειας. Τα σπίτια είναι συνήθως χτισμένα σε σχήμα Γ και αποτελούνται από μια μεγάλη ορθογώνια αίθουσα, το λεγόμενο «μεγάλο σπίτι», ένα μικρότερο δωμάτιο και ένα άλλο ακόμη, το κελλί, που συνήθως χρησιμοποιείται ως κουζίνα. Όλα τα σπίτια είναι πλούσια διακοσμημένα με υφαντά που υφαίνουν οι ντόπιες με έντονα χρώματα και σχέδια από την καθημερινότητα. (Χανιώτη, 1966).

Ολόκληρο το νησί έχει χαρακτηριστεί ως Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά της Ελλάδας σύμφωνα με την οδηγία 79/409/EEC, επειδή φιλοξενεί πολλά σπάνια και ενδημικά είδη φυτών και ζώων. Ταυτόχρονα, παρουσιάζει μεγάλη αρχαιολογική αξία. Στην περιοχή της Β. Καρπάθου – Σαρίας εμφανίζονται 18 διαφορετικοί τύποι οικοτόπων, 10 είδη πτηνών και 11 είδη μεταναστευτικών πτηνών, 2 είδη θηλαστικών, μεταξύ αυτών και η μεσογειακή φώκια *Monachus monachus*, 1 είδος αμφιβίου και 1 είδος χλωρίδας καθώς και 26 άλλα σημαντικά είδη χλωρίδας και πανίδας. Η ανάπτυξη και η διαβίωση απειλούμενων ειδών της θαλάσσιας πανίδας και ορνιθοπανίδας οφείλεται στη γεωμορφολογία τόσο της Καρπάθου όσο και της Σαρίας. Οι βραχώδεις σπηλιές των ακτών είναι το αγαπημένο σπίτι της Μεσογειακής φώκιας *Monachus monachus*. Στους παραθαλάσσιους πάλι βράχους έχουν στήσει φωλιά ο Μαυροπετρίτης και ο Αιγαιόγλαρος. Η Σαρία φιλοξενεί επίσης αξιόλογο αριθμό σπάνιων

αρπακτικών πουλιών, όπως ο Σπιζαετός, η Αετογερακίνα και ο Μαυροπετρίτης.(
<https://www.fdkarpathos.gr/index.php>).

Η προστατευόμενη περιοχή της Β. Καρπάθου δεν είναι μια ακατοίκητη περιοχή. Η ορεινή κοινότητα Ολύμπου, το επίνειο της, το Διαφάνι, και ο αγροτικός οικισμός της Αυλώνας βρίσκονται εντός της προστατευόμενης περιοχής. Ο οικισμός της Ολύμπου, της Αυλώνας και του Τριστόμου έχουν χαρακτηριστεί παραδοσιακοί με ειδικούς όρους και περιορισμούς στη δόμηση ενώ το σύνολο της περιοχής ευθύνης του Φορέα Διαχείρισης, η Βόρεια Κάρπαθος και η νήσος Σαρία, έχουν κηρυχτεί αρχαιολογικοί χώροι. Η προστατευόμενη περιοχή παρουσιάζει μεγάλο αρχαιολογικό ενδιαφέρον. Από τις αρχαίες πόλεις της Βρουκούντας και της Νισύρου σώζονται δεκάδες υπόσκαφοι τάφοι, ερείπια τοίχων και οχυρώσεων, τμήμα ελληνιστικών τειχών, αλλά δεν λείπουν και τα βυζαντινά μνημεία, αφού οι πόλεις αυτές κατοικούνταν μέχρι τον 7^ο αι. μ.Χ.(<http://www.e-dimitra.gr/>).

Η γεωγραφική απομόνωση της Β. Καρπάθου επί πολλούς αιώνες συντέλεσε στην οργάνωση μιας κοινωνίας άρρηκτα συνδεδεμένης με το φυσικό περιβάλλον και τους πόρους του. Μέχρι το 1970 δεν υπήρχε ηλεκτρικό ρεύμα στην Όλυμπο. Μέχρι τη δεκαετία του '80 η επίσκεψη της περιοχής της Βόρειας Καρπάθου ήταν αρκετά δύσκολη καθώς ο δρόμος που τη συνέδεε με τη Νότια Κάρπαθο ήταν πολύ δύσβατος και η ακτοπλοϊκή σύνδεση ήταν ανύπαρκτη. Με την βελτίωση του οδικού δικτύου και με τη κατασκευή του λιμανιού στο Διαφάνι στο τέλος της δεκαετίας του '80 η επίσκεψη τουριστών στην περιοχή αυξήθηκε και αυτό λειτούργησε ως έναυσμα για τη κατασκευή ξενοδοχείων και ενοικιαζόμενων δωματίων. Λόγω του εξαιρετικού φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής με τους παραδοσιακούς οικισμούς ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής, τους σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους, τα πολυάριθμα εκκλησάκια και τις εξαιρετικές παραλίες που μπορεί κανείς να επισκεφτεί, η Βόρεια Κάρπαθος είναι ιδανική για ήπιες μορφές τουρισμού με πολιτιστικά, ιστορικά και φυσιολατρικά ενδιαφέροντα. Αναμφισβήτητα, ο αποτελεσματικότερος τρόπος να γνωρίσει κανείς την περιοχή και τις ομορφιές της είναι πεζοπορώντας. Πράγματι, η Βόρεια Κάρπαθος διαθέτει ένα καλά ανεπτυγμένο δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών (μονοπάτια) μέσω των οποίων μπορεί κανείς να γνωρίσει όλα τα αξιόλογα σημεία της περιοχής. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα παλιά πετρόκτιστα μονοπάτια (καλντερίμια) που απαντώνται, τα οποία διατηρούν μέχρι σήμερα το παραδοσιακό τους χαρακτήρα. Οι προτεινόμενες πεζοπορικές διαδρομές της περιοχής είναι οι εξής: Σπόα - Όλυμπος / Όλυμπος - Τοποθεσία Πεί - Όλυμπος (κυκλική διαδρομή) / Όλυμπος - παραλία Φορόκλι / Όλυμπος - Διαφάνι / Όλυμπος - Αυλώνα / Όλυμπος - Κορυφή Προφήτη Ηλία / Όλυμπος - Διάσελο Αγ. Κωνσταντίνου - Διαφάνι / Αυλώνα - όρμος Τριστόμου / Αυλώνα

- Αρχαία Βρυκούντα / Αυλώνα - Διαφάνι (Μέσω παραλίας Βανάντας) / Διαφάνι - Τρίστομο / Διάσχιση νήσου Σαρίας.(<https://www.fdkarpathos.gr/userfiles/file/book.pdf>).

Η Όλυμπος είναι ένα ζωντανό λαϊκό μουσείο. Οι άνθρωποι που ζουν σε αυτήν τη βραχώδη γη της Ολύμπου είναι ένας λαός «ιστορικός», είναι οι φυσικοί κληρονόμοι μιας ιστορίας που αρχίζει εδώ και πολλά χρόνια και προσπαθούν να τη διατηρήσουν και να την προφυλάξουν.(Μακρής,2007) Ένας τρόπος στην προσπάθεια αυτή ήταν και η εγγραφή του Ολυμπίτικου Γλεντιού ως στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στο Εθνικό Ευρετήριο.

3.1 Ιστορικά στοιχεία για την τεκμηρίωση του Ολυμπίτικου Γλεντιού

Το Ολυμπίτικο Γλέντι έχει μακρά ιστορική παρουσία με αποτέλεσμα να έχουν ασχοληθεί πολλοί επιστήμονες. Στην έρευνα αυτή αποφασίστηκε να αναφερθούν κάποιες πρωτογενείς πηγές για την τεκμηρίωση του στοιχείου.

Αρχικά, στο βιβλίο Καρπαθιακά ο Εμμ. Μανωλακάκης (1988) γράφει : *«η κόμη (Όλυμπος) αυτή βρίσκεται εις το βορειότερο μέρος της νήσου επί θέσεως ορεινή»*. Ακόμη, αναφέρει για τα πανηγύρια, τους γάμους, τους χορούς και τις λοιπές διασκεδάσεις ότι *«διατηρούσιν αριστοκρατική ούτως ειπείν τάξιν παρέχοντες τα πρωτεία εις τους προεξέχοντες και προκρίτους αυτών, διέσωσαν και ομιλούσιν έτι μεθ'όλου αρχαισμού Δωρικού τε και Ιωνικού ιδιωματισμού πλείστας όσας ανεκτίμητους αρχαίας και ποιητικές λέξεις και φράσεις , ήτοι καλλίφωνοι και καλοί τραγουδισταί»*.

Στις αρχές του 1903 το καλοκαίρι , ο Άγγλος αρχαιολόγος νεοελληνιστής R.M Dawkins επισκέπτεται την Όλυμπο και εντυπωσιάζεται από αυτήν αναφέροντας: *«Οι άνθρωποι στα νότια χωριά θα σου πούν ότι η Έλυμπος είναι ένας άλλος κόσμος. Είναι το πιο αρχέγονο χωριό στην Κάρπαθο και εδώ επιβιώνουν πολλά πράγματα που έχουν εξαφανιστεί από τους περισσότερους προσβάσιμους τόπους»* (R.M.Dawkins, *Notes from Karpathos, ABSA (1902-1903) SEL.187-198, μετάφραση Ν.Μ Μακρής*)

Ο Μιχαηλίδης Νουάρος επισημαίνει ότι το σύνολο σχεδόν των καρπαθιακών δημοτικών τραγουδιών προέρχονται από το χωριό Όλυμπος .

Ο Ελβετός μουσικολόγος και φιλόλογος Samuel Baud Bovy (1988) στον Β τόμο του βιβλίου του τραγούδια των Δωδεκανήσων, (Παρίσι 1988 στις σελ 223-404) ασχολείται με τα τραγούδια της Καρπάθου. Καταγράφει 63 μελωδίες από τις οποίες οι 26 φέρουν την ένδειξη Όλυμπος. Επισημαίνει ότι οι Ολυμπίτες φημίζονται για τους χορούς και τα τραγούδια τους.

Η Αθηνά Ταρσούλη είχε επισκεφθεί στα τέλη του Οκτωβρίου του 1945 την Κάρπαθο και εκφράζει τον θαυμασμό της για τον τόπο και για τους ανθρώπους της, αφιερώνοντας ολόκληρα κεφάλαια στο παραδοσιακό σπίτι, στην ενδυμασία, στους ανεμόμυλους και στο τέλος καταλήγει ότι *«η Όλυμπος που είναι το αρχαιότερο και το πιο μακρινό χωριό της Καρπάθου είναι μαζί και η πλουσιότερη δροσοπηγή του λαογραφικού πλούτου της Δωδεκανήσου»*.(Μακρής,2007)

Το 1980 κυκλοφόρησε ένα βιβλίο «Μούσα Ολύμπου Καρπάθου» του Γ.Α. Χαλκιά (θεολόγος και λυκειάρχης) ο οποίος προσφέρει το πόνημα του ως μνημόνιο και εγχειρίδιο προς χρήση των ολυμπίτικων τραγουδιών για να μην ξεχαστούν και να μπορούν οι νέοι Ολυμπίτες να τα χαρούν και κυρίως να τα τραγουδήσουν. Το βιβλίο ακολουθεί πιστά το ολυμπίτικο πνεύμα των διασκεδάσεων. Εκτός από τα τραγούδια περιέχονται και πληροφορίες για τα έθιμα των παραδοσιακών διασκεδάσεων, μαντινάδες και καταγραφή παλαιότερων γλεντιών.(Μακρής, 2007)

Με το γλέντι στην Όλυμπο Καρπάθου ασχολήθηκε ο καθηγητής Μουσικολογίας του πανεπιστημίου Αθηνών Παύλος Κάβουρας στη διδακτορική διατριβή με τίτλο «Γλέντι και ξενιτιά : *The poetics of exile in Rural Greece (Olymbos Karpathos)*», ο οποίος εξετάζει τον τρόπο πραγμάτωσης του και τον ρόλο του μέσα σε ένα σύστημα αμοιβαίων διαπλεκόμενων σχέσεων.(Κάβουρας, 1992)

«Τέλος, σημαντικό υλικό στην ιστορική τεκμηρίωση του γλεντιού αποτελεί το θησαυρισμένο και αθησαύριστο σώμα της προφορικής μνήμης και αφηγηματικής παράδοσης της Ολύμπου Καρπάθου. Η ιστορική εξέλιξη αποτυπώθηκε χαρακτηριστικά σε ένα γλέντι το 1989 σε μια μαντινάδα που είπε ο κος ..... : τα γλέντια είναι όμορφα , και λέω εις τα εγγόνια, πως είν'παλιά και φτάνουσι ,στο έρπαλι τα χρόνια' (<http://ayla.culture.gr/olympitiko-glenti/>).

3.2 Το Ολυμπίτικο Γλέντι – Το Πανηγύρι του Αγίου Ιωάννη στην Βρουκούντα της Ολύμπου Καρπάθου

Το Ολυμπίτικο γλέντι εκφράζει τον τρόπο ζωής, το κοινώς αποδεκτό ήθος. Μέσω του γλεντιού εξωτερικεύονται τα συναισθήματα της χαράς και της λύπης των κατοίκων της Ολύμπου Καρπάθου, με αυτοσχέδιο ποιητικό λόγο (μαντινάδες) που εκφέρεται σε διαλογική μορφή και συνοδεύεται ζωντανά από τα τοπικά όργανα όπως είναι η τσαμπούνα, η λύρα και το λαούτο. (<http://ayla.culture.gr/olympitiko-glenti/>).

Το «Ολυμπίτικο γλέντι είναι μυσταγωγία».(Ανδρουλάκη, 2016). Χαρακτηρίζεται για την αρμονία, την τάξη και το αυστηρά τηρούμενο άγραφο τυπικό του. Οι Ολυμπίτες με την εμπειρία τους γύρω από το γλέντι γνωρίζουν πολύ καλά τους κανόνες και τους όρους και κυρίως τότε πρέπει να τραγουδήσουν, τότε μπορούν να αλλάξουν θέμα και πρωτίστως σε ποιο σκοπό να προσαρμόσουν την μαντινάδα τους.(Ανδρουλάκη,2016).Οι βασικές συνιστώσες του είναι η μουσική, ο χορός και το τραγούδι.(Κάβουρας,1992).Υπάρχουν οκτώ διαφορετικές κατηγορίες τραγουδιών που χρησιμοποιούνται: α) Τα επιτραπέζια τραγούδια-τραγούδια της τάβλας, Β) Τα Συρματικά, Γ) Τα τραγούδια του ζερβού χορού, Δ) Τα τραγούδια του γονατιστού χορού, Ε) Τα Γαμήλια του «λαλημάτου», Ζ) Τα διάφορα Ιδιόμελα, Η) Τα Τσακίσματα και θ) Τα Χορευτικά. Η μουσική ιδιαιτερότητα είναι που κάνει τα τραγούδια της Ολύμπου μοναδικά. ‘Η μουσική σώζεται στην μνήμη του λαού όπως αναφέρει ο κ.Μακρής Μανόλης στο βιβλίο του ‘Τα παραδοσιακά τραγούδια της Ολύμπου Καρπάθου.

Οι χώροι και οι εγκαταστάσεις επιτέλεσης του Ολυμπίτικου Γλεντιού

Ο χώρος και οι εγκαταστάσεις ποικίλουν ανάλογα με την αιτία που προκαλεί το γλέντι.

- Μέσα σε καφενεία. Πολλές φορές μια ανδρική παρέα πίνοντας ποτά στο καφενείο, συνήθως αλληλοκερασμένα, αρχίζει να γλεντά με τη συνοδεία μουσικών οργάνων.
- Σε σπίτια. Όταν κάποιο ανδρικό μέλος οικογένειας έχει την ονομαστική του εορτή, οι παρέες του χωριού επισκέπτονται τα σπίτια των εορταζόντων, χωρίς δώρα, και γλεντούν μέχρι μια άλλη παρέα να επισκεφτεί τον εορτάζοντα.
- Στους δρόμους του χωριού. Εκεί γίνονται κυρίως τις πρώτες πρωινές ώρες, οι πατινάδες (καντάδες). Και στις πατινάδες υπάρχουν τραγούδια και μαντινάδες ανάλογες με εκείνες που τραγουδιούνται στο σπίτι από το οποίο διέρχεται η παρέα. Η παρέα των γλεντιστάδων στέκεται και τραγουδά μπροστά στο σπίτι της αγαπημένης (αρμαστής)

ενός νεαρού τραγουδιστή. Άλλοτε πάλι στέκονται και τραγουδούν μπροστά από το σπίτι κάποιου ξενιτεμένου ή πεθαμένου.

- Σε χοροστάσια. Στη δεκαετία του 1960 τα χοροστάσια ήταν τα μεγάλα σπίτια που προσφέρονταν από τους ιδιοκτήτες τους, για γλέντι και διασκέδαση πάντοτε ανιδιοτελώς και κυρίως σε πάνδημες γιορτές όπως η Καθαρή Δευτέρα, η Λαμπρή Τρίτη και η 25^η Μαρτίου. Μετά το 1960 δημιουργήθηκαν εκκλησιαστικά και κοινοτικά «μέγαρα», δηλαδή ευρύχωρες αίθουσες, που αντικατέστησαν τα παραπάνω ιδιωτικά χοροστάσια, τόσο στην Όλυμπο και το Διαφάνι, όσο και τις παροικίες των Ολυμπιτών.
- Στις αυλές των εκκλησιών και των εξωκκλησιών. Μετά τη Θεία Λειτουργία εορτάζοντας Αγίου γίνεται συμπόσιο και ακολουθεί πάντοτε γλέντι στην αυλή του. Το γλέντι και ο χορός συνεχίζονται το βράδυ στην «Κούφη», δηλαδή στην αίθουσα του εξωκκλησιού.
- Στις μικρές πλατείες των χωριών. Τέτοιες είναι το Πλατύ και το Σελλάι στην Όλυμπο.
- Στην παραλία του Διαφανίου. Κυρίως από νεαρούς γλεντιστάδες.
- Μέσα στα καΐκια. Κατά την επιστροφή από πανηγύρια παραθαλάσσιων περιοχών και κυρίως τα πανηγύρια της νήσου Σαρίας (Άγιος Παντελεήμονας, Προφήτης Ζαχαρίας), Πανορμίτης στο Τρίστομο και Άγιος Ιωάννης στη Βρουκούντα). Στα καΐκια οι γλεντιστές συνεχίζουν το γλέντι και αν το πλεούμενο είναι μεγάλο γίνεται πάντοτε χορός.
- Στα ιδιόκτητα Πολιτιστικά Κέντρα Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου που βρίσκονται στη Ρόδο, στην Αθήνα αλλά και στις αίθουσες των δύο Ολυμπιτικών Συλλόγων της Αμερικής, δηλαδή της Αδελφότητας Ολυμπιτών Καρπάθου Νέας Υόρκης «Η ΖΩΟΔΟΧΟΣ ΠΗΓΗ ΔΙΑΦΑΝΙΟΥ», καθώς και του Συλλόγου Ολύμπου-Διαφανίου Καρπάθου Βαλτιμόρης Η.Π.Α. «Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ»
- Στα πανηγύρια όπως είναι της Παναγίας το Δεκαπενταύγουστο και το πανηγύρι του Άη Γιάννη όπως θα δούμε παρακάτω (<http://ayla.culture.gr/olympitiko-glenti/>).

3.3 Μελέτη περίπτωσης : «Το πανηγύρι του Άη Γιάννη στη Βρουκούντα της Ολύμπου Καρπάθου»

Το κύριο κοινωνικό κέντρο του χωριού της Ολύμπου είναι η εκκλησία. Κάθε θρησκευτική και κοινωνική εκδήλωση λαμβάνει χώρα γύρω από τον περίβολο της εκκλησίας. Η μεγαλύτερη και σημαντικότερη γιορτή της Ολύμπου είναι το πανηγύρι του Άη Γιάννη στις 29 Αυγούστου που γίνεται σε ένα απομονωμένο ξωκλήσι μακριά από το χωριό και είναι ένα από τα πιο σπουδαία κοινωνικά γεγονότα στην Όλυμπο Καρπάθου .

Το πανηγύρι τελείται σε δυο απομακρυσμένα μέρη, το ένα είναι στην περιοχή Αυλώνα 2 ώρες διαδρομή από την Όλυμπο και το άλλο στην περιοχή Βρουκούντα. Ο αγροτικός οικισμός της Αυλώνας βρίσκεται βόρεια από την Όλυμπο και είναι χτισμένος στην ανατολική ανωφέρεια της ομώνυμης μεγάλης και εύφορης κοιλάδας. Για τους ηλικιωμένους η Αυλώνα είναι ένα σπουδαίο σύμβολο της κουλτούρας τους διότι ο κάμπος ήταν το κέντρο των γεωργικών δραστηριοτήτων τους πριν τη δεκαετία του 1950 οπότε αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν (Κάβουρας,1992. Υπάρχουν εκεί περίπου 300 «στάβλοι» όπως λέγονται οι χαρακτηριστικές αγροικίες της Αυλώνας, που κάθε μια έχει δίπλα το αλώνι της και τον τόπο που τοποθετούνται τα στάχυα κατά τον θερισμό των χωραφιών από τις γύρω περιοχές (ασταχότοπος). Ο «στάβλος» της Αυλώνας ήταν ένα κτιριακό σύνολο που εξυπηρετούσε τις ανάγκες της γεωργικής παραγωγής, από τη διαμονή της οικογένειας, την εξυπηρέτηση των γεωργικών εργασιών (αλώνισμα, ξαχέρισμα, αποθήκευση του καρπού, του σπόρου και του αχύρου κλπ.) μέχρι τη διαμονή των γεωργικών ζώων. Στα παλαιότερα χρόνια, που η γεωργική και ποιμενική ζωή της Ολύμπου άκμαζε, στην Αυλώνα μετοικούσε κατά τους θερινούς μήνες το σύνολο σχεδόν του πληθυσμού της Ολύμπου και του Διαφανίου και η Αυλώνα έσφυζε από ζωή και κίνηση.(<https://www.vrykous.gr/index.php/el/istoria/history-olymposkarpathou>).

Δυόμισι ώρες πιο πέρα βρίσκεται η Βρουκούντα, μια παραθαλάσσια τοποθεσία με ιστορία που φτάνει την κλασική αρχαιότητα. Μέσα σε ένα υπόγειο σπήλαιο δίπλα στη θάλασσα βρίσκεται ένα μικρό παρεκκλήσι του Άη Γιάννη. Το παρεκκλήσι ανήκε στην οικογένεια Βασιλάκη αλλά το 1935 το πήρε η κοινότητα. Το Ολυμπίτικο γλέντι βασίζεται στην ύπαρξη μιας συμπαγούς κοινότητας πολιτισμού η οποία παρίσταται συμβολικά και πραγματικά σε κάθε Ολυμπίτικο γλέντι. Οι απανταχού Ολυμπίτες εκφράζουν την ταυτότητα τους όπου και αν βρίσκονται και γι' αυτό διατηρείται ακόμα και σήμερα.(Τσαμπανάκης Γ, προσωπική συνέντευξη).

3.4 Τελετουργικό

Το πανηγύρι του Αή Γιάννη διασώζει μέχρι σήμερα το τυπικό του .Οι προετοιμασίες των Ολυμπιτών για το πανηγύρι αρχίζουν μέρες πριν την εορτή με την αρτοποιασία του Αγίου για τις οικογένειες που έχουν σχετικό τάμα και το νοικοκύρεμα του οικογενειακού στάβλου της Αυλώνας που θα φιλοξενήσει τους πανηγυριστές τις δυο βραδιές που θα διανυκτερεύσουν εκεί. Τα περασμένα χρόνια από τις πρωινές ώρες της παραμονής μέχρι και το απόγευμα της ίδιας μέρας έφευγαν οι προσκυνητές κατά οικογένειες τόσο από την Όλυμπο όσο και από το Διαφάνι περπατώντας περί τις δύομισι ώρες δρόμο μαζί με τα μουλάρια τους τα οποία φόρτωναν με ρούχα, κουβέρτες, φαγητά, άρτους και διάφορα άλλα είδη σκεπασμένα με ένα κόκκινο χράμι για να φτάσουν στην Βρουκούντα και για να προσκυνήσουν τον Άγιο. (Τσαμπανάκης Γεώργιος-προσωπική συνέντευξη)

Σήμερα στο πανηγύρι πάνε είτε δια ξηράς είτε δια θαλάσσης με καΐκια. Μόλις φτάσουν αρχίζουν την προετοιμασία για το πανηγύρι . Οι γυναίκες τοποθετούν τις κουβέρτες πάνω σε ένα τσιμεντένιο έδαφος για να κρατήσουν θέση (την μεριά της κάθε οικογένειας), τέτοια που ενώ θα εξασφαλίζει ικανοποιητική θέα προς το χοροστάσι , ταυτόχρονα θα επιτρέψει στους πανηγυριώτες να κοιμηθούν ήσυχα το βράδυ, προστατευμένοι από τις ριπές του ανέμου. Τα μέλη της εκκλησιαστικής επιτροπής βρίσκονται ήδη από τις προηγούμενες μέρες στην Βρουκούντα για να εποπτεύσουν τις απαραίτητες εργασίες και να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα εφόδια που θα χρησιμεύσουν σε όλες τις φάσεις του πανηγυριού. Θα χρειαστεί να μεριμνήσουν από την περιποίηση του χώρου και την εξασφάλιση των απαραίτητων για τα μαγειρεία μέχρι την παραλαβή των αφιερωμένων σφαγίων και της πάσης φύσεως ταμάτων στη χάρη του Αγίου. Βοηθοί τους αρκετοί πιστοί που το έχουν τάξιμο να βοηθήσουν στην γιορτή του. Άλλοι σφαγείς, άλλοι μάγειροι, κάποιοι στα ξύλα της φωτιάς και άλλοι όπου αλλού χρειαστεί. Η αλήθεια είναι ότι με την πάροδο του χρόνου οι εθελοντές ολοένα μειώνονται και οι βοηθητικές ανάγκες καλύπτονται συνήθως με μισθωτή εργασία αλλοδαπών κυρίως εργαζομένων (Τσαμπανάκης Γεώργιος- προσωπική συνέντευξη).

Στα πλαίσια της εξυπηρέτησης των προσκυνητών καθιερώθηκε από παλαιά έως και σήμερα η λειτουργία υπαίθριου «καφενείου» από τον πλειοδότη σχετικού διαγωνισμού της Εκκλησιαστικής Επιτροπής. Το καφενείο αυτό παίζει ένα ιδιαίτερο ρόλο στο πανηγύρι αφού γίνεται πολλές φορές ο τόπος όπου διοργανώνονται, από παρέες μερακλήδων, σπουδαία γλέντια παράλληλα και πέρα από το κεντρικό γλέντι του πανηγυριού στο χοροστάσι (Ρούλα Χουβαρδά Παπαβασίλη – προσωπική συνέντευξη).

Με το σούρουπο ο παπάς χτυπά την καμπάνα και ξεκινάει ο Εσπερινός. Μετά τη Λειτουργία, ετοιμάζονται για το γλέντι, το οποίο γίνεται στο προαύλιο χώρο. Σερβίρεται το φαγητό που το προσφέρει η εκκλησιαστική επιτροπή (κρέας, με σαλάτα, αναψυκτικά, κρασιά) με τη βοήθεια των εθελοντών νέων-εφήβων κατοίκων. Τοποθετούνται 2 τάβλες-τραπέζια μαζί όπου μπαίνουν πάνω 4 καρέκλες για να καθίσουν οι οργανοπαίχτες- ο λυράρης, ο τσαμπουνιέρης και οι 2 λαουτιέρηδες. Περιμετρικά από αυτούς κάθονται γύρω από τις τάβλες οι γλεντιστές και οι λοιποί συμποσιαστές με τάξη. Τιμητικές θέσεις προβλέπονται συνήθως για τους άρχοντες του τόπου, τον ιερέα, τον δάσκαλο κ.λπ. Γύρω, από τους γλεντιστές, στέκουν οι γυναίκες και όλοι οι λοιποί μετέχοντες στο γλέντι. Μετά από το φαγητό ψάλλονται εκκλησιαστικά τροπάρια από τους ιερείς και τους ψάλτες και, στο τέλος του τροπαρίου, όλοι οι συνδαιτυμόνες χτυπούν με το πιρούνι τους το γύρο του πιάτου, εκφράζοντας έτσι, με βυζαντινή συνήθεια, τη συμμετοχή τους στην ιδιωτική ή την κοινή χαρά. Ο παπάς προπίνει ονομαστικά υπέρ του πρωτομερακλή, ο οποίος πρέπει να τραγουδήσει το τραγούδι της τάβλας «άρχοντες τρων και πίνουσι». (Τσαμπανάκης Γ-προσωπ.συνέντευξη) Μετά το πέρας του τραγουδιού, να πει την πρώτη μαντινάδα του γλεντιού. Οι «Μαντινάδες» καταλαμβάνουν χρονικά το μεγαλύτερο μέρος του γλεντιού και αντιπροσωπεύουν ένα ποιητικό είδος που εξακολουθεί να βρίσκεται σε πλήρη ακμή. Πρόκειται για αυτοσχέδια δίστιχα με αυτοτελές περιεχόμενο και ομοιοκαταληξία, στιχουργημένα σε ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο στίχο, προσωπικά δημιουργήματα της στιγμής, προορισμένα για μια και μόνο συγκεκριμένη χρήση. Στο πλαίσιο του γλεντιού, οι μαντινάδες αποτελούν συστατικό στοιχείο ενός δυναμικού μουσικο-ποιητικού διαλόγου, ο οποίος εξελίσσεται γύρω από το εκάστοτε «θέμα». Ο διάλογος αυτός διεξάγεται σε μια συνεχή, αδιάλειπτη ροή μουσικής και λόγου, επάνω σε ρυθμικά/μελωδικά σχήματα που ονομάζονται σκοποί, αρκετές δεκάδες από τους οποίους έχουν διασωθεί και χρησιμοποιούνται στα σύγχρονα γλέντια. (Τσαμπανάκης Γ-προσωπ.συνέντευξη) Μετά από λίγη ώρα σηκώνεται μια παρέα από τους τραγουδιστές και πιάνει τον χορό με αργό ρυθμό.

Η «παρέα» παίζει κυρίαρχο ρόλο στα γλέντια και στις διασκεδάσεις στην Όλυμπο. (Κάβουρας, 1992). Η παρέα αποτελείται από ένα μικρό τμήμα ανδρών οι οποίοι έχουν τα ίδια βιώματα τις ίδιες αρχές τις ίδιες παραδόσεις, η οποία γνωρίζει πολύ καλά τους κανόνες που οφείλει να τηρεί στο γλέντι όσο και στον χορό. (Ζωγραφίδη Α-προσωπ.συνέντευξη). Αφότου πιάσουν οι άνδρες το χορό μετά από λίγο πιάνουν και οι γυναίκες φορώντας τις πολύχρωμες τοπικές φορεσιές και κολαΐνες (βαρύτατα περιδέραια από χρυσά νομίσματα). Οι κοπέλες πάνε στις θέσεις που τους υποδεικνύουν διακριτικά οι συνοδοί τους, οι οποίες είναι συγγενικά πρόσωπα μεγαλύτερης ηλικίας. Οι συνοδοί κάθονται γύρω από το τραπέζι των οργάνων με την πλάτη γυρισμένη στους

οργανοπαίχτες ώστε να βλέπουν τον χορό. Ο χορός μετά από καμία ώρα ξεπερνάει τα 100 άτομα. Σταδιακά οι οργανοπαίχτες αρχίζουν τον πιο γρήγορο ρυθμό, όπου το τραγούδι σταματάει και η προσοχή όλων μέχρι να ξημερώσει είναι στον χορό. Αξίζει να σημειωθεί ότι στον χορό υπάρχει μια τάξη και κανόνες που σέβονται όλοι. Στην αρχή και στο τέλος του χορού βρίσκονται πάντα άνδρες χορευτές. Ο χορευτής που βρίσκεται στον «κάβο», όταν τελειώνει τους χορευτικούς του αυτοσχεδιασμούς κάνει νόημα στον χορευτή που βρίσκεται στο τέλος να έρθει με τις ντάμες του για να χορέψουν στον κάβο. Ο χορευτής χορεύει όλες τις ντάμες του πετώντας χαρτονομίσματα στους οργανοπαίχτες κάθε φορά που αλλάζει χορεύτρια. Οι οργανοπαίχτες παίζουν τον ίδιο χορευτικό σκοπό δίχως να διακόψουν, εκτελώντας τον με βάρδιες. Ολόγυρα στη χορευτική πίστα οι θεατές, ξαπλωμένοι πάνω στις κουβέρτες τους άλλοτε παρακολουθούν προσεκτικά και άλλοτε αποκοιμούνται για λίγο για να παρακολουθήσουν αργότερα. Στο τέλος, ξημερώματα πιά, όταν σταματήσει ο ολυμπίτικος σκοπός οι νέοι πιάνουν άλλους δημοτικούς χορούς, όπως το καλαματιανό, το χανιώτικο, τα κεφαλλονίτικα, το συρτό (Ζωγραφίδης Μιχαήλ προσωπ.συνέντευξη).

Ο χορός σταματάει την αυγή ανήμερα του Άη - Γιάννη για να πάει ο κόσμος στην Εκκλησία φορώντας ό, τι καλύτερο έχουν φέρει μαζί τους, όπου ξεκινούν με τάξη κατά οικογένειες και προσέρχονται για να εκκλησιαστούν. Είναι πολλές οι νοικοκυρές που κρατούν στο κεφάλι τους το ζυμωτό και ευωδιαστό τους άρτο ακουμπισμένο καταμεσής στα «μυρτοχάλια» που το ζώνουν ολόγυρα στο γιορτινό πανέρι. Μετά τον εκκλησιασμό, αρχίζει η διανομή του νηστίσιμου φαγητού που απαιτεί η μέρα, το οποίο αποτελείται από πιλάφι με ρεβίθια. Αφού γευματίσουν όλοι, οι οργανοπαίχτες «ταιριάζουν» τα παραδοσιακά όργανα και, όπως και αποβραδís, κάποιος ηλικιωμένος μερακλής θα πιάσει το συρματικό που μπορεί να το συνεχίσει άλλος και άλλος. (Τσαμπανάκης Γ- προσ.συνέντευξη) Μέχρι στο τέλος του τραγουδιού, ξεκινούν οι οργανοπαίχτες να εναλλάσσουν τους παραδοσιακούς σκοπούς κατά τις απαιτήσεις των τραγουδιστών κι εκείνοι να ταιριάζουν τις πρώτες μαντινάδες. Ανάμεσα σε όλα τα τραγουδιστικά θέματα θα αναφερθούν κάποια στιγμή και στους προσκυνητές της Κάτω Καρπάθου που και εκείνοι με τη σειρά τους θα λάβουν μέρος στο γλέντι με τη δέουσα ευπρέπεια κατά τους τοπικούς κανόνες. Αρχίζει σιγά σιγά ο «κάτω» χορός και ακολουθεί ο «πάνω χορός». Το γλέντι κρατάει μέχρι να «σκημοραντίσει». Τότε, σιγά σιγά μαζεύουν οι προσκυνητές τα πράγματα τους και αφού επιστρέψουν στο σπήλαιο για ένα τελευταίο ασπασμό της εικόνας, αναχωρούν με τον τρόπο που ήρθαν. Οι γλεντιστές που μένουν φεύγουν και πάνε προς την περιοχή της Αυλώνας όπου σε ορισμένους στάβλους στήνεται ένα άλλο γλέντι που

αργότερα γίνεται πάνδημο. Το ίδιο ισχύει και την επόμενη μέρα και μετά απ' αυτό επιστρέφουν όλοι πίσω στην Όλυμπο. (Τσαμπανάκης Γ.- προσωπ.συνέντευξη).

3.5 Χαρακτηριστικά του Ολυμπίτικου Γλεντιού

Το ολυμπίτικο γλέντι έχει τα εξής κοινά χαρακτηριστικά :

- 1) Η παρέα που γνωρίζει το άτυπο και αυστηρό τυπικό του γλεντιού
- 2) Οι οργανοπαίχτες που βρίσκονται πάντα στο κέντρο ως ισότιμα μέλη της παρέας και πρόθυμα εκτελούν τις καθιερωμένες από το τυπικό επιθυμίες της.
- 3) Οι σοβαροί γλεντιστές και υποδειγματικοί μερακλήδες
- 4) Ο σεβασμός στους ιερείς, τους άρχοντες, τους γέρους και τις γυναίκες
- 5) Η άτυπα ιεραρχημένη θεματολογία και τα επίσης ιεραρχημένα τραγούδια που λέγονται στην αρχή και ενδιάμεσα του γλεντιού.
- 6) Η αναφορά σε παρόντες, απόντες και πεθαμένους (Κάβουρας, 1992).

Μία από τις σημαντικότερες λειτουργίες του γλεντιού είναι ότι δοκιμάζει και εκδηλώνει τις σχέσεις των συμμετεχόντων. Το ολυμπίτικο γλέντι γίνεται διάυλος συναισθημάτων που αποδεικνύουν ότι η τελετουργία του γλεντιού πέτυχε και ότι το γλέντι ήταν ένα καλό γλέντι.(Ανδρουλάκη,2016). Το γλέντι γίνεται τόπος συναισθημάτων. Χαρακτηριστικό του Ολυμπίτικου Γλεντιού είναι το συναίσθημα συνιστά εμπειρία που σωματοποιείται και οι συμμετέχοντες εκδηλώνουν τα συναισθήματα τους με τρόπο ορατό: κτυπούν παλαμάκια, αγκαλιάζονται, αγγίζονται, δακρύζουν, γελούν (Ανδρουλάκη,2016).Το συναίσθημα παράγεται ατομικά , ταυτόχρονα όμως γίνεται συλλογικό και μέσα από το τραγουδιστικό διάλογο αξιολογείται , ερμηνεύεται και διαχέεται. Το αποτέλεσμα είναι η παραγωγή επικοινωνίας όχι μόνο αισθητηριακής αλλά και συναισθηματικής.(Ανδρουλάκη, 2016).

3.6 Ο ρόλος των κατοίκων

Κάθε πρόσωπο που μετέχει ενεργά στο γλέντι γνωρίζει τον ρόλο του και τον ρόλο των άλλων σε αυτό και κινούνται πάντα με σοβαρότητα, ταπεινότητα και σεβασμό στα πρόσωπα και στα πράγματα όπως αρμόζει στην Ολυμπίτικη κοινότητα.

«Ο ρόλος των ανδρών είναι θεμελιακός. Το Ολυμπίτικο γλέντι εκκινεί στη βάση της “παρίας” (=παρέας, ιδιωματικά), ομάδας δηλαδή “κεφισμένων” ανδρών που δίνουν μεταγενεστέρως το

ένανσμα του γλεντιού σε όλη την κοινότητα. Ο ρόλος των γυναικών αν και μάλλον δευτερεύων, εφόσον δεν τραγουδούν, είναι απόλυτα καθοριστικός, αφού αυτές αποτελούν την άτυπη κριτική επιτροπή και τους καταγραφείς συνάμα των τεκταινομένων (Τσαμπανάκης Γ- 13/01/2021-επιτόπια συνέντευξη).

Ο ρόλος της γυναίκας στο Ολυμπίτικο γλέντι είναι πολύτιμος και πολύπλευρος . *«Οι γυναίκες δεν συμμετέχουν ενεργά στον αυτοσχέδιο ποιητικό διάλογο. Η θέση τους είναι να απομνημονεύουν και να αναπαράγουν τις μαντινάδες»* (Κατινιάρης Γ-προσωπ. συνέντευξη). Οι γυναίκες είναι αυτές που βοηθούν να διατηρηθεί η παράδοση. Χαρακτηριστικό είναι ότι φορούν καθημερινά την παραδοσιακή φορεσιά την οποία την φτιάχνουν οι ίδιες, μαγειρεύουν τα παραδοσιακά φαγητά, στολίζουν με κεντήματα το παραδοσιακό τους σπίτι και πολλά άλλα. Μπορεί να μην συμμετέχουν στο αυτοσχέδιο ποιητικό λόγο όμως είναι αυτές που κάνουν όλες τις προετοιμασίες για το πανηγύρι όσο αφορά στο φαγητό και τα εδέσματα (Ρούλα Χουβαρδά-Παπαβασίλη-προσωπική συνέντευξη).

3.7 Υλικά αντικείμενα που σχετίζονται με το στοιχείο

Στο Ολυμπίτικο Γλέντι υπάρχουν πολλά αντικείμενα που συνδέονται με την τελετουργία του. Από τη μια πλευρά, έχουμε τα μουσικά όργανα, την ενδυμασία, τα κεντήματα και τα υφαντά, τις κολαΐνες που φορούν οι χορεύτριες και από την άλλη έχουμε την παραδοσιακή κουζίνα με τα εδέσματα, τα ποτά και τα γλυκά.

Τα **μουσικά παραδοσιακά όργανα** της Ολύμπου ήταν και είναι η μικρή σε μέγεθος αχλαδόσχημη λύρα και η τσαμπούνα. Η τσαμπούνα στα γλέντια και κυρίως στο χορό, έχει πρωτεύοντα ρόλο, λόγω της έντασης του ήχου της και συμπληρωματικό ρόλο έχει η λύρα, που ακολουθεί το μουσικό δρόμο της τσαμπούνας. Τα μουσικά όργανα κατασκευάζονταν και εξακολουθούν να κατασκευάζονται στο χωριό από τους ίδιους τους οργανοπαίκτες αλλά και από παραδοσιακούς μαραγκούς με μια ιδιαίτερη τεχνική κατασκευή (Ζωγραφίδης Μ,προσωπ. συνέντευξη).

Στις αρχές του 20ού αιώνα προστέθηκε στα όργανα αυτά και το λαούτο, που ήλθε από την Κρήτη. Την τσαμπούνα την έπαιζαν μέχρι και το 1950 περίπου κατά κύριο λόγο οι βοσκοί, ενώ τη λύρα οι τεχνίτες. Η παράδοση οργανοποιίας στην Όλυμπο έχει μεγάλη ιστορία και εξακολουθεί να είναι ανθηρή σήμερα. Τα όργανα που κατασκευάζονται στην Όλυμπο αλλά και στις παρειακές της απευθύνονται σε ένα ευρύ κοινό. Εκτός από τους ντόπιους αλλά και ξένους οργανοπαίκτες υπάρχει μεγάλη ζήτηση και από τουρίστες, οι οποίοι τα αγοράζουν ως ενθύμια

αφού συμμετέχουν ενεργά με τη σύντομη επίσκεψη τους στην Όλυμπο. Εκτός, όμως, από τα τοπικά μαγαζιά που εκθέτουν τα μουσικά όργανα στο νησί υπάρχει και μεγάλη ζήτηση στο εξωτερικό για αγορά από το διαδίκτυο. Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτό που διακρίνει το Ολυμπίτικο Γλέντι από άλλα συναφή γλέντια είναι ότι δεν χρησιμοποιείται ηχητικός εξοπλισμός και μικροφωνικές εγκαταστάσεις (Νταής Ν.- προσωπική συνέντευξη).

Η ενδυμασία των γυναικών συνδέεται άμεσα με τον υλικό κόσμο του στοιχείου. Το καβάι (φορεσιά για παντρεμένες γυναίκες) αλλά και το σακκοφούστανο (φορεσιές ανύπαντρων γυναικών και κοριτσιών) έχουν ιδιαίτερη αξία αφού, όπως προαναφέρθηκε, κατασκευάζονται αποκλειστικά από τις γυναίκες της Ολύμπου. (Ζωγραφίδη Φ, προσωπ.συνέντευξη) Οι φορεσιές μαζί με τις κολαΐνες, τα χρωματιστά τσεμπέρια, τις πλεξούδες στα μαλλιά, τα στιβάνια (μπότες γυναικών μικρών και μεγάλων) κοσμούν το υλικό και γλεντικό περίγυρο. Τα υλικά αυτά δίνουν μεγάλο συμβολικό γόητρο στις κοπέλες που χορεύουν και τις γυναίκες συνοδούς. Τα αντικείμενα που αναφέρθηκαν παραπάνω κατασκευάζονται και πωλούνται στην Όλυμπο αλλά και στην παροικία καθώς και μέσω διαδικτύου. Όπως αναφέρει η Ειρήνη κ, Χαρτοφύλακα στο άρθρο που δημοσιεύτηκε στις 03/03/2018 στην ιστοσελίδα «stinolympo.gr»: «Η φορεσιά της Ολύμπου δεν έχει να κάνει μόνο με τα υφάσματα και με τα κομμάτια από τα οποία αποτελείται. Είναι κάτι παραπάνω από την αισθητική της αξία. Έχει να κάνει με τα συναισθήματα που προκαλεί αίγλη , δέος , έγερση των πιο ευγενών αισθημάτων. Είναι η περηφάνια είναι η αίσθηση που έχουμε όταν γυρνάμε σπίτι μας εκεί που ανήκουμε».

Η λαϊκή υφαντουργία το κέντημα και η ζωγραφική συμπληρώνουν την τεκμηρίωση του υλικού κόσμου του Ολυμπίτικου γλεντιού. Τα σχέδια, οι αναπαραστάσεις και οι χρωματικοί συνδυασμοί που χρησιμοποιούν στα κεντήματα και τα υφαντά τους, πέρα από την συμβολική τους αξία, αποτελούν και εμπορική αξία, όπως συμβαίνει με όλα τα υλικά αντικείμενα που αποτελούν τον λαϊκό παραδοσιακό πολιτισμό της Ολύμπου.(Ζωγραφίδη Φ, προσωπ.συνέντευξη)

Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφερόταν ότι η ζωγραφική αντλεί πολλά θέματα από το ολυμπίτικο γλέντι και αποτελεί μεγάλη ζωντανή παράδοση στην Όλυμπο. Κορυφαίος εκφραστής της είναι ο Βασίλης Χατζηβασίλης του οποίου τα έργα εκτίθενται στο σπίτι του και λειτουργεί σήμερα ως Μουσείο λαϊκής Ζωγραφικής .Το μουσείο Λαϊκής Ζωγραφικής αποτελεί λόγο επίσκεψης του χωριού. (Χατζηβασίλης Ι- προσωπ.συνέντευξη)

Επιπλέον, τα μπαλκόνια και τα υπέρθυρα των ολυμπίτικων σπιτιών διακοσμούνται με την τέχνη της **ολυμπίτικης γλυπτικής** όπου οι γιοι του Βασίλη Χατζηβασίλη συνεχίζουν την τέχνη

του πατέρα τους στην Όλυμπο, στο Διαφάνι και στις παροικίες (Χατζηβασίλης Γιάννης-προσωπ. συνέντευξη).

Τέλος το παραδοσιακό φαγητό ,τα εδέσματα και τα κρασιά είναι και αυτά σημαντικά στην τέλεση του Ολυμπίτικου γλεντιού.

3.8 Η σημασία του γλεντιού στην κοινωνία

Το Ολυμπίτικο γλέντι βοηθά τους Ολυμπίτες να διατηρούν τα ήθη και έθιμα τους. Λόγω της γεωγραφικής απομόνωσης της Ολύμπου το γλέντι ήταν και είναι ο μοναδικός τρόπος διασκέδασης – ψυχαγωγίας των κατοίκων. Το γλέντι συνδέεται με όλα τα γεγονότα της ανθρώπινης ζωής τα οποία συνδέονται με τους θρησκευτικούς εορτασμούς της Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας, όπως είναι οι ονομαστικές εορτές, τα «εφτά» (γιορτή για το νεογέννητο), η βάφτιση, ο γάμος, ο αρραβώνας και τα πανηγύρια.(Κάβουρας,1992).

Όσον αφορά το πανηγύρι ενώ η περιοχή Αυλώνα αποτελεί ένα σύμβολο της παλαιάς ενότητας των Ολυμπιτών, η Βρουκούντα είναι ένα σύγχρονο πολιτισμικό σύμβολο με διπλή σημασία: αναπαριστά και τη διάλυση της Ολυμπίτικης κοινότητας αλλά και τον πόθο των Ολυμπιτών της διασποράς να επανασυνδεθούν στην κοινότητα των Ολυμπιτών. Για τους Ολυμπίτες, ο αποκεφαλισμός του Άη Γιάννη συμβολίζει την διάσπαση της κοινότητας τους εξαιτίας της μετανάστευσης. Ο συμβολισμός αυτός δίνει τη δυνατότητα στους σύγχρονους Ολυμπίτες να προσφεύγουν στην πνευματική δύναμη του Αγίου να ξαναβρούν τη χαμένη τους ενότητα και να ζήσουν πάλι σαν μια κοινότητα. Η Συμβολική σημασία του πανηγυριού του Άη Γιαννη ενισχύεται από το γεγονός ότι οι Ολυμπίτες μετανάστες, που επισκέπτονται το χωριό για θερινές διακοπές, επιστρέφουν σχεδόν όλοι στα μέρη όπου κατοικούν μόνιμα στα τέλη του Αυγούστου, δηλαδή αμέσως μετά τη γιορτή του Αγίου. Επομένως, το πανηγύρι είναι η τελευταία ευκαιρία που έχουν για να γλεντίσουν όλοι μαζί και να βιώσουν την ενότητα του Ολυμπίτικου κόσμου σαν μια κοινότητα (Κάβουρας,1992).

3.9 Η διατήρηση , η διαφύλαξη και η ανάδειξη του στοιχείου

Η Κάρπαθος και η Όλυμπος είναι γνωστά για την πολιτισμική τους ιδιαιτερότητα και το Ολυμπίτικο Γλέντι συχνά μονοπωλεί το ενδιαφέρον πολλών και διάφορων ειδικοτήτων. Ένας από αυτούς είναι ο κ. Νίκος Οικονομόπουλος (φωτογράφος) ο οποίος διοργανώνει κάθε χρόνο διεθνές εργαστήριο για τους σπουδαστές του κατά τη διάρκεια του πανηγυριού του Άη Γιάννη

στην Βρουκούντα και την Αυλώνα στις 28-30 Αυγούστου.(<http://ayla.culture.gr/olympitiko-glenti/>).

Η συστηματική ανθρωπολογική μελέτη του καθηγητή Π. Κάβουρα στο πλαίσιο της διδακτορικής του διατριβής στο πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης έδωσε το έναυσμα ήδη μέσα από την δεκαετία του 1980 για την συστηματική καταγραφή αλλά και ανάδειξη του στοιχείου διεθνώς. Ήταν, επίσης, ο επικεφαλής μαζί με όλη την κοινότητα στη δημιουργία και ολοκλήρωση του φακέλου στην επιτροπή χάρις στην οποία τον Αύγουστο του 2020 ψηφίστηκε το Ολυμπίτικο Γλέντι ως Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά.

Επιπλέον, υπάρχει άφθονο σχετικό δημοσιογραφικό, φωτογραφικό και κινηματογραφικό υλικό με αφορμή το ολυμπίτικο γλέντι το οποίο αποτελεί παρακαταθήκη για την ανάδειξη και διατήρηση του στοιχείου. Σχετικό υλικό ιδιαίτερα για το γλέντι στο πανηγύρι του Άη Γιάννη έχει εκδοθεί από τον Σύλλογο η «Δήμητρα» της αδελφότητας των απανταχού Ολυμπιτών το 2005, που δημιούργησαν ένα οπτικοακουστικό υλικό (cd) σε επιτόπιες μαγνητοφωνήσεις του Κωστή Ν. Νταή και σε συνδυασμό με συνοδευτικό μελέτημα του Γιώργου Ν. Τσαμπανάκη με τίτλο «το πανύρι του Αή –Αννίου του Βρουκουντίτη».(Τσαμπανάκης Γ, προσωπ.συνέντευξη)

3.10 Πώς μεταδίδεται το στοιχείο στις νεότερες γενιές σήμερα;

Το Ολυμπίτικο γλέντι είναι μοναδικό φαινόμενο λαϊκής έκφρασης και επικοινωνίας που διατηρείται απαρέγκλιτα στη σύγχρονη εποχή σε όλη την ιστορική διάσταση, αφού πρόκειται για στοιχείο του ελληνικού λαϊκού πολιτισμού. Μέσα από τον αυθορμητισμό, την ετοιμολογία και την οξυδέρκεια που χαρακτηρίζουν τη διαλογική μορφή του γλεντιού, οι «γλεντιστάδες», οι βασικοί φορείς του, οδηγούνται στην αυτογνωσία και δράττονται της ευκαιρίας για δημόσια προβολή της κοινωνικής τους ταυτότητας. Άλλωστε, το Ολυμπίτικο γλέντι προσφέρεται για κοινωνική κριτική των καταστάσεων που επηρεάζουν τη ζωή της Ολύμπου αλλά και των απανταχού παροικιών της, στις οποίες θεωρείται ζωογόνος πηγή και έμπνευση. Αδιαμφισβήτητα, λειτουργεί ως μέσο συνοχής και εμπύχωσης στην πολύπλευρη απανταχού κοινότητα των Ολυμπιτών. Ακόμη, εξυπηρετεί στη διατήρηση της συλλογικής μνήμης με τη μέγιστη δυνατή ακρίβεια και αποτελεί κληρονομιά του λαϊκού πολιτισμού και της παράδοσης της Ολύμπου. Έτσι, εύλογα έχει κερδίσει τον θαυμασμό και έχει εξάψει το ενδιαφέρον ερευνητών, επιστημόνων, καλλιτεχνών, λαογράφων, φιλοσόφων αλλά και νέων, που εντρυφώντας σε αυτό κατορθώνουν να γνωρίσουν τον εαυτό τους και να αναπροσδιορίσουν την ταυτότητά τους. Τέλος, η κοινότητα της Ολύμπου επιδιώκοντας τη σύνδεση του ήθους και

του ύφους της παράδοσης με τη σύγχρονη πραγματικότητα εναποθέτει την ελπίδα της στο γλέντι, ως ένα δυναμικό μέσο επανασύνδεσης των Ολυμπιτών με το φυσικό, πολιτισμικό και πνευματικό τους υπόβαθρο (<http://ayla.culture.gr/olympitiko-glenti/>).

Η διαδικασία και ο τρόπος μετάδοσης των γνώσεων από τη μια γενιά στην άλλη, στο πλαίσιο της μεταλαμπάδευσης όλων εκείνων των στοιχείων που αποκαλούμε σήμερα «παράδοση», εμφανίζει διαφοροποιήσεις από τόπο σε τόπο. Στην Όλυμπο συγκεκριμένα, οι επίδοξοι μουσικοί ή «μερακλήδες» πρέπει να κατανοήσουν και να βιώσουν ένα πολύπλοκο σύστημα αξιών και άγραφων κανόνων που χαρακτηρίζουν το τελετουργικό του ολυμπίτικου γλεντιού, προκειμένου να θεωρηθούν γνώστες και μύστες του, να τους επιτραπεί η συμμετοχή και να χαίρουν της αποδοχής των υπολοίπων. Πρωταγωνιστικό ρόλο παίζει η οικογένεια, από την οποία ένας Ολυμπίτης, δέχεται τα πρώτα του ερεθίσματα, μαθαίνει να σέβεται το γλέντι και τα έθιμα του χωριού του, αποκτά ζήλο και αγάπη για την παράδοση του τόπου του. (Τσαμπανάκης Γ. προσωπ. συνέντευξη) Στη συνέχεια, αφού έχει γαλουχηθεί με αυτές τις αξίες, η συναναστροφή και η μουσική σύμπραξη με συνομήλικούς του και με ανθρώπους που μοιράζονται τις ίδιες ανησυχίες και αγάπη για το γλέντι, συμβάλλει στην διαμόρφωση της «γλεντικής» συνείδησής του. Τις περισσότερες φορές όλα αυτά γίνονται υπό την εποπτεία των μεγαλύτερων οι οποίοι καθοδηγούν, συμβουλεύουν, διορθώνουν και ενθαρρύνουν τους νεότερους. Οι καταξιωμένοι μερακλήδες του χωριού είναι αυτοί που θα δώσουν με τον τρόπο τους, τη συγκατάθεσή τους για την συμμετοχή των νεότερων στο γλέντι, όταν θεωρήσουν ότι πληρούν κάποιες από τις βασικές προϋποθέσεις, όπως η κατανόηση της διαδικασίας, της ιεραρχίας, των άγραφων νόμων κ.λπ. (<http://ayla.culture.gr/olympitiko-glenti/>).

3.11 Η σύγχρονη αξιοποίηση του εθίμου και η ένταξη του στην στρατηγική τοπικής ανάπτυξης

Η έννοια της ανάπτυξης, οικονομικής, κοινωνικής, είναι συνυφασμένη με την αξία της άυλης κληρονομιάς ως πολιτιστικού αποθέματος που μπορεί να αποτελέσει εργαλείο ανάπτυξης. Ανάγει, δηλαδή, τις εκφράσεις του παραδοσιακού πολιτισμού σε παραγωγικό αγαθό προς όφελος της κοινωνίας. Η ανάγκη, λοιπόν, να συμμετέχει η τοπική κοινωνία στη διαδικασία της διαχείρισης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς είναι αδιαμφισβήτητη.

Η Όλυμπος αποδεδειγμένα είναι ένας παραδοσιακός οικισμός που παρουσιάζει επιστημονικό ενδιαφέρον σε επίπεδο τοπικό όσο και σε υπερτοπικό. Διεκδικεί αναμφίβολα μια ξεχωριστή θέση στην Ελληνική Λαϊκή παράδοση τόσο για την ιδιαιτερότητα και τον πλούτο του λαϊκού της πολιτισμού, όσο και για το ότι αποτελεί μία ανθούσα όαση όπου σημαντικό μέρος του λαϊκού πολιτισμού επιβιώνει ως τις μέρες μας. Το ολοένα μεγαλύτερο ενδιαφέρον των παντός είδους ερευνητών (ιστορικών, αρχαιολόγων, γλωσσολόγων, κοινωνιολόγων, λαογράφων, αρχιτεκτόνων, δημοσιογράφων, φωτογράφων, εικαστικών λειτουργών κ.α) Ελλήνων και ξένων για την Όλυμπο αποτελεί αδιάψευστο μάρτυρα για την εξαιρετική σημασία που εξακολουθεί να έχει. Εκτός, όμως, από το επιστημονικό ενδιαφέρον, παρουσιάζει και τουριστικό ενδιαφέρον από πολλά μέρη της Ελλάδας αλλά και του Εξωτερικού. Κάθε χρόνο η προτίμηση των τουριστών αυξάνεται καθώς η Όλυμπος διατηρεί ακόμα τα ήθη και έθιμα της. Νέα καταλύματα χτίζονται και νέες θέσεις δημιουργούνται σε όλο το νησί αφού είναι ένας προορισμός αυθεντικός και οι τουριστικοί πράκτορες προτιμούν την προβολή ενός τέτοιου τόπου που παρέχει ζωντανή παράδοση (γλέντι, φορεσιές, φαγητό ,χορός, μουσική) και καθαρές παραλίες. Δεν είναι λίγες οι φορές που σε ξένες ιστοσελίδες στο διαδίκτυο παρουσιάζεται η Κάρπαθος ως ο πρώτος προορισμός για την παραδοσιακή της ζωή.

Οι σύλλογοι είναι οι διοργανωτές των συνήθων γλεντιών των παροικιών. (Τσαμπανάκης Γ. προσωπ.συνέντευξη). Έχουν συμβάλει και εξακολουθούν να καλλιεργούν και να προβάλλουν το γλέντι τόσο στην Όλυμπο όσο και εκτός Καρπάθου. Ιδιαίτερα ο σύλλογος «η Βρυκούς» αλλά και «η Δήμητρα» ξεχωρίζουν για τη μακρά και πλούσια υποστήριξη. Το έργο του συλλόγου «Δήμητρα» αποτελεί ιστορικό ορόσημο για την κοινότητα καθώς η ίδρυση και η λειτουργία του συμπίπτει με τη σύγχρονη πολιτική ιστορία της Καρπάθου (1947 ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου με την Ελλάδα). Η Αδελφότητα των Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «η Δήμητρα» ιδρύθηκε το έτος 1948 από κατοίκους του Πειραιά που κατάγονταν από το χωριό Όλυμπος. Η πρώτη ονομασία του Συλλόγου ήταν: «ΑΓΑΘΟΕΡΓΟΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΤΩΝ

ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΚΑΡΠΑΘΟΥ «Η ΔΗΜΗΤΡΑ». Διαχρονικά οι σκοποί της Αδελφότητας, όπως καταγράφονται στους καταστατικούς της χάρτες, ήταν και εξακολουθούν να είναι:

- Η ανάπτυξη της αλληλεγγύης ανάμεσα στους απανταχού της γης Ολυμπίτες αλλά και μεταξύ όλων των τοπικών σωματείων της χώρας και του εξωτερικού που επιδιώκουν παράλληλους σκοπούς.
- Η συνεργασία με το Κοινοτικό Συμβούλιο και τους άλλους συλλογικούς φορείς της Ολύμπου Καρπάθου, με στόχο την επίλυση των προβλημάτων της και την εκτέλεση κοινωφελών και εξωραϊστικών έργων.
- Η διατήρηση, καλλιέργεια και προβολή του λαϊκού πολιτισμού της Ολύμπου Καρπάθου
- Η βοήθεια σε αναξιοπαθούντες Ολυμπίτες.
- Η ενίσχυση με κάθε μέσο των νέων που κατάγονται από την Όλυμπο Καρπάθου για την πνευματική τους ανάπτυξη, την επιστημονική τους πρόοδο, καθώς και τη σωματική τους άθληση. (http://e-dimitra.gr/wp-content/uploads/2014/03/online_katastatiko_dimitra.pdf).

Με πυξίδα, λοιπόν, τους παραπάνω σκοπούς και με όπλα τις αρχές και τις αξίες της αλληλοβοήθειας, της πρόταξης του γενικού στο ατομικό, της υπερηφάνειας και της αξιοπρέπειας, με τις οποίες είχαν γαλουχηθεί μεγαλώνοντας στο στενό πλαίσιο της παραδοσιακής ολυμπίτικης κοινωνίας, οι ιδρυτές και τα πρώτα μέλη της Αδελφότητας κατάφεραν μέσα σε λίγα χρόνια να αναπτύξουν πολύπλευρη δράση αναγνωρισμένη από όλους όσους είχαν την ευκαιρία να έχουν εποπτεία (<http://www.e-dimitra.gr/>).

Αναπόσπαστο κομμάτι της αποτελεί το τμήμα Νεολαίας, το οποίο έχει ως σκοπό του την καλύτερη δυνατή προβολή των ηθών και εθίμων της Ολύμπου. Έχει οργανώσει με επιτυχία πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις ποικίλου περιεχομένου και πάντα με στόχο την καλλιέργεια και διαφύλαξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Διατηρεί δύο Πολιτιστικά Κέντρα, ένα στον Πειραιά και άλλο στο Κερατσίνι. Οργανώνει μαθήματα χορού, τραγουδιού και μουσικής για τα παιδιά και τη νεολαία της παροικίας των Ολυμπιτών. Δίνει βραβεία και υποτροφίες σε μαθητές και φοιτητές. Συντηρεί ξενώνα για τη φιλοξενία κατοίκων της Ολύμπου Καρπάθου, που επισκέπτονται για οποιοδήποτε λόγο την Αττική. Έχει εκδώσει πολλά ημερολόγια με τοπικό ενδιαφέρον, βιβλία και μουσικούς και οπτικούς δίσκους (<http://www.e-dimitra.gr/>).

Μία ακόμα πρωτοβουλία της Αδελφότητας Ολυμπιτών Καρπάθου « η Δήμητρα» είναι η δημιουργία μουσικού καναλιού «το Ραδιοτσάμπουνο» , το 2014, η λαλιά της Ολύμπου με σκοπό να προάγει τη μουσική, 24 ώρες το 24ωρο από όλα τα μέρη ...του πλανήτη, για κάθε

φίλο, Καρπάθιο και Ολυμπίτη. (<http://www.e-dimitra.gr/>). Μουσικές και άλλες αξιόλογες ηχογραφήσεις κυρίως σχετιζόμενες με την Όλυμπο, αλλά και από όλη τη Κάρπαθο.μπορούν ακούσουν τα όργανα, τους σκοπούς, τις αφηγήσεις, τις εμπνεύσεις και τα γλέντια στις παρακάτω διευθύνσεις:

1. Radiojar: <http://radio.e-dimitra.gr>

2.Tune-In: <http://tunein.com/radio/RADIOTSAMBOUNO-s238297/>

3. Εφαρμογή Android: Radiotsambouno (Google Playstore)(<http://www.e-dimitra.gr/radiotsambouno/>)

Ένα επιπλέον σωματείο που ιδρύθηκε με την υπ' αριθμ.701/1971 απόφαση του Πρωτοδικείου και έχει έδρα την πόλη της Ρόδου είναι η Αδελφότητα Ολυμπιτών Ρόδου «η Βρυκούς». Σκοπός της αδελφότητας είναι η δημιουργία σχέσεων φιλίας, αλληλεγγύης και συνεργασίας μεταξύ των μελών και η εξύψωση του βιοτικού και πολιτιστικού επιπέδου. Συνεργάζεται επίσης με τους φορείς της Ολύμπου και των Ολυμπιτών της διασποράς για την από κοινού μελέτη, προβολή και προώθηση της επίλυσης των προβλημάτων της Ολύμπου. Σκοπό, επίσης, έχει τη διατήρηση και ανάδειξη της πλούσιας λαϊκής παράδοσης της Ολύμπου, την καταγραφή και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και τη μεταλαμπάδευση στους νέους της παροικίας των αξιών του λαϊκού πολιτισμού της. Σε ιδιόκτητο κτίριο λειτουργεί το πολιτιστικό κέντρο, όπου υπάρχουν τμήματα εκμάθησης παραδοσιακών χορών, τμήματα εκμάθησης παραδοσιακών οργάνων (λύρας, τσαμπούνας και λαούτου). Επίσης, υπάρχουν τμήματα εκμάθησης κεντημάτων και υφαντικής παραδοσιακής λαϊκής τέχνης, εκμάθησης κοπής και ραφής παραδοσιακών ενδυμασιών ανδρικών και γυναικείων. (<https://www.vrykous.gr/index.php/el/istoria/history-olymposkarpathou>).

Στην έδρα της Ολύμπου είναι ο Πολιτισμικός Οργανισμός Ολύμπου Καρπάθου όπου τελεί υπό την άμεση εποπτεία του Δήμου Καρπάθου. Σκοπό έχει την ανάπτυξη κάθε είδους πολιτιστικής δράσης σε όλη την έκταση της Δημοτικής Ενότητας Ολύμπου του Δήμου Καρπάθου και πέραν αυτής, με στόχο τη διάσωση, την καταγραφή, την καλλιέργεια και την ανάδειξη όλων των εκφάνσεων του τοπικού πολιτισμού της Ολυμπίτικης κοινότητας καθώς και τη μεταλαμπάδευση του στις νεότερες γενιές. Επιπλέον, συμβάλλει στη διατήρηση της μορφής των παραδοσιακών οικισμών της περιοχής και την ανάπλαση τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι το εργαστήριο του τμήματος Μουσικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών με αρμόδιο τον κ. Παύλο Κάβουρα τον Νοέμβριο έκανε πρόταση για τη δημιουργία σύγχρονης πλατφόρμας ανάδειξης της άυλης κληρονομιάς της Ολύμπου με θέμα το Ολυμπίτικο Γλέντι, όπου όλοι μαζί οι πολιτιστικοί σύλλογοι σε συνεργασία με το Υπουργείο Αιγαίου θα συγχρηματοδοτήσουν

την προσπάθεια αυτήν. (Χουβαρδά -Παπαβασίλη Ρούλα- συνέντευξη στην Όλυμπο Καρπάθου 13/01/2021)

Οι συλλόγοι της Ολύμπου όμως δεν υφίστανται μόνο στην Αθήνα, Ρόδο και Κάρπαθο αλλά και στο εξωτερικό και συγκεκριμένα Ο Σύλλογος Ολύμπου - Διαφανίου Βαλτιμόρης Η.Π.Α. "Η Αναγέννηση", που ιδρύθηκε το 1952, και η Αδελφότητα Ολυμπιτών Καρπάθου Νέας Υόρκης Η.Π.Α. "Η Ζωοδόχος Πηγή Διαφανίου", που ιδρύθηκε το 1964 που ανάμεσα στους σκοπούς τους έχουν την διατήρηση και προβολή του Ολυμπίτικου γλεντιού.

Αξιόλογη ήταν και είναι η προσπάθεια δημιουργίας τουριστικού επιχειρηματικού σωματείου στην Όλυμπο Καρπάθου το οποίο μετά από πρόταση του κ. Τσαμπανάκη Γεωργίου και με πρωτοβουλία Πενταμελούς Επιτροπής Αυτοδιοικητικών Παραγόντων το 2019 με την επωνυμία Σύνδεσμος Τουριστικών Επιχειρήσεων Ολύμπου- Διαφανίου Καρπάθου "ΠΟΡΘΜΙΟΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝ". Σκοπός του σωματείου είναι η προαγωγή της ποιότητας του τουριστικού ρεύματος της βορείας Καρπάθου μέσα από τον διαρκή σεβασμό της ιστορικής διαδρομής της περιοχής της πολιτισμικής ταυτότητα και του φυσικού της περιβάλλοντος καθώς και μέσα από την βελτίωση της εικόνας του τόπου αυτού καθαυτού και των επαγγελματιών του. Επιπλέον κάνει προσπάθειες για την τουριστική προβολή του συνόλου της εδαφικής επικράτειας της κοινότητας Ολύμπου του Δήμου Καρπάθου σε εθνικές και διεθνείς εκθέσεις. Η διαφύλαξη , η προάσπιση και η περαιτέρω προώθηση των οικονομικών επαγγελματικών εργασιακών ασφαλιστικών ,πολιτιστικών και κοινωνικών συμφερόντων ως και η προβολή και υποστήριξη των διεκδικήσεων και η κατοχύρωση των κατακτήσεων των επαγγελματιών – επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται εν γένει στον τομέα του τουρισμού και έχουν έδρα την Όλυμπο και το Διαφάνι της νήσου Καρπάθου. Σκοπός του επίσης είναι η ανάπτυξη και περιφρούρηση της ενότητας , της συνεργασίας και της αλληλεγγύης των μελών του για την βελτίωση των συνθηκών της λειτουργίας των επιχειρήσεων τους. Τέλος εκφράζει γνώμη για θέματα που αφορούν την ανάπτυξη και την προβολή του τουριστικού προϊόντος και του τουριστικού επιχειρείν στην περιοχή Ολύμπου - Διαφανίου της νήσου Καρπάθου και της νήσου Σαρίας για ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος που απασχολούν το κοινωνικό σύνολο της Ολύμπου και του Διαφανίου , καθώς επίσης συμμετέχει στις κοινές προσπάθειες που καταβάλλονται για την αντιμετώπιση τους (καταστατικό σωματείου).

Η Βόρεια Κάρπαθος έχει ήδη δομές υποδοχής τουρισμού και αν ενταχθεί στα σχέδια τουριστικής ανάπτυξης του νησιού το Ολυμπιτικο γλέντι με τρόπους και όρους ώστε να μην εκφυλιστεί σε φολκλόρ μπορεί να αποκτήσει μεγαλύτερη δυναμική. Σύμφωνα με πρόσφατο δημοσίευμα στην ιστοσελίδα καρπαθιακή,ο κ.Τσαμπανάκης Γεώργιος ο οποίος ως εισηγητής

αρχικά της δημιουργίας του νέου επαγγελματικού φορέα και ως μέλος εν συνεχεία της πενταμελούς επιτροπής αυτοδιοικητικών που ανέλαβε την πρωτοβουλία για την συγκρότηση του Συνδέσμου (<https://www.karpathiaki.gr/ιδρυση-συνδεσμου-τουριστικων-επιχει/>), πραγματοποίησε το τελευταίο διάστημα μεθοδική και λεπτομερειακή καταγραφή των τουριστικών επιχειρήσεων που λειτουργούν μέσα στα διοικητικά όρια της Κοινότητας Ολύμπου του Δήμου Καρπάθου, έχοντας υπ’ όψιν τη ρήση του Λόρδου Kelvin, πως “Ό,τι δεν μετρείται, δεν βελτιώνεται” (“If you can not measure it, you can not improve it.”). Τα στοιχεία που υπάρχουν στο δημοσίευμα ενισχύουν την εξαρχής υπόθεση εργασίας ότι το νησί ενδείκνυται για σχέδια βιώσιμης ήπιας ανάπτυξης με επίκεντρο την ιδιαίτερη πολιτισμική του ταυτότητα. Ειδικότερα η εικόνα των Τουριστικών υποδομών της Ολύμπου απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα.(αναλυτικά υπάρχουν στο παράρτημα).

ΠΙΝΑΚΑΣ Α. Κατάταξη των τουριστικών επιχειρήσεων της Κοινότητας Ολύμπου του Δήμου Καρπάθου κατά τον τόπο της έδρας της επιχείρησης

Οικισμός	Αριθμός Επιχειρήσεων	Ποσοστό
Όλυμπος	40	48,5%
Διαφάνι	38	46,5%
Λοιπά	4	5,0%
ΣΥΝΟΛΟ	82	100,0%

(<https://www.karpathiakanea.gr/olimbos-karpathou-proti-sigrotimeni-katagrafi-tou-touristikou-diamikou>)

Η Βόρεια Κάρπαθος (περιοχή Ολύμπου-Διαφανίου) έχει κηρυχθεί Natura άρα παρουσιάζει οικο-τουριστικό ενδιαφέρον που μπορεί να αξιοποιηθεί περαιτέρω για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη τόσο σε τοπικό όσο και σε υπερτοπικό επίπεδο. Ο Φορέας Διαχείρισης Καρπάθου – Σαρίας ιδρύθηκε το 2002 και έχει ως έδρα την Κοινότητα Ολύμπου. Ουσιαστική δράση ανέλαβε τον Μάρτιο του 2007 όταν στελεχώθηκε με το ανάλογο επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό. Στις δραστηριότητες του Φορέα Διαχείρισης αποτελούν η προστασία των βιοτόπων και του πληθυσμού της μεσογειακής φώκιας *Monachus monachus*, η προστασία των βιότοπων, των παράκτιων και θαλάσσιων τύπων οικοτόπων μεσογειακού και ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος καθώς και των αλιευτικών πόρων και του θαλάσσιου οικοσυστήματος. Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση του κοινού. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση και ο σχεδιασμός επιχειρησιακών πολιτικών περιβάλλοντος. Η διατήρηση όλων των σημαντικών

στοιχείων του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της περιοχής. Για την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του κοινού ο Φορέας Διαχείρισης Καρπάθου – Σαρίας λειτουργεί Κέντρο Ενημέρωσης στο Διαφάνι στο οποίο μπορεί κανείς να ενημερωθεί για τα σπάνια χαρακτηριστικά της περιοχής. Μέσω του πλούσιου φωτογραφικού υλικού που εκθέτεται γνωρίζει κανείς τα σπάνια και ενδημικά είδη φυτών και ζώων που φιλοξενεί η προστατευόμενη περιοχή, καθώς και τους παραδοσιακούς οικισμούς της, τους αξιόλογους αρχαιολογικούς χώρους και γενικά όλα εκείνα τα στοιχεία για τα οποία η περιοχή της Βόρειας Καρπάθου – Σαρίας θεωρείται σημαντική, οικολογικά και αισθητικά, περιοχή της Ευρώπης. Για την εποπτεία του θαλάσσιου τμήματος της προστατευόμενης περιοχής καθώς και για τη διεξαγωγή μικρών ερευνητικών προγραμμάτων, ο Φορέας χρησιμοποιεί το σκάφος “Σαρία”. Το συγκεκριμένο ταχύπλοο σκάφος αγοράστηκε από την Περιβαλλοντική μη Κυβερνητική Οργάνωση, Εταιρεία για την Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας (ΜΟm) στα πλαίσια του προγράμματος “LIFE – Φύση”. Στις σημαντικές δράσεις του Φορέα Διαχείρισης Καρπάθου – Σαρίας συμπεριλαμβάνεται και η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση της νέας γενιάς για τα θέματα προστασίας και διατήρησης της προστατευόμενης περιοχής. Στόχος είναι η ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης και η διαμόρφωση υπεύθυνης συμπεριφοράς. Με το πλούσιο υλικό περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που διαθέτει ο Φορέας καθώς και με τις διάφορες εκπαιδευτικές δραστηριότητες (θεατρικά δρώμενα, επιτραπέζια και κινητικά παιχνίδια) που λαμβάνουν χώρα εντός του κέντρου αλλά και στην ύπαιθρο οι νέοι γνωρίζουν και αγαπούν τον τόπο τους. Με αυτόν τον τρόπο τοποθετούνται οι βάσεις για τη δημιουργία περιβαλλοντικής συνείδησης. Ήδη η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με απόφαση του Περιφερειάρχη, Γιώργου Χατζημάρκου, εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Νότιο Αιγαίο 2014 – 2020», «Διαχειριστικές παρεμβάσεις στην Προστατευόμενη Περιοχή Β. Καρπάθου - Σαρίας», όπου θα υλοποιηθούν στοχευμένες δράσεις διαχείρισης και προστασίας ειδών και οικοτόπων στην προστατευόμενη περιοχή Β. Καρπάθου και νήσου Σαρίας, με στόχο την εφαρμογή του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου προστασίας της Προστατευόμενης Περιοχής (Ζώνη Ειδικής Προστασίας, Καταφύγιο Άγριας Ζωής), την εφαρμογή του Διαχειριστικού Σχεδίου της Προστατευόμενης Περιοχής Καρπάθου – Σαρίας και στην προστασία των χερσαίων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων της περιοχής και των σημαντικών ειδών και οικοτόπων, σύμφωνα με τις κοινοτικές Οδηγίες.

Ειδικότερα, οι δράσεις που θα υλοποιηθούν είναι να παρθούν μέτρα ελέγχου και αποκατάστασης υποβαθμισμένων χερσαίων και παράκτιων οικοσυστημάτων. Να γίνει λεπτομερής εκτίμηση της οικολογικής κατάστασης των προστατευόμενων θαλασσιών

οικοτόπων, να εγκαταστήσουν τεχνητές φωλιές για την προσαρμογή του Μαυροπετρίτη και των /θαλασσοπουλιών από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής να δημιουργήσουν υπηρεσίες ανάδειξης- προβολής και προσέλκυσης επισκεπτών. Επιπρόσθετη δράση είναι η δημιουργία έκθεσης ερμηνείας περιβάλλοντος, η δημιουργία υποθαλάσσιας διαδρομής στο πλαίσιο προώθησης του θαλάσσιου οικοτουρισμού και τέλος να δημιουργηθούν υπηρεσίες Συμβούλου (<http://www.pnai.gov.gr/Arthro.aspx?a=9535>).

Η βιωματική παράδοση της Ολύμπου προσφέρεται και για μια αγροτο-τουριστική ανάπτυξη με βάση ορισμένες «ξερικές» καλλιέργειες που μπορεί να αναδειχθούν στην περιοχή επι παραδείγματι υπάρχει ειδική ποικιλία σιταριού, φραγκόσυκα, ρίγανη. Μπορεί επίσης μέσα από την αναπαλαίωση και τον εξοπλισμό αυθεντικών Καρπαθιακών σπιτιών να αξιοποιηθούν ως τουριστικά καταλύματα.

Το Ολυμπίτικο γλέντι έχει εγγραφεί ως ένα στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στους σχετικούς καταλόγους του Υπουργείου Πολιτισμού, γεγονός που αποδεικνύει την πολιτιστική του αξία. Σηματοδοτεί μια θεσμική αναγνώριση της ευρύτερης πολιτισμικής κληρονομιάς της κοινότητας Ολύμπου – Διαφανίου καθώς ενισχύει τη συστηματική προβολή του εγγεγραμμένου στοιχείου μέσα από τις ποικίλες τοπικές, υπερτοπικές διαστάσεις. Το γλέντι της Ολύμπου ως γνήσιο τέκνο του διαχρονικού πολιτισμού που περιλαμβάνει και αφορά όλους τους Ολυμπίτες και τις Ολυμπίτισσες είναι εντέλει, συμβολικά και πρακτικά η ίδια η Όλυμπος

Η βιωματική παράδοση της Ολύμπου προσφέρεται σαν μια υγιής-αιεφόρος βάση για μια συνολική ανάπτυξη σε αντιδιαστολή προς άλλες κοινωνίες που χρίζονται «παραδοσιακές» και οι οποίες εξυπηρετούν κατά βάση φολκλορικές ιδέες και τουριστικά μορφώματα με υστερόβουλο στόχο την εξωτικοποίηση του διαφορετικού. Η Όλυμπος, με τη γνησιότητα της βιωματικής της παράδοσης, μπορεί να αποτελέσει ένα υπόδειγμα αιεφόρου ανάπτυξης χωρίς να «αλλοιωθεί» ο ιδιαίτερος χαρακτήρας ζωής της τοπικής κοινωνίας. Ο ρόλος της Ολυμπίτικης διασποράς είναι σημαντικός προς αυτή την κατεύθυνση και τούτο γιατί οι μετανάστες Ολυμπίτες επιθυμούν να διατηρηθεί το χωριό τους με τα ήθη και έθιμα όπως τα βρήκαν και εκείνοι σε άλλες εποχές όταν αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν.

Τέλος, η ανάπτυξη της βιωματικής παράδοσης της Ολύμπου δεν ανταγωνίζεται την ανάπτυξη άλλων χωριών στην Κάρπαθο. Απεναντίας, αξιοποιεί την μοναδικότητά της, η οποία μέχρι τώρα αποτελεί πόλο έλξης για τους τουρίστες που έρχονται σε πρωινές επισκέψεις και επιστρέφουν στις απρόσωπες ξενοδοχειακές μονάδες του Νότου, όπου η «παράδοση» προσφέρεται στους τουρίστες ως εξωτική κατανάλωση του διαφορετικού.

4 Συμπεράσματα Έρευνας

Στην μελέτη περίπτωσης έγινε η καταγραφή της τελετουργίας του πανηγυριού για να καταγραφούν οι ιδιαιτερότητες του αλλά και να ειπωθούν τα στοιχεία που καθιστούν το Ολυμπίτικο γλέντι ως στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Με το εργαλείο της έρευνας έγιναν προσπάθειες να απαντηθεί το ερευνητικό ερώτημα εάν δηλαδή η βιωματική παράδοση μπορεί να γίνει μοχλός οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης τόσο τοπικά όσο και υπερτοπικά.

Σύμφωνα με την έρευνα, το πανηγύρι του Αγίου Ιωάννη της Βρουκούντας της Ολύμπου θεωρείται παραδοσιακό γιατί δεν έχει σταματήσει να γίνεται με την αθρόα συμμετοχή από ντόπιους και από τους συγχωριανούς όλης της μεγάλης διασποράς (Βαλτιμόρη, Καλλίπολη, Ρόδος και οπουδήποτε αλλού στην Ελλάδα). Υπάρχει τακτική και μόνιμη συμμετοχή Ελλήνων και ξένων που αγαπούν την Όλυμπο αλλά και το πανηγύρι, όπως ο κ. Αλέξανδρος Λαμπρίδης (οπερατέρ), που διαθέτει κινηματογραφικό υλικό και ο κ. Παναγιωτόπουλος, διεθνούς φήμης φωτογράφος, ο οποίος αποτυπώνει φωτογραφικά το πανηγύρι και διοργανώνει σεμινάρια.

Είναι μοναδικό γιατί βρίσκεται σε μια ήδη απομακρυσμένη δύσβατη περιοχή, που απαιτεί πεζοπορία δύομισι ωρών όπου σύσσωμη η κοινότητα φεύγει από το χωριό Όλυμπος και Διαφάνι διασχίζοντας τον παραδοσιακό σιτοβολώνα Αυλώνα, ο οποίος είναι τόπος αγροτικών εργασιών κυρίως των γυναικών, διότι την εποχή που οι άντρες μετανάστευαν για να συμπληρώσουν το εισόδημα τους, οι γυναίκες όργωναν και θέριζαν.

Η Όλυμπος Καρπάθου κρατάει ζωντανή την παράδοση της. Σε όλους τους τόπους της ολυμπίτικης κοινότητας (Κάρπαθος, Πειραιάς, Ρόδος, ΗΠΑ) καλλιεργείται συστηματικά η γνώση και οι πρακτικές του ολυμπίτικου γλεντιού. Συνεχίζουν με αμείωτο ενδιαφέρον και ζωντανή αίσθηση από γενιά σε γενιά. Μέσα από τον αυθορμητισμό, την ετοιμολογία και την οξυδέρκεια που χαρακτηρίζουν τη διαλογική μορφή του γλεντιού, οι «γλεντιστάδες», οι βασικοί φορείς του, οδηγούνται στην αυτογνωσία και δράττονται της ευκαιρίας για δημόσια προβολή της κοινωνικής τους ταυτότητας. Άλλωστε, το Ολυμπίτικο γλέντι προσφέρεται για κοινωνική κριτική των καταστάσεων που επηρεάζουν τη ζωή της Ολύμπου αλλά και των απανταχού παροικιών της, στις οποίες θεωρείται ζωογόνος πηγή και έμπνευση. Αδιαμφισβήτητα, λειτουργεί ως μέσο συνοχής και εμπύχωσης στην πολύπλευρη απανταχού κοινότητα των Ολυμπιτών. Εξυπηρετεί στη διατήρηση της συλλογικής μνήμης με τη μέγιστη δυνατή ακρίβεια και αποτελεί κληρονομιά του λαϊκού πολιτισμού και της παράδοσης της Ολύμπου. Έτσι, εύλογα έχει κερδίσει τον θαυμασμό και έχει εξάψει το ενδιαφέρον ερευνητών,

επιστημόνων, καλλιτεχνών, λαογράφων, φιλοσόφων αλλά και νέων, που εντρυφώντας σε αυτό κατορθώνουν να γνωρίσουν τον εαυτό τους και να αναπροσδιορίσουν την ταυτότητά τους.

Η κοινότητα της Ολύμπου επιδιώκοντας τη σύνδεση του ήθους και του ύφους της παράδοσης με τη σύγχρονη πραγματικότητα εναποθέτει την ελπίδα της στο γλέντι, ως ένα δυναμικό μέσο επανασύνδεσης των Ολυμπιτών με το φυσικό, πολιτισμικό και πνευματικό τους υπόβαθρο.

Το Ολυμπίτικο γλέντι μεταδίδεται στις νεότερες γενιές μέσα από το παράδειγμα, τη μύηση, τις αφηγήσεις αλλά και τη διδασκαλία του στο πλαίσιο των Ολυμπίτικων παροικιακών συλλογικών σχημάτων και μεταδίδει ηθικές και κοινωνικές αξίες στις νεότερες γενιές, καλλιτεχνική έκφραση, κριτική τοποθέτηση, διαλεκτική διάθεση, αρετές που εξασφαλίζουν δημοκρατικότητα και αλληλοσεβασμό. Οι νέοι και οι νέες με την εκμάθηση παραδοσιακών μουσικών οργάνων - χορών και τραγούδι συνδέονται έμπρακτα με την παράδοση του τόπου τους και καλλιεργούν το συναισθηματικό και πνευματικό τους ορίζοντα.

Τέλος, τα υλικά αντικείμενα που συμβάλλουν στο γλέντι εκτός από συμβολικό ρόλο έχουν και οικονομικό όφελος. Η παραδοσιακή φορεσιά, τα χειροποίητα στιβάνια καθώς και τα παραδοσιακά εδέσματα (μακαρούνες, κουλούρες) αποτελούν είδη προς πώληση.

Η μουσική ολυμπίτικη παράδοση καθρεφτίζει την ψυχή των Ολυμπιτών και οι σκοποί διασώζουν ζωντανά όλο τον πλούτο του κορμού της Ολυμπίτικης παράδοσης. Η προβολή του Ολυμπίτικου γλεντιού συντελείται μέσα από επιτυχημένα καταγραφικά εγχειρήματα, έντυπα, ηχητικά και οπτικά, μέσα από τη συμμετοχή κατοίκων της Ολύμπου σε υπερτοπικά φεστιβάλ, σε τηλεοπτικές ή ραδιοφωνικές εκπομπές

Η σημασία του Ολυμπίτικου γλεντιού για τη σύγχρονη Ελληνική κοινωνία συνίσταται στην παροχή ενός εξαιρετικού παραδείγματος λειτουργικής συμμετοχής των μελών μιας πολιτισμικής κοινότητας σε ένα μοντέλο ενεργητικής διασκέδασης που οδηγεί στην υπέρβαση της ατομικότητας και στην αντικατάστασή της από τη συλλογικότητα με τρόπο μοναδικά δημιουργικό.

Το Ολυμπίτικο γλέντι, λοιπόν, καταγράφηκε ορθώς ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Η ανάπτυξη με σεβασμό στην παράδοση, και για να συγκρατήσει τον πληθυσμό στη δύσβατη ακριτική περιοχή και συγχρόνως η προβολή της Β. Καρπάθου, όπως έχει επισημάνει ο κ. Παύλος Κάβουρας δεν είναι ανταγωνιστική για την ανάπτυξη όλου του νησιού αλλά μόνο υποστηρικτική. Η διεθνής αναγνώριση του λαϊκού παραδοσιακού πολιτισμού της Ολύμπου (γλέντι, πανηγύρι, φορεσιές, χορός) διευκολύνει την ανάδειξη και ενισχύει την αξία ολόκληρου του νησιού τόσο σε τοπικό όσο και υπερτοπικό επίπεδο.

Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Κάρπαθο επιδιώκει τη δημιουργία θετικών κοινωνικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων και ανταποκρίνεται στην ανάγκη των αγροτών να αποκτήσουν συμπληρωματικό εισόδημα απασχολούμενοι με τον τομέα των υπηρεσιών καθώς και στην ανάγκη των κατοίκων των αστικών κέντρων να επιστρέψουν στη φύση. Αναπτύσσει την τοπική κοινωνία, συμβάλλει στη συνέχεια της παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων, διατηρεί τέχνες που διαφορετικά θα είχαν εξαφανισθεί, συμβάλλει στην αναβίωση εθίμων και παραδοσιακών εκδηλώσεων, στη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, αποτελεί ένα μέσο επικοινωνίας των απομονωμένων περιοχών με τα μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά και προσφέρει νέες προοπτικές ζωής στους νέους των περιοχών αυτών. Μέσω του Αγροτουρισμού προβάλλεται η πολιτιστική κληρονομιά, η μοναδικότητα της κάθε περιοχής. Προσφέρει στον επισκέπτη την ευκαιρία να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, την πολιτιστική κληρονομιά κάθε περιοχής, με σεβασμό στο περιβάλλον και την παράδοση. Δίνει τη δυνατότητα στον επισκέπτη να έρθει σε επαφή με τη φύση και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες μπορεί να συμμετέχει.

Η περιοχή της Βορείας Καρπάθου αποτελεί εξαιρετικής σημασίας στην ανάπτυξη του οικοτουρισμού λόγω ότι αποτελεί βιότοπο για έναν από τους μεγαλύτερους πληθυσμούς, το υπ' αριθμό ένα υπό εξαφάνιση θαλάσσιο θηλαστικό στην Ευρώπη, τη μεσογειακή φώκια *Monachus monachus*. Η Βόρεια Κάρπαθος και η νήσος Σαρία έχουν χαρακτηριστεί “Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ευρώπης” σύμφωνα με τη Οδηγία 79/409/EEC. Η βιοποικιλότητα της περιοχής είναι μεγάλη και χαρακτηρίζεται από πλήθος σπάνιων και ενδημικών ειδών φυτών και ζώων τα οποία προστατεύονται από Διεθνείς Συμβάσεις και την ελληνική νομοθεσία. Ο κόλπος του Τριστόμου, στο βόρειο άκρο της Καρπάθου, αποτελεί την πιο σημαντική θαλάσσια περιοχή του νησιού διότι στο σκληρό υπόστρωμα του βυθού συναντάται ένας μεγάλος πληθυσμός του διθύρου *Arca noae* (κοινώς καλόγνωμη) ενώ το εσωτερικό μαλακό υπόστρωμα φιλοξενεί το μεγαλύτερο πληθυσμό του διθύρου *Pinna nobilis* (κοινώς πίνα) στο νότιο Αιγαίο. Η γεωμορφολογία με τις σάρες, τους γκρεμούς και τις βραχώδεις ακτές είναι τυπική της περιοχής του Αιγαίου και έχει ιδιαίτερη αισθητική αξία. Και επιπλέον είναι περιοχή μεγάλης αρχαιολογικής σημασίας. (https://www.fdkarpathos.gr/userfiles/file/general_print.pdf).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με την παρούσα έρευνα επιδιώχθηκε να διερευνηθούν τα στοιχεία του Ολυμπίτικου γλεντιού ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά και να καταγραφούν οι ιδιαιτερότητες του Πανηγυριού αλλά και να ερευνηθεί κατά πόσο η βιωματική παράδοση μπορεί να αποτελέσει μοχλό οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση πηγών που έχουν ασχοληθεί ενδελεχώς με το ολυμπίτικο γλέντι, την αναφορά απόψεων ερευνητών και περιηγητών που εξέφρασαν το ενδιαφέρον και τον θαυμασμό τους για τη μοναδικότητα του παραδοσιακού αυτού φαινομένου αλλά και μέσα από τη μελέτη περίπτωσης του πανηγυριού του Αγίου Ιωάννη της Βρουκούντας στην Όλυμπο, όπου επιτελείται ακόμα και σήμερα ολυμπίτικο γλέντι, συμπεραίνεται ότι το Ολυμπίτικο γλέντι πληροί όλες εκείνες τις προϋποθέσεις για να συγκαταλέγεται ως στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας.

Η διαφύλαξη και προστασία του αβίαστα πραγματοποιείται καθώς οι απανταχού Ολυμπίτες το τηρούν απαρέγκλιτα ως ιεροτελεστία, εκφράζονται ακόμα και σήμερα μέσα από αυτό και μεταδίδουν τις αξίες τους στους νεότερους κατά την επιτέλεση του, αξίες όπως σεβασμός, αγάπη για τον τόπο τους, την οικογένεια, την παράδοση αλλά και ομοψυχία και συνεκτικότητα.

Επομένως, οι αρετές της ζωντανής αυτής ιεροτελεστίας μπορούν να αξιοποιηθούν με τις σημερινές ανάγκες αλλά και τον τριτογενή τομέα της οικονομικής ανάπτυξης, συγκεκριμένα τον τουρισμό, που ευημερεί στην Κάρπαθο. Αποτελεί, εν ολίγοις, η Όλυμπος έναν ενδιαφέροντα προορισμό για διαφόρων ειδών περιηγητές, όχι μόνο λόγω του ξεχωριστού τοπίου, αλλά και λόγω του ζωντανού μνημείου της, των εθίμων της, βασικός εκπρόσωπος των οποίων είναι το Ολυμπίτικο γλέντι.

Η Όλυμπος λοιπόν, κατάφερε να διασώσει και να μεταλαμπαδεύσει από γενιά σε γενιά, από το παρελθόν στο παρόν, την πολιτιστική κληρονομιά, τα ήθη και τα έθιμά της τα οποία διαμόρφωσαν την ιδιαίτερη ταυτότητά της. Τα στοιχεία του παρελθόντος προσαρμοσμένα αρμονικά και φυσικά στη σημερινή κοινωνική πραγματικότητα του Ολυμπίτη, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του.

Μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να περιλαμβάνει περαιτέρω προτάσεις οικονομικής αξιοποίησης και διαχείρισης του Ολυμπίτικου γλεντιού σε συνδυασμό με σχεδιασμό πολιτικών ανάπτυξη οικοτουρισμού σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση βιοπολιτισμικής ανάπτυξης, αλλά και ένταξής του στον εκπαιδευτικό μηχανισμό, αφού διδάσκει ήθος και αξίες του ελληνικού

πνεύματος, όπως ενότητα, σεβασμό, συμμετοχή, δημοκρατικότητα, αγάπη για την τέχνη, δημιουργικότητα και γνώση της ιστορικής μας υπόστασης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνική

Ανδρεάτου, Α. Χ., 2007, «Συστήματα διαχείρισης βιώσιμης ανάπτυξης», Διδακτορική Διατριβή, ΕΜΠ, Αθήνα. σελ 71.

Ανδρουλάκη, Μαρία. 2016.«Το γλέντι στην Όλυμπο της Καρπάθου: Τεχνικές συλλογικής έκφρασης και επικοινωνίας», στο: Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Δ΄ Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας, σσ. 177- 191. Αθήνα

Τσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας: Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. ISSN: 978-960-603-455-8.

Κάβουρας, Παύλος. 1998-2001. «Τραγουδώντας τον κόσμο: Προφορική ποίηση και ιστορία στην Όλυμπο Καρπάθου», στο: Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Α΄ Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 26-27 Μαρτίου 1994), σσ. 103-123.

Κάβουρας Π. 1992 « Ο χορός στην όλυμπο Καρπάθου : Πολιτισμική αλλαγή και πολιτισμικές αντιπαραθέσεις», Εθνογραφικά 8 : 41-70.

Κάβουρας, Παύλος. 1994. «Αυτοσχέδιο διαλογικό τραγούδι και γλεντικός συμβολισμός στην Όλυμπο Καρπάθου», στο: Μουσικές και χοροί του Ανατολικού Αιγαίου, σελ. 135-178. Αθήνα

Κανελλάτου, 2017, Διπλωματική Εργασία, UNESCO & Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά, Κριτική Μελέτη ως προς την Ένταξη Στοιχείων στο Ελληνικό Εθνικό Ευρετήριο, Περίπτωση Φακέλου: Ηπειρώτικο Πολυφωνικό Τραγούδι, Διαθέσιμο στο <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/34129>

Καραχάλης Ν.,2015, «Στρατηγικές διαχείρισης της εικόνας και της προβολής των πόλεων (city branding) και πολιτιστική αναζωογόνηση»,εκδ. Κάλλιπος, Αθήνα.

Κοντοχρήστου, Μ., 2008, «Διαχείριση προβολής πολιτιστικών οργανισμών στην κοινωνία των πληροφοριών και της γνώσης», Εναλλακτικό Διδακτικό Υλικό (Ε.Δ.Υ),κεφάλαιο 3, ΕΑΠ, Πάτρα.

Κυριακόγκωνα & Ζερβάκη, 2017, Διπλωματική Εργασία, Η προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα-Περίπτωση μελέτης: τα μανιάτικα μοιρολόγια, Διαθέσιμο στο <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/36477>.

Κολυβά, Β. (2007). «Ο πολιτισμός στην ψηφιακή εποχή: τα έργα του επιχειρησιακού προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας, προοπτικές 2007-2013, η συνδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης» Στο Οι νέες τεχνολογίες στα Μουσεία. Πρακτικά ημερίδας της Ελληνικής Ομοσπονδίας Φίλων των Μουσείων (ΕΟΣΦΙΜ), Αθήνα, Πολεμικό μουσείο: εκδόσεις ΥΠΠΟ.

Κόνσολα, Ντ, 1990, Πολιτιστική Δραστηριότητα και κρατική πολιτική στην Ελλάδα, Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.

Μακ Κουέιλ, 1997, «Εισαγωγή στη θεωρία της μαζικής επικοινωνίας», 2^η εκδ, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.

Μακρή, Μανόλης. 2007β. «Τα παραδοσιακά τραγούδια της Ολύμπου Καρπάθου», τόμος Α', σσ. 1-1198. Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Σειρά Αυτοτελών Εκδόσεων αριθμ. 2., Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.

Μακρή, Μανόλης, 2017. «Τα παραδοσιακά τραγούδια της Ολύμπου Καρπάθου», τόμος Β', σσ. 1-1039. Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Σειρά Αυτοτελών Εκδόσεων αριθμ. 11. Ρόδος.

Μαντζούκας, Σ. (2007). Ποιοτική έρευνα σε έξι απλά βήματα: Η επιστημολογία, οι μέθοδοι και η παρουσίαση. Νοσηλευτική, 46(1): 88-98.

Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1928. «Δημοτικά Τραγούδια Καρπάθου, Ήτοι Συλλογή απάντων των εκδεδομένων και ανεκδότων Καρπαθιακών τραγουδιών μετά εισαγωγής περί της καρπαθίας διαλέκτου», Αθήναι.

Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1932. «Λαογραφικά Σύμμεικτα Καρπάθου», τόμος Α'. Αθήναι. Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1934. «Λαογραφικά Σύμμεικτα Καρπάθου», τόμος Β'. Αθήναι. Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1940-1949. «Ιστορία της νήσου Καρπάθου». Αθήναι.

Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1956. «Ποικίλα Λαογραφικά της Καρπάθου». Λαογραφία ΙΣΤ', σσ. 105-144.

Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ και Ευαγγελίδης, Τρύφων. 1935. «Ιστορία της νήσου Κάσου». Αθήναι.

Μούτζαλη Α., «Εμποροπανήγυρες , το εμπόριο της περιπλάνησης». Αρχαιολογία & Τέχνες, τ.116, 2010, σ. 63-65

Μπαμπινιώτης, Γ., Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, 2002, σ. 1312.

Μπιτσάνη, Ε, 2004, Πολιτισμική Διαχείριση και περιφερειακή ανάπτυξη : Σχεδιασμός πολιτιστικής πολιτικής και πολιτιστικού προϊόντος, Αθήνα : Διόνικος Μπέρδος, Α. Φ., 2009, «Πολιτιστική Κληρονομιά. Ένα μείζον ζήτημα», Αρχαία Φρυκτωριών. Διαθέσιμο στο: <https://en.calameo.com/books/004644527e0b04f5178f6>.

Νάζου, Δ. 2015, «Σχέδιο δράσης για τον πολιτιστικό τουρισμό στις Κυκλάδες , Πανεπιστήμιο Αιγαίου» Διαθέσιμο στο http://tourismobservatory.ba.aegean.gr/wpcontent/uploads/2015/12/P4.4-Πολιτιστικός_τουρισμός-2.pdf.

Παυλίδης, Γιάννης. 2004. «Τα μουσικά όργανα και οι διασκεδάσεις στην Όλυμπο της Καρπάθου». Ρόδος

Πρεάρης, Νικόλαος. 2009. «Μελισμένος λόγος - τραγούδια και σκοποί της Ολύμπου Καρπάθου σε σημειογραφία ευρωπαϊκής μουσικής» Αθήνα: έκδοση του Συλλόγου Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «Η Δήμητρα», Σύλλογος Ολύμπου-Διαφανίου Βαλτιμόρης Αμερικής. 1992. «Οδοιπορικό από την Όλυμπο-Πενήντα χρόνια στη Βαλτιμόρη» [Δίγλωσση Έκδοση στα Ελληνικά και Αγγλικά], σελ. 1-209, Βαλτιμόρη-ΗΠΑ.

Ροδακινιά, 2019. Διπλωματική Εργασία, «Η έννοια της άυλης Πολιτιστικής κληρονομιάς και η συνεισφορά της στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας .Μελέτη περίπτωσης : Το έθιμο των Μωμόγερων».

Σηφάκη- Σηφάκης , 2007, “Πολιτιστικό μάρκετινγκ και νέες τεχνολογίες στην υπηρεσία των πολιτιστικών οργανισμών» Πρακτικά του Πανελληνίου Συνεδρίου Νέες Τεχνολογίες και Μάρκετινγκ, Τμήμα Εμπορίας και Διαφήμισης του ΤΕΙ Κρήτης.

Σωτηρίου Σ. , Κορδονούρη Σ. , Ζαβρανίδου Αι. , Κοινωνική & Πολιτική Αγωγή Γ΄ Γυμνασίου. ΟΕΔΒ. Αθήνα, 2010, σ. 31- 34

Ταρσούλη, Αθηνά. 1947-1950. «Τα Δωδεκάνησα», τόμοι Α-Γ. Αθήνα.

Φωτοπούλου Σ. Β., 2018, «Η διαφύλαξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και η προστασία των νεότερων μνημείων πρόληψη και αντιμετώπιση κινδύνων», στο Πολιτιστική κληρονομιά. Προστασία και Αντιμετώπιση κινδύνων, Πρακτικά Ημερίδα, Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού, Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Αθήνα

Χαλκιάς, Γεώργιος. 1980. «Μούσα Ολύμπου Καρπάθου». Αθήνα.

Χαλκιάς, παπα-Γιάννης. 1978-1980. «Τραγούδια της Ολύμπου». Πειραιάς: Εφημερίδα «Φωνή της Ολύμπου». Χαλκιάς, παπα-Γιάννης. 1984. «Λαογραφικά στοιχεία από την Έλυμπο της Καρπάθου». Καρπαθιακά Μελέται, τόμος Γ', σσ. 287-314.

Χρηστάκης, Μ.Α., (2016). «Στρατηγική για τον Πολιτισμό και Τοπική Αυτοδιοίκηση - Κοινωνική και Οικονομική Ανάπτυξη μέσω της Ανάδειξης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Ψύλλα, Μ., 1992, «Η Επικοινωνία ως κινητήρια δύναμη της πολιτιστικής ανάπτυξης στο αστικό περιβάλλον: Μια πρόταση», Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, Τεύχος 9, Δεκέμβριος.

Ξενόγλωσση

Barbour, R. (2018). Quality of Data Collection. In U. Flick (Ed.), *The Sage Handbook of Qualitative Data Collection*, (pp. 217-230). ISBN: 9781526416070. Sage publications: London.

Creswell, W. J. (2016). Η Έρευνα στην Εκπαίδευση. Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας. (Χ. Τσορμπατζούδης, Επιμ.) Ακτίνα: Ίων.

Dawkins, R.M., 1950-1951.«Τραγούδια των Δωδεκανήσων». Λαογραφία, ΙΓ', σσ. 33- 99.

Goldplatt,2005, Special Events: Event Leadership for a New World' 4th edition, John Wiley & Sons: Hoboken.

Jacobs, M. (Επιμ.). (2014). Brokers, Facilitators and Mediation: Critical Success F(A)ctors for the Safeguarding of Intangible Heritage. Brussels: Volkskunde

Kavouras P, 1990 Glenti and Xenitia : The poetics of Exile in Rural Greece (Olymbos, Karpathos), διδακτορική διατριβή , Ann Arbor, Michigan: U.M.I

Kavouras, Pavlos 1994b. “Singing the World: Oral Poetry and History at Olymbos, Karpathos”. In: Rika Benveniste and Theodoros Paradellis (eds.), *Narrativity, History and Anthropology*, pp.40-163. Mytilini: University of the Aegean.

Kavouras, Pavlos. 1996. “The Karpathos Ghlendi as Ritual and Performance: A Critical Anthropological Approach of the Symbolism of Traditional Performing Arts”. In: *Folk Ritual Acts: Old Forms, Contemporary Expressions*, pp. 65-81. Athens: Ministry of Culture–Department of Folk/Popular Culture.

Kim, Y. (2010). The pilot study in qualitative inquiry: Identifying issues and learning lessons for culturally competent research. *Qualitative Social Work*, 10, 190-206. <https://doi.org/10.1177/1473325010362001>

Kurin, 2007, *Safeguarding Intangible Cultural Heritage: Key Factors in Implementing the 2003 Convention*. *International Journal of Intangible Heritage*, 2, pp.10-20.

Kirshenblatt-Gimblert, 2004, *Intangible Heritage as Metacultural Production*, *Museum International*, 56(1-2), pp.52-65.

Lenzerini, F., 2011, “Intangible Cultural Heritage: The Living Culture of Peoples”, στο *European Journal of International Law*, Vol. 22 (1), pp.101-120.

MacDonald, F.G., & Alford, S., 2010, “The Museum as Information Utility”, στο Parry R. (ed.), *Museums in a Digital Age*, Routledge, London – New York.

Paige, 2009, ‘Educational promotion Strategies: Brokering culture between Tourists and tourist destinations’, *Journal of Promotion Management*, p.286-301 διαθέσιμο στο <https://www-tandfonline-com.proxy.eap.gr/doi/full/10.1080/10496490902841561>

Pereira Roders, A., and Van Oers, R., 2011, “Editorial: bridging cultural heritage and sustainable development”, *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*.

Richards & Wilson, 2006, *Developing creativity in tourist experiences : a solution to the social reproduction of culture*, *Tourism Management*, 1209 – 1223)

Roulston, K. & Myungweon Ch. (2018) *Qualitative Interviews*. In U. Flick (Ed.), *The Sage Handbook of Qualitative Data Collection*, (pp. 233-249). ISBN: 9781526416070. Sage publications: London.

Thorsby, 2001, economics and culture, Cambridge, Cambridge University Press.

Williams, R. 1994. Κουλτούρα και Ιστορία, μτφρ. Β. Αποστολίδου, εκδ. Γνώση, Αθήνα

Διαδικτυακές Πηγές:

-Επίσημη ιστοσελίδα της Ουνέσκο, ανακτήθηκε στις 25/11/2020 από <http://www.unesco.org.cy/Programmes-Ayli Politistiki Klironomia,GR-PROGRAMMES-04-02,GR>

-Επίσημη ιστοσελίδα της ΟΥΝΕΣΚΟ, ανακτήθηκε 25/11/2020, <http://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2019/02/%CE%86%CF%85%CE%BB%CE%B7%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%9A%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%AC%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CE%914-1.pdf>

-Επίσημη ιστοσελίδα της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, ανακτήθηκε 25/11/2020, <http://ayla.culture.gr/the-text/apk-se-katastaseis-ektaktis-anagkis>

-Επίσημη ιστοσελίδα της ΟΥΝΕΣΚΟ .Ανακτήθηκε στις 25/11/2020 , <http://www.unesco.org.cy/Programmes-Ayli Politistiki Klironomia,GR-PROGRAMMES-04-02,GR>

-Επίσημη ιστοσελίδα της ΟΥΝΕΣΚΟ .Ανακτήθηκε στις 25/11/2020 <http://ayla.culture.gr/sizitiseis-gia-tin-apk/nop.org>

-Επίσημη ιστοσελίδα της ΟΥΝΕΣΚΟ .Ανακτήθηκε στις 25/11/2020 <http://www.unesco.org.cy/Programmes-Ayli Politistiki Klironomia,GR-PROGRAMMES-04-02,GR>

-Επίσημη ιστοσελίδα της ΟΥΝΕΣΚΟ .Ανακτήθηκε στις 25/11/2020
<http://www.unesco.org.cy/Programmes-Ayli Politistiki Klironomia,GR-PROGRAMMES-04-02,GR>

-Επίσημη ιστοσελίδα της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO. Ανακτήθηκε στις 25/11/2020 <http://www.unescohellas2.wordpress.com>

-Επίσημη ιστοσελίδα της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO <https://unescohellas2.wordpress.com/about/06/12/2020>

-Επίσημη ιστοσελίδα της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO, ανακτήθηκε στις 25/10/2020, <https://unescohellas2.wordpress.com/about/>

-Επίσημη ιστοσελίδα της ΟΥΝΕΣΚΟ, ανακτήθηκε στις 25/11/2020,
<http://www.unesco.org.cy/Programmes-I Symbasi tis Ayli Politistikis Klironomias,GR-PROGRAMMES-04-02-01,GR>

-Επίσημη ιστοσελίδα της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, ανακτήθηκε στις 25/11/2020,
<http://ayla.culture.gr/orismos-apk/>

-Επίσημη ιστοσελίδα της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς .Ανακτήθηκε στις 25/11/2020,
<http://ayla.culture.gr>

-Επίσημη ιστοσελίδα της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, ανακτήθηκε στις 06/12/2020,
<http://ayla.culture.gr/the-text/>

-Επίσημη ιστοσελίδα της Άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, ανακτήθηκε στις 06/12/2020,
<http://ayla.culture.gr/introduction>

-<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1724>

-Επίσημη ιστοσελίδα της Ουνέσκο, ανακτήθηκε στις 05/12/2020,
<http://ich.unesco.org/en/procedure-o-inscription-00809/>

-Ευρωπαϊκό έτος πολιτιστικής κληρονομιάς, ανακτήθηκε στις 05/12/2020, <http://europa.eu/cultural-heritage/nide/843>

-Επίσημη ιστοσελίδα της αυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, ανακτήθηκε στις 07/12/2020, <http://ayla.culture.gr/purpose>

-Στάθης Γιάννης, το Ηπειρώτικο Πανηγύρι, ανακτήθηκε στις 07/12/2020 από <http://giannisstathis.blogspot.com/2019/09/t-to.html>

- https://icomgreece.mini.icom.museum/wpcontent/uploads/sites/38/2018/12/Deltio_02.pdf,07/12/2020)

Σιούτας Θανάσης, τα παραδοσιακά πανηγύρια και η σημασία τους <https://www.ekalampaka.gr/article/ta-paradosiaka-panigyria-kai-i-simasia-toys-grafei-o-thanasis-sioytas-syntaksioyxos-daskalos>

Σοφιανού Εύη, τα πανηγύρια μέσο έκφρασης λαϊκού πολιτισμού και κοινωνικής συνοχής, <https://parallaximag.gr/life/paradosiaka-panigyria-meso-ekfrasis-laikou-politismou-kai-koiononikis-synochis>

Επίσημη ιστοσελίδα της αδελφότητας των Ολυμπιτών Καρπάθου, ανακτήθηκε στις 13/01/2021, <http://www.e-dimitra.gr/>

Το ραδιοσταμπουνο, <http://www.e-dimitra.gr/radiotsambouno/>

Φορέας Διαχείρισης Β.Καρπάθου- Σαρίας, Προστατευόμενη Περιοχή Καρπάθου Σαρίας ένας ανεκτίμητος θησαυρός, ανακτήθηκε στις 28/02/2021, <https://www.fdkarpathos.gr/userfiles/file/book.pdf>).

Επίσημη ιστοσελίδα της Αδελφότητας Ολυμπιτών Ρόδου η «Βρυκούς», ανακτήθηκε στις 13/01/2021, <https://www.vrykous.gr/index.php/el/>.

ΦΕΚ/Β/630/20-03-2013, ανακτήθηκε στις 28/02/2021, https://www.eetaa.gr/metaboles/apografes/apografi_2011_defacto.pdf,

Καρπαθιακά Νέα, 13/03/2021, <https://www.karpathiakanea.gr/olimbos-karpathou-proti-sigrotimeni-katagrafi-tou-touristikou-diamikou>.

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Αδελφότητα απανταχού Ολυμπιτών «Η ΔΗΜΗΤΡΑ» ,2005, Το Πανύρι τα' Άη Αννίου του Βρουκουντίτη ,

ΦΕΚ-ΝΟΜΟΙ

Νόμος 1126/1981(ΦΕΚ 32/Α/10-02-1981). «Διεθνής Σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς». 93 Νόμος υπ αριθμ.3521/2006 «Κύρωση της Σύμβασης για την Προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (ΦΕΚ 275/Α/22-12-2006).

Νόμος 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» (ΦΕΚ 153 Α/ 28.6.2002), άρθρο 2, παρ. Ε'. Νόμος 3658/2008 : Μέτρα για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών και άλλες διατάξεις, (ΦΕΚ 70/Α/2008).

-ΦΕΚ 275/α/22-12-2016), Φύλο εφημερίδα της κυβέρνησης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

(πηγή) a.tile.openstreetmap.gdety.o.kg

(πηγή) ayla.culture.gr

(πηγή) bovary.gr

(πηγή) bovary.gr

(πηγή) e-dimitra.gr

(πηγή) e-dimitra.gr

(πηγή) ekirikas.com

(πηγή) ert.gr

(πηγή) Nikos G. Mastropavlos / eudemonia.gr

(πηγή) Nikos G. Mastropavlos / eudemonia.gr

(πηγή) Nikos G. Mastropavlos / eudemonia.gr

(πηγή) Nikos G. Mastropavlos /eudemonia.gr

(πηγή) greekgastronomyguide.gr

(πηγή) greekgastronomyguide.gr

(πηγή) greekgastronomyguide.gr

(πηγή) karpathiakanea.gr

(πηγή) kepe.org

(πηγή) rodiaki.gr

(πηγή) simadiatouaigaiou.wordpress.com

(πηγή) ayla.culture.gr

2. ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

«Το Ολυμπίτικο γλέντι ως στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς»

Μελέτη περίπτωσης : Το πανηγύρι του Αη-Γιάννη στη Βρουκούντα της Ολύμπου Καρπάθου.

Χαίρεται.

Είμαι η Φωτεινή Μαργαρίτη κάτοικος Καρπάθου και φοιτήτρια μεταπτυχιακού προγράμματος του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου του τμήματος «ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ» στο πρόγραμμα «Δημόσια Διοίκηση & Τοπική Αυτοδιοίκηση».

Στην προσπάθειά μου να ολοκληρώσω τη διπλωματική μου εργασία σας καλώ να συμμετέχετε εκφράζοντας τις απόψεις σας. Η ηχογράφηση των συνεντεύξεων δεν θα δημοσιευθούν, αλλά εξυπηρετούν στην αρτιότερη επεξεργασία τους από πλευράς μου. Η συμβολή σας είναι πραγματικά πολύτιμη.

Θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι οι απαντήσεις σας θα μείνουν ανώνυμες και θα αξιοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας.

Ερωτηματολόγιο

1. Ποιος ο ρόλος των αντρών και γυναικών στο Ολυμπίτικο γλέντι;
2. Ποια υλικά αντικείμενα είναι απαραίτητα για την λειτουργία του γλεντιού και ποια η σημασία τους;
3. Τα αντικείμενα όπως η ενδυμασία εκτός από συμβολική αξία έχει και αντίκτυπο στην άνοδο της οικονομίας του νησιού και με ποιον τρόπο;
4. Πως διατηρείται το Ολυμπίτικο γλέντι;
5. Πως προβάλλεται και με ποιους τρόπους αναδεικνύεται;
6. Ποια η σημασία του γλεντιού στην σύγχρονη ελληνική κοινωνία;
7. Πως μεταδίδεται το γλέντι στις νεότερες γενιές;
8. Ποια μέτρα παίρνονται για την διαφύλαξη αλλά και την ανάδειξη του;
9. Ποια είναι η τελετουργία του γλεντιού; Υπάρχουν κανόνες;
10. Ποιοι είναι υπεύθυνοι για την τέλεση του πανηγυριού;
11. Η κοινότητα πως εμπλέκεται στο πανηγύρι;
12. Τι σημαίνει η περιοχή που γίνεται το πανηγύρι για τους ντόπιους;

13. Πόση συμμετοχή υπάρχει και ποιοι το επισκέπτονται;
14. Ποιος ο ρόλος των συλλόγων στο γλέντι;
15. Ελεύθερες σκέψεις και στιγμές που σας έχουν προκαλέσει εντύπωση.
16. Η βιωματική παράδοση μπορεί να γίνει μοχλός οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης;
Ποια είναι η άποψη σας;

Σας ευχαριστώ θερμά για τον χρόνο που αφιερώσατε (για να απαντήσετε στο παραπάνω ερωτηματολόγιο).

Με εκτίμηση,

Φωτεινή Μαργαρίτη.

3.ΠΙΝΑΚΑΣ

Κατάταξη των τουριστικών επιχειρήσεων της Κοινότητας Ολύμπου του Δήμου Καρπάθου κατά το είδος της επιχείρησης - Συνολικοί αριθμοί μονάδων

Είδος Επιχείρησης	Όλυμπος	Διαφάνι	Λοιπά	ΣΥΝΟΛΟ
Αγοραία Οχήματα	1	2	-	3
Τουριστικά Λεωφορεία	-	1 (+ Μέρος Συγκρ. 8) (Μεγ. 2, Μέτρ. 3, Μικρ. 4)	-	9
Ημερόπλοια	-	4 (+ Μέρος Συγκρ. 2) (Μεγ. 2, Μέτρ. 1, Μικρ. 3)	-	6
Ταξιδιωτικά Πρακτορεία	-	2	-	2
Διαχείριση Ξαπλωστρών Παραλίας	-	- (+ Μερους Συγκρ. 7)	- (+ Μέρος Συγκρ. 1)	8
Ξυλόφουρνοι	1, (+ Μέρος Συγκρ. 1)	- (+ Μέρος Συγκρ. 2)	- (+ Μέρος Συγκρ. 1)	5
Εστιατόρια	9	10	2 (+ Μέρος Συγκρ. 1)	22
Καφενεία	2, (+ Μέρος Συγκρ. 1)	1	-	4
Καταστήματα Ενθυμημάτων	12, (+ Υποκατ/ματα 2)	-	-	14
(Γενικά) Παντοπωλεία	2	2	-	4
(Τουριστικά) Παντοπωλεία	2	-	-	2
Ξενοδοχεία, Ξενώνες, κ.λπ.	11 (+ Μέρος Συγκρ. 2, Παραρτήματα 1)	17 (+ Μέρος Συγκρ. 4, Παραρτήματα 2)	2 (+ Μέρος Συγκρ. 1, Παραρτήματα 1)	41

(<https://www.karpathiakanea.gr/olimbos-karpathou-proti-sigrotimeni-katagrafi-tou-touristikou-diamikou>)